

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO
VEIKSMŲ PLANO PATVIRTINIMO**

2014 m. gegužės 30 d. Nr. 1-149
Vilnius

Įgyvendindamas 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL 2012 L 315, p. 1),

t v i r t i n u Energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planą (pridedama).

Energetikos ministras

Jaroslav Neverovič

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos energetikos ministro
2014 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. 1-149

**ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO
VEIKSMŲ PLANAS
2014**

LIETUVA

TURINYS

1. ĮŽANGA	7
2. NACIONALINIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO TIKSLŲ IR NUMATOMŲ SUTAUPYTI ENERGIJOS KIEKIŲ APŽVALGA	10
2.1. Nacionalinis energijos vartojimo efektyvumo tikslas	10
2.2. Papildomi energijos vartojimo efektyvumo tikslai	11
2.3. Pirminės energijos taupymas	11
2.4. Galutinės energijos taupymas	12
3. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONĖS	14
3.1. Horizontaliosios priemonės	14
3.2. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės namų ūkių sektoriuje.	35
3.3. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės paslaugų sektoriuje	43
3.4. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės pramonės sektoriuje	57
3.5. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės transporto sektoriuje	63
3.6. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energetikos sektoriuje	69
3.6.1. Išsamus didelio naudingumo kogeneracijos ir efektyvaus centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo taikymo galimybių vertinimas	74
3.6.2. Kitos priemonės, kuriomis siekiama didinti šildymo ir vėsinimo efektyvumą	746
3.6.3. Energijos transformavimas, perdavimas ir skirstymas bei reagavimas į paklausą	78
3.6.3.1. Energijos vartojimo efektyvumo kriterijai, skirti tinklų tarifams ir energetikos tinklų reguliavimui	78
3.6.3.2. Reagavimo į paklausą supaprastinimas ir skatinimas	82
3.6.3.3. Tinklų projektavimo ir eksploatavimo energijos vartojimo efektyvumas	83
3.6.4 Matavimas ir sąskaitų išrašymas	83
3.6.5 Energetinės paslaugos	91
PRIEDAI	94

Lentelių sąrašas

1 lentelė	Galutinio energijos poreikio skirtinguose ūkio sektoriaus priklausomybė nuo BVP augimo ir gyventojų skaičiaus kitimo
2 lentelė	2010 metais sutaupyta ir iki 2016 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekiai
3.1.2. lentelė	Pastatų atnaujinimo strategija
3.1.3. lentelė	STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“
3.1.4. lentelė	STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“
3.1.5. lentelė	STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“
3.1.6. lentelė	STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“
3.1.7. lentelė	Šildymo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas
3.1.8 lentelė	Pastatų oro kondicionavimo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas
3.1.9. lentelė	Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata
3.1.10 lentelė	Su energijos vartojimu susijusių gaminių ženklavimas
3.1.11 lentelė	Ekologinis projektavimas (Ekodizainas)
3.1.12 lentelė	Informacinė, švietėjiška ir mokomoji veikla
3.1.13 lentelė	Kvalifikavimo ir sertifikavimo sistemos
3.2.1 lentelė	Namų ūkių sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai
3.2.2 lentelė	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa
3.2.3 lentelė	Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2011–2013 metų programos
3.2.4 lentelė	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai
3.2.5 lentelė	Klimato kaitos specialioji programa
3.2.6 lentelė	2007–2013 metų Ignalinos programa
3.3.1 lentelė	Paslaugų sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai
3.3.2 lentelė	Valstybės pastatų atnaujinimas
3.3.3 lentelė	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai
3.3.4 lentelė	Švietimo įstaigų modernizavimo programa
3.3.5 lentelė	Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa
3.3.6 lentelė	Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa
3.3.7 lentelė	Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa
3.3.8 lentelė	EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai
3.3.9 lentelė	2007–2013 metų Ignalinos programa
3.3.10 lentelė	EVE reikalavimai viešųjų pirkimų metu
3.3.11 lentelė	Žalieji pirkimai
3.3.12 lentelė	Klimato kaitos specialioji programa
3.4.1 lentelė	Pramonės sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai
3.4.2 lentelė	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (kogeneracija)
3.4.3 lentelė	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (auditai) – Procesas LT
3.4.4 lentelė	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programa

3.4.5 lentelė	Klimato kaitos specialioji programa
3.4.6 lentelė	EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai
3.4.7 lentelė	Pramonės įmonių įgyvendintos Priemonės
3.5.1 lentelė	Transporto sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai
3.5.2 lentelė	Kelių transporto priemonių techninė apžiūra
3.5.3 lentelė	2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra)
3.5.4 lentelė	2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetas – Esminė ekonominė infrastruktūra)
3.5.5 lentelė	Kelių infrastruktūros gerinimas ir transporto grūsčių mažinimas
3.5.6 lentelė	Akcija „Diena be automobilio“
3.5.7 lentelė	Klimato kaitos specialioji programa
3.6.1. lentelė	Energetikos sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai
3.6.2. lentelė	2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Ekonomikos augimo veiksmų programa
3.6.3. lentelė.	2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa
3.6.4. lentelė	Savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis
3.6.5. lentelė	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas
3.6.6. lentelė	Klimato kaitos specialioji programa
3.6.7. lentelė	Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimai
3.6.8. lentelė	Pažangių energijos skaitiklių įrengimas pas galutinius energijos vartotojus

Santrumpos

Veiksmų planas	Energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planas
Priemonė	Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonė
Horizontalioji priemonė	Horizontalioji energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonė
Direktyva 2012/27/ES	2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB
Direktyva 2006/32/EB	2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinanti Tarybos direktyvą 93/76/EEB
Direktyva 2009/72/EB	2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB
ES	Europos Sąjunga
BVP	Bendrasis vidaus produktas
STR	Statybos techninis reglamentas
Skaičiavimo taisyklės	Valstybės mastu sutaupyto energijos kiekio skaičiavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2009 m. balandžio 10 d. įsakymu Nr. 1-33
Stebėsenos taisyklės	Efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo stebėsenos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2008 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 692
NV sistema	Nuotolinio duomenų surinkimo ir valdymo sistema
BPD	Bendrasis programavimo dokumentas
BGEST	Bendras galutinės energijos suvartojimo taupymas
BETA	Viešojo įstaiga Būsto energijos taupymo agentūra
Atestavimo tvarkos aprašas	Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. 1-148 patvirtintas Energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams audito atlikimo tvarkos ir sąlygų ir energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarkos aprašas
Audito atlikimo technologiniuose procesuose ir įrenginiuose metodika	Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. 1-141 patvirtinta Energijos, energijos išteklių ir vandens vartojimo audito atlikimo technologiniuose procesuose ir įrenginiuose metodika
Audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose metodika	Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 4-184 patvirtinta Išsamiojo energijos, energijos išteklių ir šalto vandens vartojimo audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose metodika
Daugiabučių atnaujinimo programa	2004 m. rugsėjo 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1213 patvirtinta Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa
VEI	Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos
CPVA	Viešojo įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra

LVPA	Viešoji įstaiga Lietuvos verslo paramos agentūra
LAAIF	Biudžetinė įstaiga Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas
EVE	Energijos vartojimo efektyvumas
Sąrašas	Prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1023; Prekių, išskyrus kelių transporto priemonės, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1-266
EEE	Europos ekonominė erdvė
Valstybės pastatai	Valstybei nuosavybės teise priklausančios šildomi ir (arba) vėsinami valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojami pastatai
Valstybės pastatų sąrašas	Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 1-7 patvirtintas Valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų sąrašas
EPB	Energetinių paslaugų bendrovė
CŠT	Centralizuotas šilumos tiekimas
Įpareigojimų sistema	Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistema
Alternatyvi priemonė	Alternatyvi politikos priemonė (nepatenkanti į Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemą)

1. IŽANGA

Veiksmų planas parengtas vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES nuostatomis, taip pat atsižvelgiant į 2013 metų gegužės 22 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimą dėl nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planų formos nustatymo pagal direktyvą 2012/27/ES (pranešta dokumentu Nr. C(2013) 2882).

Veiksmų plane aprašomos reikšmingos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės ir numatomas sutaupyti ir (arba) sutaupyta energijos kiekis, įskaitant energijos tiekimo, perdavimo ir skirstymo, taip pat energijos galutinio vartojimo priemones, kad būtų pasiekti nacionaliniai energijos vartojimo efektyvumo tikslai.

Pateikiama nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslų ir numatomų sutaupyti energijos kiekių apžvalga, nacionalinis 2020 metų energijos vartojimo efektyvumo tikslas, papildomi energijos vartojimo efektyvumo tikslai, pirminės ir galutinės energijos taupymas, energijos efektyvumo didinimo priemonės, priedai dėl energijos vartojimo efektyvumo metinės ataskaitos, minimalaus sutaupytos energijos kiekio nustatymo 2014–2020 metų laikotarpiui pagal Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnį, vartotojų informavimo programų ir mokymo, ilgalaikės strategijos, skirtos investicijų telkimui tiek viešosios, tiek privačios nuosavybės formos gyvenamųjų ir komercinės paskirties pasatų nacionalinio fondo atnaujinimo srityje.

Veiksmų plane pateikiamos šalyje įgyvendintos energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo programos ir kitos Priemonės, kurios patvirtintos arba kurias planuojama patvirtinti svarbiausioms Direktyvos 2012/27/ES nuostatomis įgyvendinti, pateikti duomenys apie energijos vartojimo efektyvumo rodiklius ir jų kitimo tendencijas šalies ekonominės veiklos sektoriuose ir galutinio energijos vartojimo sektoriuose, valstybės mastu įgyvendintų priemonių apžvalga.

Veiksmų plane naudoti Lietuvos statistikos departamento, energetikos įmonių, kitų institucijų ir organizacijų pateikti duomenys. Priemonės apima namų ūkių, paslaugų, pramonės, energetikos, transporto sektorius, taip pat horizontalias energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones.

Namų ūkio sektoriuje įgyvendinamos Priemonės:

- Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa;
- Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2011–2013 metų programos;
- 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (priemonė „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas“);
- Klimato kaitos specialioji programa;
- 2007–2013 metų Ignalinos programa;
- 2014–2020 metų periodo ES struktūriniai fondai.

Paslaugų sektoriuje įgyvendinamos Priemonės:

- Valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų atnaujinimas;
- 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa);
- Švietimo įstaigų modernizavimo programa;
- Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa;
- Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa;
- Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa;
- EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai;
- 2007–2013 metų Ignalinos programa;
- Energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai viešųjų pirkimų metu;
- Žalieji pirkimai;

- Klimato kaitos specialioji programa;
- 2014–2020 metų periodo ES struktūriniai fondai.

Pramonės sektoriuje įgyvendinamos Priemonės:

- 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (kogeneracija);
- 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (audita) – Procesas LT;
- Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programa;
Klimato kaitos specialioji programa (priemonė: energijos vartojimo efektyvumo didinimas pramonės sektoriuje);
- Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansiniai mechanizmai;
- Pramonės įmonių įgyvendintos Priemonės;
- 2014–2020 metų periodo ES struktūriniai fondai.

Energetikos sektoriuje įgyvendintos Priemonės:

- 2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama (Ekonomikos augimo veiksmų programa);
- 2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa);
- Savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis;
- Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas;
- Klimato kaitos specialioji programa;
- 2014–2020 metų periodo ES struktūrinių fondų parama;
- Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimai;
- Pažangių energijos skaitiklių įrengimas pas galutinius energijos vartotojus.

Transporto sektoriuje įgyvendintos Priemonės:

- Kelių transporto priemonių techninė apžiūra;
- 2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra);
- 2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetas – Esminė ekonominė infrastruktūra);
- Kelių infrastruktūros gerinimas ir transporto grūsčių mažinimas;
- Akcija „Diena be automobilio“;
- Klimato kaitos specialioji programa;
- 2014–2020 metų ES struktūriniai fondai.

Horizontaliosios priemonės – tai įvairūs teisės aktai, reglamentai, normos, informacinė švietėjiška veikla. Horizontaliosios priemonės yra plataus poveikio, jos daro įtaką visuose sektoriuose ir visose srityse – pastatuose, įrenginiuose, technologiniuose procesuose, vartotojų elgesiui.

Horizontaliosios priemonės:

- Ilgalaikė pastatų nacionalinio fondo atnaujinimo strategija (projektas);
- STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“;
- STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“;
- STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“;
- STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“;
- Šildymo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas;

- Pastatų oro kondicionavimo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas;
- Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata;
- Su energijos vartojimu susijusių gaminių ženklavimas;
- Ekologinis projektavimas (Ekodizainas);
- Informacinė, švietėjiška ir mokomoji veikla;
- Kvalifikavimo ir sertifikavimo sistemos;
- Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistema ir alternatyvios politikos priemonės;
- Energijos vartojimo auditas ir energijos naudojimo vadybos sistemos.

2. NACIONALINIŲ ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO TIKSLŲ IR NUMATOMŲ SUTAUPYTI ENERGIJOS KIEKIŲ APŽVALGA

2.1. Nacionalinis energijos vartojimo efektyvumo tikslas

Nacionalinis orientacinis 2020 metų energijos vartojimo efektyvumo tikslas (Direktyvos 2012/27/ES 3 straipsnio 1 dalis) yra 740 ktne galutinės energijos.

Darant energijos poreikių 2020 metais prognozę, įvertinti faktiniai pirminės ir galutinės energijos poreikiai 2011 metais, taip pat atsižvelgta į pagrindinius energijos vartojimui ateityje darančius įtaką faktorius:

- BVP augimą ir nuo to priklausančią energijos suvartojimo augimą (atskiruose sektoriuose);
- Gyventojų skaičiaus kitimą ir nuo to priklausančią energijos vartojimo kitimą (atskiruose sektoriuose).

Vertinant BVP augimą – priimama prielaida, kad BVP vidutiniškai per metus iki 2020 metų augs po 3 procentus. Tokiu būdu Lietuvos BVP 2020 metais sudarys 133 procentus 2011 metų BVP lygio. Vertinant gyventojų skaičiaus kitimo tendencijas, priimama prielaida, kad 2020 metais Lietuvoje gyvens 93 procentai 2011 gyvenusių žmonių skaičiaus. Taigi, vienam Lietuvos gyventojui 2020 metais tenkanti BVP dalis bus 43 procentais didesnė, nei 2011 metais.

Taip pat įvertinta ir galutinio energijos poreikio skirtinguose ūkio sektoriuose priklausomybė nuo BVP augimo ir gyventojų skaičiaus kitimo (žr. 1 lentelę). Atskirai įvertinta – kaip auga arba mažėja elektros energijos poreikis skirtinguose sektoriuose, augant BVP arba kintant gyventojų skaičiui ir atskirai – kaip keičiasi šiluminės energijos ir galutinis kuro suvartojimas skirtinguose ūkio sektoriuose.

1 lentelė. Galutinio energijos poreikio skirtinguose ūkio sektoriaus priklausomybė nuo BVP augimo ir gyventojų skaičiaus kitimo

	BVP augant 1 procentą	Gyventojų skaičiui sumažėjus 1 procentu
Elektros energija		
Pramonė, statyba, žemės ūkis	+1	-0
Paslaugų sektorius	+0,5	-0,2
Transportas	+0,3	-0,2
Namų ūkiai	+0,1	-0,5
Kuras, šiluma		
Pramonė, statyba, žemės ūkis	+0,5	-0
Paslaugų sektorius	+0,2	-0,2
Transportas	+0,3	-0,2
Namų ūkiai	0	-0,5

Taikant aukščiau priimtas prielaidas ir įvertinus faktinius galutinės energijos suvartojimo 2011 metų duomenis (4696 ktne), įvertinamas bendras galutinis energijos poreikis Lietuvoje ateityje skirtinguose ūkio sektoriuose ir bendrai – Lietuvoje. Tai yra bendro galutinio energijos poreikio prognozė, nevertinant energijos taupymo priemonių įtakos.

Galutinio energijos poreikio prognozė, nevertinant energijos taupymo (energijos efektyvumo didinimo) priemonių įtakos 2020 metais būtų 5018 ktne.

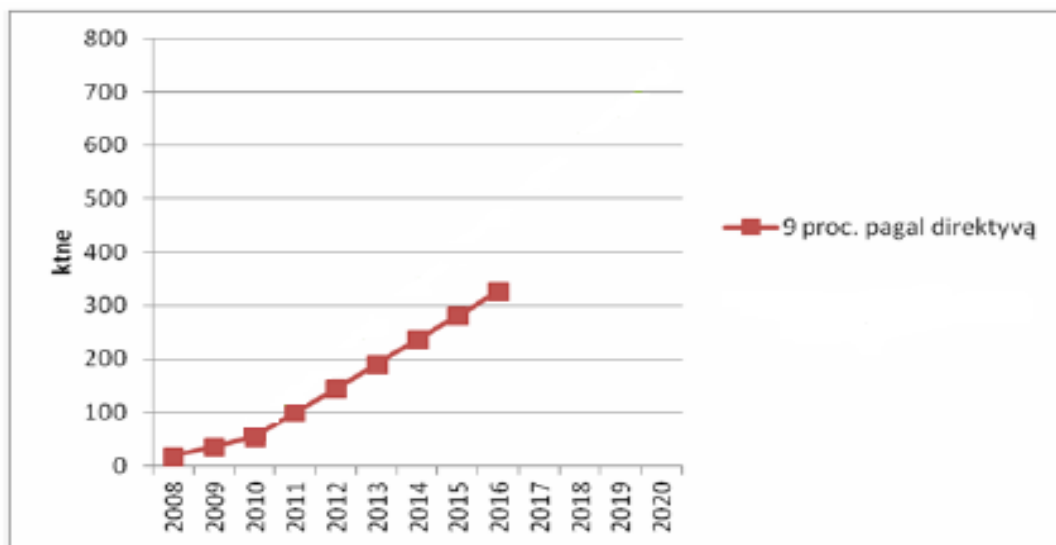
2013 metų gegužės 23 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministerijoje įvykusiame pasitarime buvo nuspręsta nacionalinį orientacinį energijos vartojimo efektyvumo tikslą skaičiuoti galutinės energijos naudojimui, todėl nėra galimybės pateikti duomenų kiek pirminės energijos ketinama sutaupyti 2020 metais iš viso ir pagal sektorius.

Pagal Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnį, valstybė narė turi nustatyti BGEST rodiklį, kurį energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų schemoje įpareigotosios šalys turi pasiekti iki 2020 metų.

Kiekvienais metais nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. turi būti pasiekama naujų energijos sutaupymų, kurie sudaro bent 1,5 procento vidutinių metinių energijos pardavimų kiekių galutiniams vartotojams. Vidurkis skaičiuojamas trejiems metams prieš 2013 m., t. y. 2010, 2011, ir 2012 metams. Turi būti įskaičiuojamas visų energijos pardavėjų ir/ar skirstytojų visų energijos ir energijos išteklių rūšių pardavimai galutiniams vartotojams, išskyrus energijos kiekius, sunaudotus transporto sektoriuje (jie gali būti įskaičiuojami arba ne valstybės narės pasirinkimu). BGEST rodiklis aprašomas Veiksmų plano 2 priede.

2.2. Papildomi energijos vartojimo efektyvumo tikslai

Pagal Direktyvos 2006/32/EB reikalavimus valstybės narės privalėjo nustatyti bendrą nacionalinį orientacinį 9 procentų energijos taupymo tikslą iki 2016 metų Lietuvos Respublikos nustatytas tikslas iki 2016 metų yra 3797 GWh (327 tūkst. tne). Šis tikslas ir jo siekimo grafikas pavaizduoti 1 paveiksle.

1 pav. Papildomas energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslas pagal Direktyvos 2006/32/EB reikalavimus

2.3. Pirminės energijos taupymas

Kaip minėta Veiksmų plano 2.1 skyriuje, buvo nuspręsta nacionalinį orientacinį energijos vartojimo efektyvumo tikslą skaičiuoti galutinės energijos naudojimui, todėl nėra galimybės pateikti duomenų kiek pirminės energijos ketinama sutaupyti 2020 metais iš viso ir pagal sektorius, taip pat nėra galimybės pateikti duomenų dėl visos sutaupytos pirminės energijos iki ataskaitos pateikimo.

Pagal visų sektorių Priemonių grupes iki 2012 metų pabaigos sutaupyta galutinės energijos kiekis 137,8 ktne.

2020 metais prognozuojamas absoliutus pirminės energijos suvartojimas būtų 6485 ktne.

2.4. Galutinės energijos taupymas

2010 metais sutaupyta ir 2016 metais planuojamas sutaupyti galutinės energijos kiekis nustatytas „iš apačios į viršų“ metodu, įvertinant kiekvienos Priemonės sutaupyta energijos kiekį.

Duomenys dėl 2010 metų sutaupytų bei iki 2016 metų planuojamų sutaupyti galutinės energijos kiekių pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė. 2010 metais sutaupyta ir iki 2016 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekiai

Sektorius	2010 metai, tūkst. tne	Iki 2016 metų, tūkst. tne
Namų ūkiai	6,87	47,97
Paslaugų sektorius	9,45	33,27
Pramonė	n. d.	48,58
Energetikos sektorius	n. d.	63,62
Transporto sektorius	n. d.	40,58
Horizontalios priemonės	50,73	106,62
Iš viso	67,06	340,67

Galutinės energijos sutaupymai yra skaičiuojami vadovaujantis šiais dokumentais ir metodais:

1. Stebėsenos taisyklės nustato pastatų, technologinių procesų, įrenginių ar transporto objektų, kuriuose įdiegtos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės ir kurioms įdiegti skirta finansinė parama iš valstybės institucijų įgyvendinamų energijos vartojimo efektyvumo didinimo programų, stebėsenos atlikimo reikalavimus. Efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo stebėseną sudaro:

- savitųjų objekto energijos išteklių ir energijos vartojimo rodiklių ¹ periodinis fiksavimas;
- energijos apsuptyies rodiklių ² periodinis fiksavimas;
- objekto savitųjų rodiklių ir apsuptyies rodiklių vertinimas;
- objekto savitųjų rodiklių ir apsuptyies rodiklių, objekto būklės ir jos kitimo vertinimo apibendrinimas ir prognozavimas.

Per objekto stebėseną atliktas objekto rodiklių vertinimas, stebėsenos apibendrinimas ir prognozavimas naudojami objektuose sutaupytiems energijos kiekiams nustatyti, efektyviam energijos išteklių ir energijos vartojimui valstybės mastu užtikrinti, energijos vartojimo efektyvumo didinimo programoms rengti, energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo mechanizmams kurti.

Stebėsenos procese dalyvauja programų finansinę paramą gaunantys asmenys, valstybės institucijos ar įstaigos, administruojančios valstybės institucijų įgyvendinamas programas ir Lietuvos Respublikos energetikos ministerija.

Asmenys gaunantys programų finansinę paramą, įgyvendinę energijos efektyvumo priemones, tais pačiais kalendoriniais metais ir ateinančius vienerius kalendorinius metus fiksuoja objekto apsuptyies ir savituosius rodiklius ir sukaupus duomenis perduoda atitinkamos programos

¹ Savitieji rodikliai – nuo galutinio energijos vartotojo priklausantys rodikliai, tokie kaip objekte suvartotas energijos išteklių ir energijos kiekis, objekto dydis, objekte vykdomos veiklos mastas, objekto energijos išteklių ir energijos vartojimo lyginamieji rodikliai.

² Apsuptyies rodikliai – nuo galutinio energijos vartotojo nepriklausantys rodikliai, tokie kaip energijos išteklių, energijos ir objekto priežiūros kainos, objekto vietovės klimatiniai duomenys.

administratoriui. Atliekant kiekvieno objekto energijos išteklių ir efektyvaus energijos vartojimo stebėseną, be kiekvieno objekto savitųjų ir apsupties rodiklių, fiksuojami: įdiegtų priemonių tipas, skaičius, energetinės charakteristikos, investicijų į atskiras priemones dydis. Pavienius programų rodiklius vertina, stebėseną apibendrina ir prognozavimą atlieka atitinkamos programos administratoriai, kurie pateikia Energetikos ministerijai praėjusių kalendorinių metų programų efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo stebėsenos ataskaitą.

2. Skaičiavimo taisyklės nustato valstybės mastu sutaupyto energijos išteklių ir energijos kiekio, įgyvendinus Priemones, skaičiavimo taisykles, skaičiavimuose naudojamus energijos vartojimo efektyvumo rodiklius ir jų apskaičiavimo tvarką. Valstybės mastu sutaupyto energijos kiekio skaičiavimo taisyklių nuostatos taikomos, atliekant valstybės mastu sutaupyto energijos kiekio skaičiavimus ir rengiant energijos efektyvumo veiksmų planus, atsižvelgiant į Direktyvos 2006/32/EB 14 straipsnio reikalavimus.

Sutaupytas energijos kiekis skaičiuojamas atskiroms energijos vartojimo efektyvumo didinimo programoms bei mechanizmams, jeigu jų poveikis energijos vartojimo efektyvumo padidėjimui gali būti išmatuotas arba apskaičiuotas ir patikrintas. Sutaupytas energijos kiekis ir energijos vartojimo efektyvumo rodikliai nustatomi kombinuojant metodus „nuo atskiro prie bendro“ (bottom-up) ir „nuo bendro prie atskiro“ (top-down).

Naudojant metodą „nuo atskiro prie bendro“ (bottom-up) vertinamas sutaupytas energijos kiekis dėl kiekvienos atskirai įgyvendintos Priemonės. Atskirų Priemonių sutaipytos energijos kiekiai gali būti įvertinami naudojant matavimais pagrįstus duomenis:

- tiesiogiai matuojant energijos suvartojimą objekte, kuriame buvo įgyvendinta Priemonė (konkreto technologinio įrenginio, proceso, pastato šildymo sistemos, apšvietimo prietaisų ir pan.);
- suvartotos energijos atitinkamo laikotarpio sąskaitų, kurias pateikia energetikos įmonės iki įgyvendinant Priemonę ir ją įgyvendinus, duomenis;
- energetikos įmonių energijos pardavimo duomenis, sukaupus prieš įgyvendinant Priemonę ir ją įgyvendinus;
- įrangos ir prietaisų pardavimo duomenis;
- taikomųjų mokslinių tyrimų ir apklausų duomenis.

Sutaupytas energijos kiekis apskaičiuojamas įprastais metodais, be rezultatų patikrinimo (pvz., taikant numatytąsias vertes) arba sudėtingesniais metodais, patikrinant gautus rezultatus.

Naudojant metodą „nuo bendro prie atskiro“ (top-down), sutaupytas energijos kiekis apskaičiuojamas pradinio tašku laikant nacionalinius ar sektorinius sutaupyto energijos kiekio lygius. Metiniai duomenys tikslinami, atsižvelgiant į šalutinius veiksmus (dienolaipsnius, struktūrinius pokyčius, produkcijos asortimentą ir t. t.). Sutaupytas energijos kiekis ir energijos vartojimo efektyvumo rodikliai „nuo bendro prie atskiro“ metodu apskaičiuojami naudojant energijos vartojimo efektyvumo rodiklių pokyčius atskiruose ekonominės veiklos sektoriuose ar galutinio energijos vartojimo sektoriuose, nustatytus Lietuvos statistikos departamento ir kitų nacionaliniu mastu renkamų duomenų pagrindu.

Valstybės mastu sutaupyto energijos kiekio skaičiavimus atlieka valstybės įmonė Energetikos agentūra.

3. Europos Komisijos parengta rekomenduojama metodika "Recommendations on Measurement and Verification Methods in the Framework of the Directive 2006/32/EC on Energy End-Use Efficiency and Energy Services".

3. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONĖS

3.1. Horizontaliosios priemonės

Šiame skyriuje pateikiamas įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Horizontaliųjų priemonių aprašymas, iki 2012 metų sutaupyta energijos kiekis ir iki 2020 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekis. Sutaupymai apskaičiuoti „nuo atskiro prie bendro“ (bottom-up) metodu.

3.1.1 lentelė. Įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Horizontaliųjų priemonių suvestiniai rezultatai

Lentelės Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis, metais	Sutaupyta energijos kiekis iki 2012 metų pabaigos, GWh	Planuojamas sutaupyti energijos kiekis iki 2020 metų pabaigos, GWh
–	EVE įpareigojimų sistema ir alternatyvios politikos priemonės	2014–2020	netaikoma	11677*
–	Energijos vartojimo auditas ir energijos naudojimo vadybos sistemos	Pradžia 2008	n. d.	n. d.
3.1.2	Ilgalaikė pastatų nacionalinio fondo atnaujinimo strategija (projektas)	2014–2025 (2030)	netaikoma	n. d.
3.1.3	STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“	2005–2013	470,4	470,4
3.1.4	STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“	Pradžia 2013	n. d.	n. d.
3.1.5	STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“	Pradžia 2005	n. d.	n. d.
3.1.6	STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“	Pradžia 2006	n. d.	n. d.
3.1.7	Šildymo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas	Pradžia 2013	n. d.	n. d.
3.1.8	Pastatų oro kondicionavimo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas	Pradžia 2013	n. d.	n. d.
3.1.9	Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata	Pradžia 2004	n. d.	n. d.
3.1.10	Su energijos vartojimu susijusių gaminių ženklavimas	Pradžia 2004	n. d.	n. d.
3.1.11	Ekologinis projektavimas (Ekodizainas)	Pradžia 2005	n. d.	n. d.
3.1.12	Informacinė, švietėjiška ir mokomoji veikla	Pradžia 1996	n. d.	n. d.
3.1.13	Kvalifikavimo ir sertifikavimo sistemos	Pradžia 2005	n. d.	n. d.

	IŠ VISO:	470,4	12147,4
--	-----------------	--------------	----------------

* - apskaičiuotas suminiu metodu

3.1.1. Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistema ir alternatyvios politikos priemonės

Bendras Lietuvos galutinio energijos suvartojimo taupymo tikslas, pradedant 2015 metais, iki 2020 gruodžio 31 dienos yra 11,677 TWh (apskaičiuota suminiu metodu). Jį apskaičiuojant, nepažeidžiant Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 3 dalies, buvo taikomi Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 2 dalies a ir c, d punktai. Taip pat, atsižvelgiant į 7 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, į skaičiavimus nebuvo įtrauktas visas transporto sektoriuje suvartotas energijos kiekis. Šis tikslas bus pasiektas įgyvendinant Įpareigojimų sistemą ir ją derinant su Alternatyvios priemonės. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija yra atsakinga, kad šis tikslas būtų pasiektas. Pirmasis Įpareigojimų sistemos etapas truks nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d. Antras etapas nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d.

Energijos vartojimo efektyvumą pas galutinius vartotojus didinančios priemonės, nepatenkančios į Įpareigojimų sistemą yra priskiriamos Alternatyvioms priemonėms. Šios priemonės gali būti finansuojamos iš ES struktūrinių fondų lėšų, biudžeto, kitų paramos programų.

Minimalaus sutaupyto energijos kiekio nustatymas 2014–2020 metų laikotarpiui pagal Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnį yra pateiktas Veiksmų plano 2 priede.

Įpareigojimų sistemos įgyvendinimo, kokybės kontrolės, stebėjimo ir vertinimo sistema pateikiama toliau tekste. Įgyvendinant įpareigojimų sistemą numatoma sutaupyti apie 80 procentų BGEST tikslo. Planuojama, kad taikant Alternatyvias priemones bus sutaupyta apie 20 procentų minėto tikslo.

Administruojant Įpareigojimų sistemą bus laikomasi šių kriterijų:

Įpareigojimų sistemai nustatomi du tarpiniai laikotarpiai:

- 2014 m. sausio 1 d. – 2016 m. gruodžio 31 d.;
- 2017 m. sausio 1 d. – 2020 m. gruodžio 31 d..

Pirmajame Įpareigojimų sistemos etape įpareigotosiomis šalimis planuojama skirti: elektros skirstomųjų tinklų operatorių AB „Lesto“, gamtinių dujų skirstymo tinklų operatorių AB „Lietuvos dujos“ ir šilumos tiekimo įmones, kurių parduodamos šilumos kiekis viršija 90 GWh. Kiekvienai Įpareigotajai šaliai nustatomas konkretus energijos suvartojimo taupymo tikslas.

Įpareigojimų sistemą Energetikos ministerijos pavedimu administruoja paskirtoji institucija (Valstybės įmonė Energetikos agentūra).

Pagal kurią Įpareigojimų sistemos modelį pagrindiniai dalyviai ir jų funkcijos yra nustatytos Lietuvos Respublikos energijos efektyvumo įstatymo projekte:

Energetikos ministerija:

- nustato įpareigotųjų šalių skyrimo ir joms nustatytų energijos suvartojimo taupymo tikslų bei energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos, informacijos apie įpareigotųjų šalių sutaupyta energijos kiekį skelbimo tvarką;
- tvirtina energijos standartinių vartojimo efektyvumo didinimo priemonių sąrašą;
- nustato sutaupyto energijos kiekio matavimo, kontrolės ir tikrinimo tvarką.
- Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija:
- nustato įpareigotųjų šalių patiriamų sąnaudų už energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių diegimą įtraukiamo į valstybės reguliuojamas kainas ir tarifus tvarką ir sąlygas.

Sutaupyto energijos kiekis iki 2020 m. gruodžio 31 d. yra 11,677 TWh (apskaičiuota suminiu metodu), kuris turi būti pasiektas vykdant Įpareigojimų sistemą, apskaičiuojamas vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES reikalavimais ir Europos Komisijos parengtomis

rekomendacijomis. Šį kiekį nustato Lietuvos Respublikos energetikos ministerija. Sutaupyti energijos kiekiai yra išreiškiami galutine energija.

Įpareigojimų sistema orientuota į energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių diegimą pastatų ir pramonės sektoriuose. Diegti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones įpareigosios šalys gali pas visus galutinius vartotojus. Nors ir yra numatoma skatinti priemonių diegimą pramonės ir pastatų sektoriuose, nėra jokių apribojimų, kurie kliudytų įpareigotosioms šalims ieškoti optimalių energijos sutaupymų kitose srityse.

Pagrindinės energijos efektyvumo priemonių kategorijos šiuo metu nėra nustatytos. Jos bus nustatytos patvirtinus energijos standartinių vartojimo efektyvumo didinimo priemonių sąrašą. Pagal šiuo metu kuriamą Įpareigojimų sistemos modelį Įpareigojimų sistemos administratorius atliks sistemos stebėjimo ir vertinimo funkcijas bei teiks pasiūlymus dėl papildomų priemonių įtraukimo į energijos standartinių vartojimo efektyvumo didinimo priemonių sąrašą ar esamų priemonių pakeitimų, jei bus nustatyta, kad daroma pažanga yra nepakankama ir sutaupymo tikslai gali būti nepasiekti.

Iki tol, kol bus patvirtintos naujos sutaupyto energijos kiekio apskaičiavimo–nustatymo, auditų atlikimo, kontrolės ir tikrinimo tvarkos ir/ar metodikos, minimi veiksmai bus atliekami vadovaujantis šiuo metu galiojančiais atitinkamais teisės aktais:

- sutaupyta energijos kiekis apskaičiuojamas pagal Skaičiavimo taisykles ir Stebėsenos taisykles;
- auditai atliekami vadovaujantis šiuo metu galiojančiu Atestavimo tvarkos aprašu, taip pat Audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose metodika ir Audito atlikimo technologiniuose procesuose ir įrenginiuose metodika;
- stebėsenos ir tikrinimo protokolai ir jų nepriklausomumas nuo įpareigotųjų, dalyvaujančiųjų ar įgaliotųjų šalių užtikrinami vadovaujantis jau minėtų Skaičiavimo taisyklių ir Stebėsenos taisyklių reikalavimais.

Lietuvos vakarinėje dalyje – pajūryje ir rytinėje dalyje yra nedidelis klimatinė sąlygų skirtumas, tačiau jis daro juntamą poveikį energijos suvartojimui. Siekiant spręsti skirtingų klimatinė sąlygų klausimą ir atliekant sutaupyto šilumos energijos skaičiavimus į tai yra atsižvelgiama ir energijos sutaupymai perskaičiuojami įvertinant dienolaipsnius.

Alternatyvių politikos priemonių įgyvendinimo sistema. Planuojama, kad taikant alternatyvias priemones bus sutaupyta apie 20 procentų BGEST tikslo. Alternatyvių priemonių tipas – pastatų atnaujinimas gerinant energetines charakteristikas. Alternatyvių priemonių apimtis – daugiabučiai namai ir viešieji pastatai. Valstybės parama daugiabučio namo butų ir kitų patalpų savininkams, įgyvendinantiems atnaujinimo (modernizavimo) projektus pagal Vyriausybės patvirtintą Daugiabučių atnaujinimo programą ar ją atitinkančias savivaldybių programas, teikiama, jeigu pagal atnaujinimo (modernizavimo) projekte numatytas priemones pasiekama ne mažesnė kaip D pastato energinio naudingumo klasė. Viešieji pastatai atnaujinami įgyvendinant Direktyvos 2012/27/ES 5 straipsnio reikalavimus dėl pavyzdinio viešųjų organizacijų pastatų vaidmens. Reikalui esant alternatyvių priemonių sąrašas gali būti papildytas.

Administruojant Alternatyvias priemones bus laikomasi šių kriterijų:

Alternatyvioms priemonėms nustatomi du tarpiniai laikotarpiai:

- 2014 m. sausio 1 d. – 2016 m. gruodžio 31 d.;
- 2017 m. sausio 1 d. – 2020 m. gruodžio 31 d..

Sutaupyto energijos kiekis, kuris turi būti pasiektas, apskaičiuojamas vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES reikalavimais ir Europos Komisijos parengtomis rekomendacijomis. Šį kiekį nustato Lietuvos Respublikos energetikos ministerija. Visi sutaupyti energijos kiekiai yra išreiškiami galutine energija.

Sutaupytas energijos kiekis bus apskaičiuojamas-nustatomas, stebėsena ir tikrinimas užtikrinami, auditai atliekami vadovaujantis ta pačia tvarka, metodikomis bei taisyklėmis kaip ir Įpareigojimų sistemos atveju.

3.1.2. Energijos vartojimo auditas ir energijos naudojimo vadybos sistemos

Lietuvoje energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams audito atlikimo tvarka ir sąlygos ir energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarka nustatyta Atestavimo tvarkos apraše.

Energijos, energijos išteklių ir šalto vandens vartojimo audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose etapus ir šio audito ataskaitos parengimą nustato Audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose metodika.

Energijos, energijos išteklių ir vandens vartojimo audito atlikimo technologiniuose procesuose ir įrenginiuose pagrindinius etapus ir audito ataskaitos parengimą nustato Audito atlikimo technologiniuose procesuose ir įrenginiuose metodika.

Į nacionalinę teisę perkeliant Direktyvos 2012/27/ES nuostatas ir reikalavimus, susijusius su energijos vartojimo auditu ir energijos naudojimo vadybos sistemomis, bus atitinkamai pakeičiama aukščiau išvardintos metodikos ir tvarkos aprašas.

Lietuvoje įgyvendinant programas, skirtas didinti energijos vartojimo efektyvumą, yra atliekami energijos vartojimo auditai. Kaip pavyzdį galima paminėti Daugiabučių atnaujinimo programą, kurią įgyvendinant atlikta per 700 auditų.

Įgyvendinant viešosios paskirties renovavimo programas rekomenduojama bei siekiant gauti paramą iš ES struktūrinės paramos strategijos 2007–2013 metų laikotarpiu pagal Sanglaudos veiksmų programos priemones „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ ir „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ – privaloma atlikti pastato energijos vartojimo auditą vadovaujantis Audito atlikimo viešojo naudojimo paskirties pastatuose metodika. Pagal Sanglaudos veiksmų programos priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ atlikti 304 auditai, pagal priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai, atitinkantys BPD 1.2 priemonės naudos ir kokybės vertinimo kriterijus“, jau atliktas 21 auditas, o pagal priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ atlikta 318 auditų. Energijos vartojimo auditas įvertina energijos nuostolius pastatuose, pateikia pagrįstą energijos taupymo priemonių planą energijos nuostoliams sumažinti bei reikalingas investicijas tų priemonių įgyvendinimui.

Norint gauti finansinę paramą iš energijos vartojimo efektyvumo didinimo programų, reikalaujama atlikti energijos vartojimo auditus.

Pagal Direktyvą 2012/27/ES valstybės narės turi skatinti aukštos kokybės, veiksmingą ir nepriklausomą energijos vartojimo auditų atlikimą.

Direktyvoje 2012/27/ES taip pat nurodyta, kad įmonės, kurios nėra mažos ir vidutinės įmonės, įpareigojamos energijos vartojimo auditą atlikti bent kas ketverius metus. Lietuvoje 2010 metais veikė 281 nefinansinės įmonės, kuriose dirbo 250 ir daugiau darbuotojų, metinės pajamos viršijo 138 mln. litų ar įmonės balanse nurodyto turto vertė viršijo 93 mln. litų. Iki šiol Lietuvoje didelėse įmonėse energijos vartojimo auditas nebuvo reikalaujamas atlikti. Perkėlus Direktyvos 2012/27/ES nuostatas į Lietuvos Respublikos nacionalinę teisę reikalavimas dėl energijos vartojimo audito atlikimo didelėms įmonėms taps privalomas.

3.1.3. Ilgalaikė pastatų nacionalinio fondo atnaujinimo strategija (projektas)

3.1.2. lentelė. *Ilgalaikė pastatų nacionalinio fondo atnaujinimo strategija (projektas)*

Priemonės	Ilgalaikė pastatų nacionalinio fondo atnaujinimo strategija
-----------	---

pavadinimas	(projektas)
Laikotarpis	2014–2025 (2030) metai
Tikslas	Pagerinti pastatų nacionalinio fondo energinį naudingumą
Teisės aktai	Ilgalaikę strategiją, skirtą investicijų telkimui tiek viešos, tiek privačios nuosavybės formos gyvenamųjų ir komercinės paskirties pastatų nacionalinio fondo atnaujinimo srityje
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Valstybės ir savivaldybių biudžetų, ES struktūrinių fondų, kitų programų ir fondų, juridinių ir (arba) fizinių asmenų lėšos
Atsakinga institucija	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ir energetikos ministerijos
Priemonės rezultatai	netaikoma

3.1.4. STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“

3.1.3. lentelė. STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“

Priemonės pavadinimas	STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“
Laikotarpis	2005-2013 metai
Tikslas	Mažinti pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas
Teisės aktai	STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. D1-156 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.05.01:2005 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“ patvirtinimo“; STR 2.05.01:1999 „Pastatų atitvarų šiluminė technika“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 117 „Dėl statybos techninių reglamentų patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Reglamentai nustato šiluminius techninius reikalavimus gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų atitvaroms projektuoti. Reglamentas taikomas projektuojant naujus ir rekonstruojamus pastatus
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nenustatytas
Įgyvendinanti institucija	Nėra
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	Sutaupyta energijos kiekis skaičiuojamas vadovaujantis Europos Komisijos parengta rekomenduojama metodika „Recommendations on Measurement and Verification Methods in the Framework of the Directive 2006/32/EC on Energy End-Use Efficiency and Energy Services“. Sutaupyta energijos kiekis apskaičiuojamas pagal formulę: $UFES = \frac{SHD_{incode}}{\eta_{incode}} - \frac{SHD_{newcode}}{\eta_{newcode}} [kWh/m^2/year],$

	kur: SHD_{incode} – lyginamasis energijos poreikis pastatams, suskaičiuotas taikant STR 2.05.01:1999 nustatytus norminius reikalavimus pastato atitvaroms; $SHD_{newcode}$ – lyginamasis energijos poreikis pastatams, suskaičiuotas taikant STR 2.05.01:2005 nustatytus norminius reikalavimus pastato atitvaroms; η_{incode}, $\eta_{newcode}$ – šildymo sistemos energetinis efektyvumas. Skaičiavimai atlikti naudojant Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos patvirtintą programą „NRG-sert“, kuri sudaryta pagal STR 2.01.09:2005 „Pastatų energetinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“ metodiką ir skirta nustatyti pastatų energinio naudingumo klasę. Plačiau: http://www.spsc.lt/nrg/cms/index.php Taikant 1999 metų statybos techninio reglamento STR 2.05.01:1999 ir 2005 metų statybos techninio reglamento STR 2.05.01:2005 nustatytus norminius reikalavimus gyvenamųjų ir viešosios paskirties pastatų atitvarų šilumos perdavimo koeficientams, į programą suvedus pasirinktų tipinių pastatų atitvarų plotus, matmenis, savybes ir orientaciją pasaulio šalių atžvilgiu, įvertinus tipines šildymo, vėdinimo sistemas ir šilumos šaltinius bei jų reguliavimo lygį, apskaičiuotos tipinių pastatų lyginamosios energijos sąnaudos kWh/m². Vidutinės daugiabučio gyvenamojo namo norminės energijos sąnaudos pagal STR 2.05.01:1999 nustatytas normines atitvarų šilumos perdavimo vertes, įvertinus šildymo sistemos efektyvumą, lygios 194,69 kWh/m²_{šild.ploto}. Pagal STR 2.05.01:2005 nustatytas normines atitvarų šilumos perdavimo vertes, norminės energijos sąnaudos, įvertinus šildymo sistemos efektyvumą, lygios 171,40 kWh/m²_{šild.ploto}. Skaičiuojant gyvenamųjų namų vidutinės energijos sąnaudas priimamos sąlygos, kad vidutinė vidaus oro temperatūra 20°C, lauko oro temperatūra 0°C. Vidutinės viešosios paskirties pastato norminės energijos sąnaudos pagal 2.05.01:1999 nustatytas normines atitvarų šilumos perdavimo vertes, įvertinus šildymo sistemos efektyvumą, lygios 197,25 kWh/m²_{šild.ploto}. Pagal STR 2.05.01:2005 nustatytas normines atitvarų šilumos perdavimo vertes viešiesiems pastatams, norminės energijos sąnaudos, įvertinus šildymo sistemos efektyvumą, lygios 178,08 kWh/m²_{šild.ploto}. Šildymo sistemos efektyvumo koeficientas pastatuose statytuose iki 2005 metais pagal STR 2.05.01:1999 priimtas $\eta=0,93$, pastatuose, kuriems buvo taikytas STR 2.05.01:2005, priimtas $\eta=0,98$. Bendras sutaupyta energijos kiekis iki 2010 metų taikant šį statybos techninį dokumentą – 340 GWh. 2011 metais sutaupyta gyvenamuosiuose pastatuose sutaupyta 68,35 GWh energijos, viešuosiuose – 12,75 GWh. 2012 metais sutaupyta gyvenamuosiuose pastatuose sutaupyta 44,1 GWh energijos, viešuosiuose – 5,2 GWh
--	--

3.1.5. STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“

3.1.4. lentelė. STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“

Priemonės pavadinimas	STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“
Laikotarpis	Pradžia 2013 metais
Tikslas	Mažinti pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas
Teisės aktai	STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. D1-909 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.05.01:2013 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas“ patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Reglamentas taikomas gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų (jų dalių), (išskyrus pastatus, kurie yra kultūros paveldo statiniai, jeigu laikantis reikalavimų nepageidautinai pakistų charakteringos jų savybės ar išvaizda; maldos namų ir kitokios religinės veiklos pastatus; laikinus pastatus, skirtus naudoti ne ilgiau kaip 2 metus; nedaug energijos sunaudojančius gamybos ir pramonės, sandėliavimo paskirties bei žemės ūkiui tvarkyti skirtus negyvenamus pastatus; atskirai stovinčius pastatus, kurių bendras naudingasis vidaus patalpų plotas ne didesnis kaip 50 kvadratinėjų metrų; poilsio paskirties, sodų paskirties pastatus, naudojamus ne ilgiau kaip keturis mėnesius per metus; nešildomus pastatus) energiniam naudingumui ir pastatų konstrukcijų šiluminėms techninėms savybėms projektuoti. Reglamento reikalavimai privalomi projektuojant naujus, rekonstruojamus, atnaujinamus (modernizuojamus) ar remontuojamus pastatus (jų dalis)
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nenustatytas
Įgyvendinanti institucija	Nėra
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.1.6. STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“

3.1.5. lentelė. STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“

Priemonės pavadinimas	STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“
Laikotarpis	Pradžia 2005 metais
Tikslas	Mažinti pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas
Teisės aktai	STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. D1-289 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.09.02:2005 „Šildymas, vėdinimas ir oro kondicionavimas“ patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Reglamentas nustato, kad: Šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemos turi turėti

	galimybę jas reguliuoti taip, kad patalpos oro ar jos veiklos zonos juntamosios temperatūros svyravimai neturėtų neigiamos įtakos žmogaus komfortui ar jo darbo produktyvumui; Viešojo naudojimo, gamybos ir pramonės paskirties pastatuose šildymo sistemos turi būti suprojektuotos ir įrengtos taip, kad ne darbo metu galėtų veikti mažesne, nei normali tomis sąlygomis, galia. Silpnėsio šildymo režimu veikianti šildymo sistema turi palaikyti patalpoje ne žemesnę kaip 5°C oro temperatūrą (jeigu nėra technologinių reikalavimų palaikyti kitokią oro temperatūrą) ir darbo pradžia ją vėl pakelti iki projektinės. Gyvenamuosiuose pastatuose turi būti numatyta galimybė reguliuoti tiek visos šildymo sistemos, tiek atskirų šildymo prietaisų šilumos srautus. Pastatų, gaunančių šilumą iš šilumos tiekimo tinklų, šilumos punktuose turi būti įrengti suvartojamos šilumos kiekio apskaitos prietaisai, tinkantys komerciniam atsiskaitymui; Daugiabučių gyvenamųjų pastatų šildymo sistemos projektuojamos taip, kad galima būtų įvertinti šilumos suvartojimą kiekviename bute, nepatenkant į jį; Kiekvieno šildymo prietaiso arba prietaisų grupių šilumos atidavimas turi būti reguliuojamas pagal kintamus šilumos išskyrimus šildomoje patalpoje arba patalpos naudotojų poreikius; Šildymo ir šilumos tiekimo vamzdynų šilumos izoliacija turi atitikti nustatytus reikalavimus; Vėdinimo, oro kondicionavimo ir šildymo oru būdas, taip pat sistemų konstrukcijos turi būti parinktos pagal pastato paskirtį ir jo naudojimo ypatumus taip, kad garantuotų norminį patalpų mikroklimatą ir oro švarumą normaliomis jų naudojimo ir lauko oro sąlygomis; Patalpos turi būti vėdinamos ir šildomos taip, kad norminė oro kokybė būtų palaikoma taupiai naudojant energiją; Šildymo vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemų automatizavimas turi užtikrinti patikimą ir energetiškai efektyvų sistemų veikimą
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nenustatytas
Įgyvendinanti institucija	Sistemas montuojantys asmenys
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	Efektyvios pastato inžinerinės sistemos mažina šilumos kiekio poreikį pastatuose ir leidžia sumažinti sunaudojamos energijos kiekį. Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.1.7. STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“

3.1.6. lentelė. STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“

Priemonės	STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“
------------------	--

pavadinimas	
Laikotarpis	Pradžia 2006 metais
Tikslas	Užtikrinti, kad statybos objektai ir jų įranga būtų suprojektuota ir įrengta taip, kad, atsižvelgiant į vietovės klimato ir gyventojų komforto sąlygas, energijos suvartojimas būtų mažesnis; siekiama, kad nauji pastatai atitiktų minimalius energinio naudingumo reikalavimus, kad pastatų energinį naudingumą didinantys veiksniai būtų išnaudojami optimaliai.
Teisės aktai	STR 2.01.09:2012 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 gruodžio 20 d. įsakymu Nr. D1-624 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“ patvirtinimo“.
Remiamos veiklos	Projektuojant naujus ir didesnius kaip 1000 m ² naudingo ploto kapitališkai renovuojamus pastatus, jų planuojamas energinis naudingumas turi atitikti šiuos reikalavimus: naujai pastatytų pastatų (pastato dalių) energinio naudingumo klasė turi būti ne žemesnė kaip C. Šis reikalavimas galioja naujiems pastatams, kurių projektavimo sąlygų sąvadas išduotas po šio reglamento įsigaliojimo; didesnių kaip 1000 m ² naudingo ploto kapitališkai renovuojamų pastatų (pastato dalių) energinio naudingumo klasė turi būti ne žemesnė kaip D. Pastatų energinio naudingumo reikalavimai privalomi: naujai statomiems pastatams; kapitališkai renovuojamiems pastatams, kurių naudingas plotas didesnis kaip 1000 m ² ; projektuojant naujus ir didesnius kaip 1000 m ² naudingo ploto kapitališkai renovuojamus pastatus, jų planuojamas energinis naudingumas turi atitikti nustatytus energinio naudingumo reikalavimus. Pastatų sertifikavimas privalomas: statant, parduodant ar išnuomojant pastatus; didesniems kaip 1000 m ² naudingo ploto viešbučių, administracinės, prekybos, paslaugų, maitinimo, transporto, kultūros, mokslo, gydymo ir poilsio paskirties pastatams
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nenustatytas
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.1.8. Šildymo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas

3.1.7. lentelė. Šildymo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas

Priemonės pavadinimas	Šildymo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas
Laikotarpis	Pradžia 2013 metai
Tikslas	Reglamentas nustato pastatuose, kai jie yra stogu apdengti statiniai, kurių patalpų mikroklimatui palaikyti naudojama energija bei kuriuose yra po vieną ar daugiau kambarių arba kitų patalpų,

	išdėstytų tarp sienų ir pertvarų ir naudojamų žmonėms gyventi arba žemės ūkio, prekybos, kultūros, transporto ar kitai veiklai išskyrus Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 431 straipsnio 2 dalyje nurodytus pastatus, įrengtų šildymo sistemų, sudarytų iš didesnės kaip 20 kW didžiausios šiluminės galios, kurią nurodo gamintojas ir garantuoja, kad ją galima pasiekti ir išlaikyti šildymo katilo nepertraukiamos eksploatacijos metu esant nurodytam šiluminio naudingumo koeficientui, įrenginių, skirtų šildymo sistemoje šilumą pernešančiam cirkuliuojančiam šilumnešiui – vandeniui ar kitam skysčiui – juose kuro degimo metu išskiriamai šilumai perduoti, šilumos tiekimo ir naudojimo įrenginių, sujungtų bendru pastato šilumos tinklu, visumos: 1. siekiant, kad šildymo sistemų kuro ir energijos veiksmingo panaudojimo laipsnis atitiktų Reglamente nustatytus reikalavimus, – periodinius prieinamų dalių atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimus; 2. alternatyvių atitikčiai tikrinti priemonių, skirtų šildymo sistemų energiniam efektyvumui įvertinti ir pagerinti ir kurių taikymo bendrasis rezultatas turi prilygti atitikties tikrinimo rezultatui.
Teisės aktai	Pastatų šildymo sistemų su didesnės kaip 20 kW vardinės atiduodamosios galios šildymo katilais energinio efektyvumo didinimo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. 1-256/4-1205 „Dėl reglamentų patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Atitikties tikrinimo metu įvertinama: 1. šildymo sistemos prieinamų dalių, tokių kaip šildymo katilai, cirkuliaciniai siurbiai, valdymo ir kontrolės įranga, šilumos paskirstymo sistemos, šildymo prietaisai, atitiktis Reglamente nustatytiems energinio efektyvumo reikalavimams; 2. šilumos kiekio, perduodamo šilumnešiui šildymo katile, ir žemutinio šilumingumo (esant pastoviam kuro slėgiui) bei per laiko vienetą suvartoto kuro kiekio sandaugos santykis; 3. šildymo katilo vardinės atiduodamosios galios atitiktis pastato šildymo poreikiams
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Buitiniams vartotojams atitikties tikrinimo paslaugų teikimas finansuojamas valstybės lėšomis Inspekcijos nustatoma tvarka. Kiti naudotojai už suteiktas atitikties tikrinimo paslaugas sumoka patys pagal sudarytas sutartis su tikrintojais
Įgyvendinanti institucija	Tikrintojais gali būti savarankiškai dirbantys fiziniai asmenys ir juridinių asmenų darbuotojai, kurie turi mokymo įstaigos pagal Energetikos objektus ir įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. 4-122, reikalavimus išduotus kvalifikacijos pažymėjimus ir Inspekcijos pagal Asmenų, turinčių teisę eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1-274, reikalavimus išduotus šilumos įrenginių ir turbinų eksploatavimo atestatus ir yra įregistruoti Inspekcijoje.
Prižiūrinti institucija	VEI

Rezultatai	Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį
-------------------	--

3.1.9. Pastatų oro kondicionavimo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas

3.1.8 lentelė. Pastatų oro kondicionavimo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas

Priemonės pavadinimas	Pastatų oro kondicionavimo sistemų atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimas
Laikotarpis	Pradžia 2013 metais
Tikslas	Reglamentas nustato pastatuose, kai jie yra stogu apdengti statiniai, kurių patalpų mikroklimatui palaikyti naudojama energija bei kuriuose yra po vieną ar daugiau kambarių arba kitų patalpų, išdėstytų tarp sienų ir pertvarų ir naudojamų žmonėms gyventi arba žemės ūkio, prekybos, kultūros, transporto ar kitai veiklai, išskyrus Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 43¹ straipsnio 2 dalyje nurodytus pastatus, įrengtų oro kondicionavimo sistemų, sudarytų iš sudėtinių dalių, reikalingų orui paruošti, visumos, skirtos iš anksto numatytiems mikroklimato parametrams (oro temperatūrai, santykinei drėgmei, judrumui) patalpoje automatiškai palaikyti: 1. siekiant, kad kondicionavimo sistemų energijos veiksmingo panaudojimo laipsnis atitiktų Reglamente nustatytus reikalavimus, – periodinius prieinamų dalių, tokių kaip kondicionavimo sistemose įrengti ventiliatoriai, pavaros, filtrai, šilumokaičiai, reguliavimo sklendės, jungtys, kondicionavimo sistemos valdymo ir reguliavimo įranga, ortakiai (atsižvelgiant į konkrečią kondicionavimo sistemos sudėtį), atitikties energinio efektyvumo reikalavimams tikrinimus; 2. alternatyvių atitikčių tikrinti priemonių, skirtų kondicionavimo sistemų energiniam efektyvumui įvertinti ir pagerinti ir kurių taikymo bendrasis rezultatas turi prilygti atitikties tikrinimo rezultatui taikymą
Teisės aktai	Pastatų oro kondicionavimo sistemų, kurių vardinė atiduodamoji galia didesnė kaip 12 kW, energinio efektyvumo didinimo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. 1-256/4-1205 „Dėl reglamentų patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Atitikties tikrinimo metu įvertinama: 1. oro kondicionavimo įrangos naudingumo koeficientas; 2. kondicionavimo sistemos didžiausios vėsinimo galios, kurią nurodo gamintojas ir garantuoja, kad ją galima pasiekti ir išlaikyti nepertraukiamos eksploatacijos metu, atitiktis pastato vėsinimo poreikiams
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Buitiniams vartotojams atitikties tikrinimo paslaugų teikimas finansuojamas valstybės lėšomis Inspekcijos nustatoma tvarka. Kiti naudotojai už suteiktas atitikties tikrinimo paslaugas sumoka patys pagal sudarytas sutartis su tikrintojais
Įgyvendinanti institucija	Kondicionavimo sistemų, kuriose nėra fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, nurodytų 2006 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 842/2006 dėl tam tikrų fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (OL 2006 L 161, p. 1), tikrintojais gali būti savarankiškai dirbantys fiziniai asmenys ir

	juridinių asmenų darbuotojai, kurie turi mokymo įstaigos pagal Energetikos objektus ir įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. 4-122, reikalavimus išduotus kvalifikacijos pažymėjimus ir Inspekcijos pagal Asmenų, turinčių teisę eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1-274, reikalavimus išduotus šilumos įrenginių ir turbinų eksploatavimo atestatus ir yra įregistruoti Inspekcijoje. Kondicionavimo sistemų, kuriose yra fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, nurodytų Reglamente (EB) Nr. 842/2006, tikrintojais gali būti savarankiškai dirbantys fiziniai asmenys ir juridinių asmenų darbuotojai, kurie tenkina Reglamento 8 arba 10 punktuose nurodytas sąlygas ir turi: 1. arba atsakingos institucijos, nurodytos Fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų tvarkymo atestatų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. D1-420, išduotus kvalifikacijos pažymėjimus, patvirtinančius jų kvalifikaciją atlikti patikrą dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų nuotėkio, įrengti, eksploatuoti, atlikti techninę priežiūrą ir (ar) surinkti minėtas dujas iš šios įrangos, ir Aplinkos apsaugos agentūros pagal Aprašo reikalavimus išduotus fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų tvarkymo atestatus; 2. arba lygiaverčius kitų valstybių narių atsakingų institucijų išduotus Lietuvos Respublikoje pripažįstamus atestatus ar kitus dokumentus, kaip tai nustatyta Apraše
Prižiūrinti institucija	Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos
Rezultatai	Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.1.10. Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata

3.1.9. lentelė. Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata

Priemonės pavadinimas	Mokesčio už aplinkos teršimą lengvata
Laikotarpis	Pradžia 2004 metais
Tikslas	Ekonominėmis priemonėmis skatinti teršėjus mažinti aplinkos teršimą, vykdyti atliekų prevenciją ir tvarkymą, neviršyti nustatytų teršalų išmetimo į aplinką normatyvų, taip pat iš mokesčio kaupti lėšas aplinkosaugos priemonėms įgyvendinti
Teisės aktai	Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. gegužės 13 d. įstatymas Nr. VIII-1183 Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas
Remiamos veiklos	–
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nenustatyta
Įgyvendinanti	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

institucija	
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.
Rezultatai	Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.1.11. Su energijos vartojimu susijusių gaminių ženklavimas

3.1.10 lentelė. Su energijos vartojimu susijusių gaminių ženklavimas

Priemonės pavadinimas	Su energijos vartojimu susijusių gaminių ženklavimas
Laikotarpis	Pradžia 2004 metais
Tikslas	Informuoti galutinius vartotojus apie gaminių suvartojamą energiją, tuo suteikiant vartotojams galimybę pasirinkti energijos požiūriu efektyviausius prietaisus
Teisės aktai	Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 m. gegužės 10 d. įsakymas Nr. 163 „Dėl reglamentų tvirtinimo“; Su energija susijusių gaminių energijos ir kitų išteklių suvartojimo ženklavimo ir standartinės informacijos apie šiuos gaminius pateikimo techninis reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. 1-212/4-624 „Dėl su energija susijusių gaminių energijos ir kitų išteklių suvartojimo ženklavimo ir standartinės informacijos apie šiuos gaminius pateikimo techninio reglamento patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Visi parduodami, nuomojami, siūlomi pirkti išsimokėtinai ar demonstruojami gaminiai privalo būti paženklinami spausdinta etikete ir turėti vardinių parametrų lentelę, kuriose nurodoma informacija apie gaminio energijos ir kitų svarbių išteklių suvartojimą jų naudojimo metu bei pateikiama papildoma informacija. Gaminių modelių reklamoje, kai pateikiama su gaminio energijos suvartojimu arba su kaina susijusi informacija, nurodoma gaminio energijos vartojimo efektyvumo klasė. Gaminių techninėje reklaminėje medžiagoje, kurioje aprašomi konkretūs gaminio techniniai parametrai, techniniuose vadovuose ir gamintojo lankstinukuose, neatsižvelgiant į tai, ar jie išspausdinti, ar pateikti internete, pateikiama informacija apie gaminio energijos suvartojimą arba nurodoma gaminio energijos vartojimo efektyvumo klasė
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nėra
Įgyvendinanti institucija	Valstybinė ne maisto produktų inspekcija prie Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
Rezultatai	Gaminių etiketėse ir standartinėse gaminių vardinių parametrų lentelėse nurodytas suvartojamas energijos ir kitų svarbių išteklių kiekis leidžia vartotojui pasirinkti efektyviausius gaminius. Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.1.12. Ekologinis projektavimas (Ekodizainas)

3.1.11 lentelė. Ekologinis projektavimas (Ekodizainas)

Priemonės pavadinimas	Ekologinis projektavimas (Ekodizainas)
Laikotarpis	Pradžia 2005 metais
Tikslas	Ekologiniu projektavimu siekiama pagerinti gaminių ekologiškumą per visą jų gyvavimo ciklą (žaliavų parinkimas ir naudojimas; gamyba; pakavimas, transportavimas bei platinimas; įrengimas ir eksploatacija; naudojimas; ir gyvavimo pabaiga), ekologinius aspektus sistemingai įtraukiant pačiame ankstyviausiame gaminio projektavimo etape
Teisės aktai	Ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemos ir jos įgyvendinimo priemonių taikymo techninis reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2010 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. 4-928 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2007 m. spalio 23 d. įsakymo Nr. 4-438 „Dėl ekologinio projektavimo reikalavimų energiją vartojantiems gaminiams nustatymo sistemos ir jos įgyvendinimo priemonių taikymo techninio reglamento patvirtinimo“ pakeitimo“
Remiamos veiklos	Visi gaminiai, kuriems taikomos įgyvendinimo priemonės, nustatančios ekologinio projektavimo reikalavimus apibrėžtiems gaminiams arba šių gaminių aplinkosauginiams aspektams, turi būti pateikiami į rinką ir (arba) pradėti naudoti tik tada, kai atitinka šias priemones ir yra pažymėti CE atitikties ženklu
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nėra
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.1.13. Informacinė, švietėjiška, mokomoji veikla

3.1.12 lentelė. Informacinė, švietėjiška ir mokomoji veikla

Priemonės pavadinimas	Informacinė, švietėjiška, mokomoji veikla
Laikotarpis	Pradžia 1996 metais
Tikslas	Informuoti, šviesti ir mokyti energijos vartotojus energijos vartojimo efektyvumo didinimo klausimais
Teisės aktai	–
Remiamos veiklos	▪ Energetikos įmonės privalo teikti informaciją energijos vartotojams apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, energijos kainas bei energijos vartotojams teikiamas paslaugas;

	▪ Teikiama informacinė, metodinė, organizacinė parama bendradarbiaujantiems Lietuvos ir ES verslo subjektams bei mokslo ir konsultacinėms institucijoms, dalyvaujantiems energijos vartojimo ir energijos išteklių vartojimo efektyvumui didinti skirtose ES programose; ▪ Konsultuojami, informuojami galutiniai energijos vartotojai, organizuojami jų mokymai energijos vartojimo efektyvumo didinimo temomis; ▪ Skelbiama informacija apie vykdomas programas, teikiamos konsultacijos ir rengiami mokymai, kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis; ▪ Organizuojamas informacinės medžiagos apie energijos išteklių ir energijos taupymą rengimas ir spausdinimas; ▪ Per televiziją ir radiją skleidžiamos energijos taupymo idėjos; ▪ Rengiamos konferencijos, seminarai, konkursai, parodos, kurie stiprina šalies specialistų ir visuomenės gebėjimą efektyviau vartoti energijos išteklius ir energiją; ▪ Rekomendacijos dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo kriterijaus naudojimo, vykdamat viešuosius pirkimus; ▪ Keitimasis energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžiais tarp valstybės sektoriaus įstaigų; ▪ Valstybės sektoriaus energijos ir energijos išteklių efektyvaus vartojimo gerosios praktikos pavyzdžių skelbimas visuomenės informavimo priemonėse; ▪ Energijos vartojimo audito visuomeniniuose pastatuose organizavimas ir atlikimas bei audito ataskaitoje rekomenduojamų priemonių įgyvendinimas; ▪ Energijos vartojimo vadybos organizavimas ir vykdymas viešosios paskirties pastatuose ir pramonėje; ▪ Finansinių priemonių sutarčių tarp potencialių energetinių paslaugų ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo pastatuose pirkėjų ir šių paslaugų teikėjų pavyzdys
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nėra
Įgyvendinanti institucija	–
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Informacijos apie efektyvų energijos vartojimą suteikimas vartojus skatina taupyti energiją ir diegti energiją taupančias priemones. Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

Plačiau apie visuomenės informavimą energijos vartojimo efektyvumo klausimais pateikiama Veiksmų plano 3 priede.

3.1.14. Kvalifikavimo ir sertifikavimo sistemos

3.1.13 lentelė. Kvalifikavimo ir sertifikavimo sistemos

Priemonės pavadinimas	Kvalifikavimo ir sertifikavimo sistemos
Laikotarpis	Pradžia 2005 metais
Tikslas	Sudaryti sąlygas vartotojams pasinaudoti atitinkamos kvalifikacijos specialistų paslaugomis, užtikrinančiomis paslaugų kokybę
Teisės aktai	Energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams audito atlikimo tvarkos ir sąlygų ir energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. 1-148 „Dėl energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams audito atlikimo tvarkos ir sąlygų ir energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; Statybos techninis reglamentas STR 1.02.06:2012 „Statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų ir teritorijų planavimo specialistų kvalifikaciniai reikalavimai, atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. D1-601 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.02.06:2007 „Teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas įgijimo tvarkos ir teritorijų planavimo specialistų atestavimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“; Statybos techninis reglamentas STR 1.02.09:2011 „Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. D1-641 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.02.09:2005 „Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“; Energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 1-220 „Dėl Energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Siekiant užtikrinti kokybišką su energijos vartojimu susijusių paslaugų atlikimą yra atestuojami šie asmenys: • energijos vartojimo pastatuose, technologiniuose procesuose ir įrenginiuose auditą atliekantys specialistai; • statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovai ir teritorijų planavimo specialistai; • pastatų energinio naudingumo sertifikavimą apiekančios specialistai; • montuojantys, bandantys, derinantys, paleidžiantys ir eksploatuojantys energijos įrenginius specialistai, šiuos darbus organizuojantys vadovai
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nėra
Įgyvendinanti	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos

institucija	energetikos ministerija																																																				
Prižiūrinti institucija	Valstybės įmonė Statybos produkcijos sertifikavimo centras, valstybės įmonė Energetikos agentūra																																																				
Rezultatai	Nėra galimybės priemonės poveikį išmatuoti arba apskaičiuoti ir patikrinti. Kvalifikuotų specialistų kokybiškai atliktos paslaugos prisideda prie galutinės energijos taupymo. Valstybės įmonės Energetikos agentūros suteikta auditoriaus kvalifikacija energijos vartojimo auditui atlikti: 2010 – 53, 2011 – 6, 2012 – 8, 2013 – 8. Valstybės įmonės Statybos produkcijos sertifikavimo centro išduoti pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertų atestatai (skelbiama tik su ekspertų sutikimu): 2007 – 123, 2008 – 85, 2009 – 113, 2011 – 17, 2012 – 107, 2013 – 121. Pastatų, kuriems suteiktas energinio naudingumo sertifikatas, pasiskirstytas pagal energinio naudingumo klases 2007–2010 metais:																																																				
	<table><tr><th rowspan="2">Metai</th><th colspan="7">Energinio naudingumo klasė</th><th rowspan="2">Viso</th></tr><tr><th>A</th><th>B</th><th>C</th><th>D</th><th>E</th><th>F</th><th>G</th></tr><tr><td>2007</td><td>-</td><td>183</td><td>178</td><td>17</td><td>11</td><td>-</td><td>-</td><td>389</td></tr><tr><td>2008</td><td>1</td><td>444</td><td>292</td><td>55</td><td>36</td><td>1</td><td>-</td><td>829</td></tr><tr><td>2009</td><td>6</td><td>629</td><td>672</td><td>191</td><td>118</td><td>13</td><td>10</td><td>1639</td></tr><tr><td>2010</td><td>2</td><td>519</td><td>586</td><td>117</td><td>93</td><td>6</td><td>2</td><td>1325</td></tr></table>	Metai	Energinio naudingumo klasė							Viso	A	B	C	D	E	F	G	2007	-	183	178	17	11	-	-	389	2008	1	444	292	55	36	1	-	829	2009	6	629	672	191	118	13	10	1639	2010	2	519	586	117	93	6	2	1325
	Metai		Energinio naudingumo klasė								Viso																																										
		A	B	C	D	E	F	G																																													
	2007	-	183	178	17	11	-	-	389																																												
	2008	1	444	292	55	36	1	-	829																																												
	2009	6	629	672	191	118	13	10	1639																																												
2010	2	519	586	117	93	6	2	1325																																													
2011 metais išduoti 2325 pastatų energinio naudingumo sertifikatai, 2012 metais – 4078 pastatų energinio naudingumo sertifikatai, 2013 metais – 39977 sertifikatai																																																					

Vadovaujantis STR 1.02.06:2012 „Statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų ir teritorijų planavimo specialistų kvalifikacinių reikalavimų, atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“, statybos inžinierių, siekiančių įgyti teisę eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas, profesines žinias gali vertinti įstatymų nustatyta tvarka įregistruotos visuotinai pripažintos profesinės draugijos, sąjungos, asociacijos, kitos visuomeninės organizacijos ar mokymo įstaigos.

Šiuos įgaliojimus suteikė Lietuvos Respublikos aplinkos ministras patvirtindamas savo įsakymais profesinių žinių vertinimo egzaminų programas. Be kita ko įgalios organizacijos atlieka šias funkcijas – surenka atestavimo dokumentus (prašymus); praveda kvalifikacijos tobulinimo mokymus; rengia profesinių žinių egzaminus; išduoda profesinio įvertinimo dokumentus (protokolą/pažymą); perduoda atestavimo dokumentus į statybos produkcijos sertifikavimo centrą.

Įgalios organizacijos, turinčios teisę tikrinti statybos inžinierių profesines žinias (energetikos srityje): Lietuvos statybos inžinierių sąjunga, Lietuvos šiluminės technikos inžinierių asociacija, Lietuvos santechnikų asociacija, VšĮ Respublikinis energetikų mokymo centras, AB „Lietuvos dujos“. Kauno technologijos universiteto Architektūros ir statybos institute nuolat organizuojami statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų ir specialistų kvalifikacijos tobulinimo kursai.

Pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertų atestavimas yra procedūra, kurios metu išklausiems mokymų kursas bei išlaikiusiems kvalifikacijos egzaminą specialistams suteikiama teisė vykdyti pastatų energinio naudingumo įvertinimą bei išduoti tai pavirtinančius dokumentus. Lietuvoje šių ekspertų mokymą organizuoja paskirtosios mokymo organizacijos.

Paskirtosios mokymo organizacijos yra Kauno technologijos universiteto Architektūros ir statybos institutas; VšĮ Vilniaus Gedimino technikos universiteto Kokybės vadybos centras.

Pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertas, gavęs kvalifikacijos atestatą ir prieš išduodamas pirmuosius sertifikatus, turi pasitvirtinti savo darbo reglamentą, nusakantį jo darbo tvarką ir procedūrų vykdymą. Vykdydamas savo veiklą, sertifikavimo ekspertas privalo vadovautis lygiateisiškumo principu ir sukurti nediskriminuojančias sąlygas visiems užsakovams bei būti nešališkas.

Energijos vartojimo auditas. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymais:

- Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos inžinerijos fakulteto Pastatų energetikos katedrai suteikiama teisė rengti energijos vartojimo pastatuose auditą atliekančių specialistų mokymo kursus pagal įvertintą ir patvirtintą mokymo programą;
- VšĮ Respublikiniam energetikų mokymo centrui suteikiama teisė rengti energijos vartojimo pastatuose auditą atliekančių specialistų mokymo kursus pagal įvertintą ir patvirtintą mokymo programą.

Įgalios ir paskirtosios mokymo organizacijos, turinčios teisę rengti kvalifikacijos tobulinimo mokymus ir tikrinti profesines žinias, savo interneto svetainėse viešai skelbia kvietimus į atitinkamų specialistų mokymo kursus nurodydamos keliamus reikalavimus specialistams ir bendrąją informaciją apie organizuojamus kursus.

Informacija apie nacionalinio lygmens techninės kompetencijos tobulinimo planą pateikiama toliau tekste. Statybos srities darbo rinkoje dirbantiems darbininkams trūksta žinių ir gebėjimų, susijusių su energetiškai efektyvių pastatų statyba. 2020 metų energijos efektyvumo tikslų įgyvendinimui reikės papildomai apmokyti dalį esamų darbininkų, suteikiant jiems trūkstamas žinias ir įgūdžius. Trūkstamoms žinioms ir gebėjimams perduoti turi būti naudojamos atnaujintos arba naujai parengtos mokymų programos, papildomai apmokomi mokytojai, atnaujinta mokymų bazė, mokymo įstaigos skatinamos glaudžiai bendradarbiauti su statybos ir įrangos montavimo įmonėmis, tiekėjais, profesinėmis asociacijomis, aukštojo mokymo institucijomis.

Siekiant darbininkų kompetencijos didinimo, Lietuvoje vykdomas projektas BUILD UP SKILLS – LT, kurio tikslas – parengti 2020 metų pastatų energinio naudingumo tikslų įgyvendinimui būtinų statybų sektoriaus darbininkų kvalifikacijų tobulinimo planą. Dalis numatytų priemonių tinkamos ne tik darbininkiškų profesijų, bet ir visų lygių statybos specialistų (statybos sektoriaus dalyvių) kvalifikacijai tobulinti. Šiuo metu yra parengtos Lietuvos statybos sektoriaus darbininkų kvalifikacijos tobulinimo gairės siekiant 2020 metų energinio efektyvumo tikslų³.

Parengtose darbininkų kvalifikacijos tobulinimo gairėse apibrėžtos keturios kvalifikacijų tobulinimo veiklos sritys:

1. *Informacijos sklaida ir skatinimas.* 2020 metų tikslų įgyvendinimui turi būti paruošti darbininkai visų pirma tobulinant šiuo metu dirbančių kvalifikaciją. Kvalifikacijos tobulinimo būtinumą turi suprasti visų statybos grandžių atstovai, pradedant statinių ir energijos vartotojais, baigiant visų darbų įgyvendintojais, t.y. darbininkais. Šiam tikslui turi būti intensyviau viešinama informacija apie naujus ES direktyvų reikalavimus ir su jų įgyvendinimu susijusius Lietuvos teisės aktus, apie šių reikalavimų privalomumą ir etapus, apie efektyvaus energijos vartojimo pastatuose ir atsinaujinančios energetikos ekonominę naudą, svarbą aplinkos apsaugai, įskaitant poveikius klimato kaitai ir gamtos resursų racionaliam naudojimui, šalies energinės nepriklausomybės didinimą;

2. *Profesinio mokymo sistemos pritaikymas naujiems poreikiams.* Profesinio mokymo sistema turi būti orientuota į naujų žinių ir gebėjimų poreikį ir parengta kvalifikacijos tobulinimo procesui papildomai apmokant šiuo metu dirbančius ir naujus darbininkus pagal nuolat atnaujinamas naujausius darbo rinkos poreikius tenkinančias mokymų programas. Šiam tikslui įgyvendinti turi būti atnaujinta mokymų programų ruošimo teisinė bazė, t. y. paruošti statybos ir

³ Build up skills – LT iniciatyva. Lietuvos statybos sektoriaus darbininkų kvalifikacijos tobulinimo gairės siekiant 2020 metų energinio efektyvumo tikslų. Vilnius, 2013 m. http://energinisefektyvumas.lt/?page_id=869

atsinaujinančios energijos gamybos įrenginių montavimo profesijų profesinio rengimo standartai, paruoštos arba atnaujintos profesinio mokymo programos, parengtas modulinio mokymo tvarkos aprašas ir kt.

3. *Kvalifikacijos tobulinimo priemonių įgyvendinimas.* Sėkmingam numatytos kvalifikacijų tobulinimo programos įgyvendinimui visų pirma reikia padidinti statybos sektoriaus ir atsinaujinančių energijos šaltinių diegimo darbininkiškų profesijų patrauklumą, kad kuo daugiau žmonių rinktųsi šias profesijas ir jau dirbantys darbuotojai matytų šioje srityje savo darbo ilgalaikes perspektyvas, būtų suinteresuoti tobulinti savo kvalifikaciją tikėdamiesi geresnių darbo ir atlygio už darbą sąlygų, aiškiai matytų mokymosi visą gyvenimą perspektyvas ir kvalifikacijos tobulinimo galimybes. Profesinio mokymo įstaigos turi naudoti atnaujintas (arba naujai sukurtas) besikeičiantiems rinkos poreikiams pritaikytas mokymo programas. Kvalifikacijoms tobulinti taip pat svarbu išnaudoti ir neformaliojo mokymo sistemą, kadangi šiuo būdu darbo rinką dažniausiai pasiekia pagrindinės žinios apie naujų medžiagų, technologijų ir įrenginių naudojimą. Tinkamai prognozuojant darbininkų poreikį energetiškai efektyvių pastatų statybai ir atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimui bei šiems darbams reikalingas kvalifikacijas, darbo birža gali aktyviai koreguoti darbo neturinčių žmonių kvalifikacijos tobulinimo arba profesijos keitimo mokymo programas, daugiau žmonių nukreipiant į perspektyvius mokymus.

4. *Kokybės užtikrinimas ir kvalifikacijų duomenų bazės vystymas.* Kvalifikacijos tobulinimui palengvinti ir skatinti naudojama visiems prieinama, lengvai randama informacinė sistema. Joje pateikiama nuolat atnaujinta informacija apie darbininkų poreikį, mokymo galimybes ir statybos objektus. Užtikrinama naujausios informacijos apie profesinius standartus, mokymo programas, darbininkų kvalifikacijas, darbininkų atestavimą, įmonių atestavimą prieinamumas suinteresuotoms šalims ir stebėsenos galimybė.

Gairėse numatytiems tikslams pasiekti ir veikloms plėtoti rekomenduojama suvienyti keleto institucijų organizacinius bei finansinius resursus ir rengti bei įgyvendinti bendrus projektus.

Šiuo metu ruošiamasi antrajam BUILD UP SKILLS projekto etapui – kvalifikacijų tobulinimo schemas. Šio etapo tikslas – sukurti aukšto energetinio efektyvumo namų statybai, renovacijai, eksploatavimui bei atsinaujinančių energetinių išteklių įrengimui reikiamos kompetencijos įgijimo ir pripažinimo sistemą, kuri apimtų:

- laisvanoriškos darbuotojų kompetencijų įgijimo ir įvertinimo sistemos sukūrimą;
- mokymo programų bei mokytojų patvirtinimo sistemos sukūrimą;
- bandomąją sistemos patikrinimą, apmokant grupę mokytojų bei pagal akredituotas programas parengiant ir atestuojant kelias skirtingos specializacijos grupes darbininkų suteikiant Kompetencijų pasą;
- mokymo schemų ir naujai sukurtos sistemos populiarinimas.

3.1.15. Teisinio reguliavimo kliūtys, ribosiančios energijos vartojimo efektyvumą

Teisinio reguliavimo kliūtys, kurios gali riboti energijos vartojimo efektyvumo didinimą Lietuvoje⁴:

1. Kasmet valstybės ar savivaldybių biudžetinės įstaigos (kitai – viešosios paskirties pastatų faktiniai naudotojai) gauna lėšų iš biudžeto. Asignavimai iš valstybės ar savivaldybių biudžetų yra pervedami į minėtų įstaigų sąskaitas (t.y. darbo užmokesčiui) arba tiekėjams (t.y. konkrečioms išlaidoms apmokėti), neviršijant metinių asignavimų ar kitų įgyvendinamų programų limitų. Valstybės išdo departamentas pveda Valstybės biudžetinėms įstaigoms skirtus asignavimus tiesiogiai tiekėjams, kuriems sumokama už prekes, darbus ir paslaugas, suteiktas biudžetinėms įstaigoms. Taigi daugeliu atveju

⁴ UAB „KPMG Baltics“, „Glimstedt“, advokatų kontora, UAB „Ekotermija“. 2014 m. Energijos vartojimo efektyvumo projektų Lietuvos viešajame sektoriuje rinkos paklausos studija.

- valstybės ar savivaldybių biudžetinės įstaigos neturi teisės laisvai naudoti metinius asignavimus, o nepanaudoti asignavimai turi būti grąžinti į valstybės ar savivaldybių biudžetus. Esant šiai situacijai viešosios paskirties pastatų faktiniai naudotojai nėra finansiškai motyvuoti dalyvauti pirkimuose, kuriuose naudojamos sutartys dėl energijos vartojimo efektyvumo (angl. *energy performance contract*).
2. Viešųjų pirkimų įstatymas nepritaikytas ilgalaikių energijos efektyvumo paslaugų sutarčių sudarymui. Vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsniu, viešųjų pirkimų sutarties terminas negali viršyti 3 metų, išskyrus konkrečiai teisės aktuose reglamentuotas išimtis. Vis dėlto sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo (angl. *energy performance contract*) sudarymas remiantis viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystės pagrindu reikalauja ilgalaikių ir sudėtingų procedūrų. Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas dėl viešųjų pirkimų sutarties termino pratęsimo vertintinas kaip išimtinė priemonė, taip pat energijos efektyvumo projektai (viešosios paskirties pastatų renovavimo srityje, gatvių apšvietimo renovavimo srityje) nėra įtraukti į šiuo metu galiojančias ilgalaikes patvirtintas programas ar Valstybės investicijų programą, taigi šiuo metu nėra teisinių prielaidų sudaryti energijos efektyvumo paslaugų pirkimų ilgesniam kaip 3 metų laikotarpiui.
 3. Viešųjų pirkimų įstatymas apunkina kelių objektų (prekės, darbai, paslaugos) viešąjį pirkimą, vykdant jungtinį pirkimą ribojamas potencialių dalyvių skaičius. Perkančiosioms organizacijoms, ketinančioms dalyvauti kelių objektų pirkime, gali tekti įrodinėti, kad nebuvo įmanoma išvengti kelių objektų pirkimo. Šiuo metu galiojančiu teisiniu reguliavimu nėra patvirtinto universalus arba viešajam pirkimui pritaikyto sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo apibrėžimo.

Rekomenduojami šių kliūčių sprendimo būdai

1 numeriu pažymėtai kliūčiai: pakoreguoti Lietuvos Respublikos įstatymą dėl biudžeto struktūros pridėdant išimtį, pagal kurią asignavimo lėšos, biudžetinės įstaigos sutaupytos įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo priemonės, neturėtų būti grąžinamos į Valstybės ar savivaldybės išdo sąskaitą. Taip pat patariama Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklės, patvirtintas finansų ministro 2000 m. liepos mėn. 21 d. įsakymu Nr. 195, papildyti išimtimi, pagal kurią asignavimų lėšas, kurios bus naudojamos energijos vartojimo efektyvumui didinti viešosios paskirties pastatuose, galėtų naudoti faktiniai viešosios paskirties pastatų naudotojai, o tokių lėšų perteklius galėtų likti jų žinioje.

2 numeriu pažymėtai kliūčiai: Vyriausybė ar jos įgaliota institucija galėtų patvirtinti „Viešosios paskirties pastatų ir viešosios infrastruktūros (gatvių apšvietimo) ilgalaikio energijos vartojimo efektyvumo programą“, kurioje būtų konkrečiai nurodyta, jog naudojant ilgalaikę sutartį dėl energijos vartojimo efektyvumo turi būti užtikrintas energijos sutaupymas. Pagal programą parama turėtų būti teikiama sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo įgyvendinimui ir nebūti susijusi su statybų darbais. Siūloma apsvarstyti pasiūlymą pataisyti Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 432 „Dėl viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo“ 3 straipsnį papildant jame nurodytų išimčių, pagal kurias viešosios sutartys dėl prekių, darbų ar paslaugų galėtų būti sudaromos ilgesniam kaip 3 m. laikotarpiui, sąrašą tokia nuostata: „pirkdamą energijos vartojimo efektyvumo didinimo paslaugas“.

3 numeriu pažymėtai kliūčiai: Atsižvelgiant į Direktyvos 2012/27/ES 2 straipsnio 27 dalį, apsvarstyti galimybę į Lietuvos Respublikos teisės aktus įtraukti sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo apibrėžimą. Apsvarstyti galimybę sukurti „Standartinių energijos vartojimo efektyvumą didinančių priemonių ir jomis pasiekiamų sutaupymų katalogą“.

3.2. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės namų ūkių sektoriuje

Šiame skyriuje pateikiamas namų ūkių sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių aprašymas, iki 2012 metų sutaupyta energijos kiekis ir iki 2020 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekis. Sutaupymai apskaičiuoti „nuo atskiro prie bendro“ (*bottom-up*) metodu.

3.2.1 lentelė. Namų ūkių sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai

Lentelės Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis, metais	Sutaupyta energijos kiekis iki 2012 metų pabaigos, GWh	Planuojamas sutaupyti energijos kiekis iki 2020 metų pabaigos, GWh
3.2.2	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa	2005–2020	200,66	1000 ⁵
3.2.3	Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2011–2013 metų programos	2008–2013		
3.2.4	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (priemonė „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas“)	2007–2013		
3.2.5	Klimato kaitos specialioji programa	2010–	n. d.	n. d.
3.2.6	2007–2013 metų Ignalinos programa	2007–2013	n. d.	n. d.
–	2014–2020 metų periodo ES struktūriniai fondai (nauja priemonė) ⁶	2014–2020	netaikoma	n. d.
IŠ VISO:			200,66	1000

3.2.2 lentelė. Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa

Priemonės pavadinimas	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa
Laikotarpis	2005–2020 metai
Tikslas	Užtikrinti daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų finansavimą ir įgyvendinimą, teikti lengvatinius kreditus ir kitą įstatymų nustatytą valstybės paramą butų ir kitų patalpų savininkams, skatinti butų ir kitų patalpų savininkų iniciatyvą įgyvendinti energiją taupančias priemones. Plėtoti visuomenės informavimą, švietimą ir mokymą pastatų energinio naudingumo

⁵ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pateikta informacija, planuojamas sutaupyti energijos kiekis nuo Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos (3.2.2 lentelė) įgyvendinimo pradžios (2005 metų), planuojant, kad pagal Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2011–2013 metų programas (3.2.3 lentelė) 2013–2014 metais bus baigti modernizuoti 307 daugiabučiai namai iš 314 atnaujinamų (modernizuojamų) daugiabučių namų;

⁶ Planuojama apie 14 proc. 2014–2020 metų periodo ES struktūrinių fondų lėšų investuoti į energinio efektyvumo bei atsinaujinančios energetikos sritis.

	didinimo, jų atnaujinimo (modernizavimo), energijos taupymo klausimais
Teisės aktai	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213
Remiamos veiklos	Valstybės remiamos daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) priemonės: <u>Energinį efektyvumą didinančios priemonės:</u> šildymo ir karšto vandens sistemų pertvarkymas ar keitimas (šilumos punkto ar katilinės (individualių katilų) ir karšto vandens ruošimo įrenginių keitimas ar pertvarkymas, taip pat ir atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ir panašiai) įrengimas; balansinių ventilių ant stovų įrengimas; vamzdynų šiluminės izoliacijos gerinimas; šildymo prietaisų ir vamzdynų keitimas; individualios šilumos apskaitos prietaisų ar daliklių sistemos ir (ar) termostatinė ventilių įrengimas butuose ir kitose patalpose); ventiliacijos ir rekuperacijos sistemų pertvarkymas, keitimas ar įrengimas; stogo šiltinimas, taip pat ir naujos dangos ar naujo šlaitinio stogo įrengimas (išskyrus patalpų pastogėje įrengimą) ir (ar) perdangos po vėdinama šlaitinio stogo pastoge šiltinimas; fasado sienų (taip pat ir cokolio) šiltinimas, įskaitant sienų (cokolio) konstrukcijos defektų pašalinimą ir nuogrindos sutvarkymą; balkonų ar lodžijų įstiklinimas, įskaitant esamos balkonų ar lodžijų konstrukcijos sustiprinimą ir (ar) naujos įstiklinimo konstrukcijos įrengimą pagal vieną projektą; laiptinių lauko durų ir tambūro durų keitimas, įskaitant susijusius apdailos darbus, įėjimo laiptų remontą ir pritaikymą neįgaliųjų poreikiams; butų ir kitų patalpų langų keitimas į mažesnio šilumos pralaidumo langus; rūšio perdangos šiltinimas; liftų atnaujinimas (modernizavimas) – jų keitimas techniniu energiniu požūriu efektyvesniais liftais, įskaitant priėjimo prie lifto pritaikymą neįgaliųjų poreikiams. <u>Kitos namo atnaujinimo (modernizavimo) priemonės:</u> kitų pastato bendrojo naudojimo inžinerinių sistemų (nuotekų sistemos, taip pat ir namui priklausančių lokalinių įrenginių, elektros instaliacijos, priešgaisrinės saugos įrenginių, geriamojo vandens vamzdynų ir įrenginių keitimas ar (ar) pertvarkymas, drenažo sutvarkymas)
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Daugiabučių namų butų savininkų, valstybės ir savivaldybių biudžetų, ES struktūrinių fondų, 2007–2013 metų Ignalinos programos ir kitos lėšos
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, valstybės biudžetinė įstaiga Būsto ir urbanistinės plėtros agentūra (nuo 2013 metų – BETA), savivaldybės, butų savininkai
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Priemonės rezultatai	Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo stebėsenos duomenys: http://www.atnaujinkbusta.lt/index.php/lt/p/atnaujink-busta/apie-programa/stebesena 2012 metų duomenys:

Buvo atnaujinti 37 daugiabučiai namai, jų naudingasis plotas – 87036,13 tūkst. m². Apskaičiuotas sutaupyta šiluminės energijos kiekis – 8,57 GWh/metus. Išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų sumažėjimas siekia 1,93 tūkst. tonų/metus.

2005–2012 metų duomenys:

Buvo atnaujinti 479 daugiabučiai namai, jų naudingasis plotas – 1276898,79 tūkst. m². Apskaičiuotas sutaupyta šiluminės energijos kiekis – 82,26 GWh/metus. Išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų sumažėjimas siekia 20,88 tūkst. tonų/metus.

2013 metų duomenys:

Buvo atnaujinti 22 daugiabučiai namai. Apskaičiuotas sutaupyta šiluminės energijos kiekis – 4,87 GWh/metus. Išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų sumažėjimas siekia 1,14 tūkst. tonų/metus.

2013 metais buvo patvirtinti 885 daugiabučių namų atnaujinimo investicijų planai, kuriais numatyta daugiabučių namų skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudas sumažinti 330,8 GWh/metus. Planuojamas išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų sumažėjimas 77,08 tūkst. tonų/metus. Šie investicijų planai yra įvairiose įgyvendinimo stadijose, jų sąrašas nuolat papildomas naujai patvirtintais investicijų planais.

Daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų valdytojų ir gyventojų iniciatyva ir lėšomis įgyvendintų Priemonių rezultatai:

Iki 2011 metų pradžios įgyvendinta apie 3000 atskirų Priemonių (šildymo sistemos modernizavimas, butų ir kitų patalpų langų keitimas, laiptinės langų ir durų keitimas, sienų apšiltinimas, stogo apšiltinimas, rūšio perdangos apšiltinimas, lifto keitimas). Apskaičiuotas sutaupyta šiluminės energijos kiekis – 60 GWh. Išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų sumažėjimas siekia 13,98 tūkst. tonų.

2011 metais įgyvendintos 3599 atskiros energiją taupančios priemonės. Pagal BETA apskaičiavimus šiluminės energijos sąnaudos daugiabučiuose 2011 m. sumažintos 51,2 GWh, išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis sumažintas 11,94 tūkst. tonų.

Naujasis Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos modelis.

Pagal naująjį programos modelį, 2013 metais buvo patvirtintos Savivaldybių energinio efektyvumo didinimo programos.

Pagal šį modelį savivaldybės įvertina ir atranka jų teritorijoje esančius neefektyviausiai energiją vartojančius daugiabučius gyvenamuosius namus ir surinktą informaciją pateikia Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai. Kiekvienam atrinktam namui atliekamas energijos vartojimo auditas bei parengiamas investicijų planas. Lėšas skolinasi savivaldybės paskirtas Programos administratorius, o ne būsto savininkai kaip įprasta (ir ne savivaldybės). Darbų organizavimu, jų kokybe bei būsimais rezultatais rūpinasi savivaldybė (jos paskirtas Programos administratorius).

Šiuo metu, iš visų 60 šalies savivaldybių, programoje dalyvauja

	58 savivaldybės, kurių sąrašuose – 1680 daugiabučių. Lietuvos savivaldybių sąrašas: http://www.lsa.lt/lt/nariai-savivaldybes
--	---

3.2.3 lentelė. Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2011–2013 metų programos

Priemonės pavadinimas	Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2011–2013 metų programos
Laikotarpis	2011–2013 metai (Iki 2011 metų buvo įgyvendinamos Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2008–2010 metų programos)
Tikslas	Kompleksiškai plėtoti urbanistinę infrastruktūrą, didinti gyvenamosios aplinkos patrauklumą. Atnaujinti daugiabučius gyvenamuosius namus ir plėtoti socialinį būstą. Kompleksiškai plėtoti kaimo gyvenamųjų vietovių infrastruktūrą. Skatinti gyventojų bendruomenines iniciatyvas. Plėtoti socialinę infrastruktūrą
Teisės aktai	Savivaldybių probleminių teritorijų plėtros 2011–2013 metų programos; patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gegužės 18 d. nutarimu Nr. 588
Remiamos veiklos	Daugiabučių namų atnaujinimas (pirmiausia padidinti jų energijos vartojimo efektyvumą) ir socialinių būstų, esančių modernizuojamuose daugiabučiuose namuose, atnaujinimas. Remiamos veiklos: daugiabučių namų modernizavimas (šildymo sistemų (išskyrus radiatorius butuose), pastatų šalto ir karšto vandens tiekimo sistemų, pastatų nuotekų šalintuvų (išskyrus sanitarinius prietaisus), elektros tiekimo sistemų pastatų viduje (išskyrus apšvietimo prietaisus butuose), priešgaisrinės signalizacijos sistemų, natūralios ventiliacijos sistemų, šiukšlių šalinimo sistemų kapitalinis remontas ar rekonstravimas, langų, lauko durų keitimas, liftų kapitalinis remontas ar keitimas, balkonų (lodžijų) įstiklinimas pagal bendrą projektą stiklinant visus pastato balkonus (lodžijas), stogų kapitalinis remontas ar rekonstravimas – papildomas šiltinimas, įskaitant naujų šiltintų šlaitinių stogų įrengimą (išskyrus patalpų pastogėje įrengimą), fasadinių sienų šiltinimas). Esamų pastatų ir patalpų rekonstravimas arba socialinių būstų, esančių daugiabučiame name (namuose), modernizuojamame pagal 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ įgyvendinimo priemonę VP3-1.1-VRM-03-R „Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą“, atnaujinimas (modernizavimas)
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	ES struktūrinių fondų lėšos, kitų juridinių ir (arba) fizinių asmenų lėšos
Įgyvendinanti institucija	CPVA (ES parama), savivaldybės
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, savivaldybės
Rezultatai	Pagal Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateiktus duomenis, 2011–2012 metais atnaujinti 43 daugiabučiai namai, iš jų 33 – 2012 metais. Iš viso šilumos energijos sąnaudos 2011–2012 metais sumažintos apie 7,68 GWh/metus, iš jų 2012 metais – apie 4,70 GWh. Iki 2012 metų baigta įgyvendinti 11 projektų, kuriais buvo

	atnaujinti 5 socialiniai būstai ir naujai įrengti 89 socialiniai būstai. Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos apytikslūs įvertinimus anglies dioksido išmetimai į atmosferą 2011–2012 metais sumažinti – 1678 tonomis, iš jų 2012 metais – 1118 tonų. Taip pat pagal šias programas dar vykdomi 314 daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) darbai.
--	--

Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pateiktus duomenis, atnaujinant (modernizuojant) daugiabučius namus (įvertinus 3.2.2 ir 3.2.3 lentelėse pateiktus duomenis), iš viso iki 2012 metų pabaigos šilumos energijos sąnaudos sumažintos 200,66 GWh, anglies dioksido išmetimai į atmosferą – 48,48 tūkst. tonų.

3.2.4 lentelė. 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (priemonė „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas“)
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Skatinti daugiabučių namų butų savininkus modernizuoti namus, kurių energijos vartojimas neefektyvus
Teisės aktai	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimas Nr.787 „Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo“
Remiamos veiklos	Daugiabučių namų modernizavimo skatinimo priemonių įgyvendinimas (daugiabučių namų modernizavimo viešinimas, daugiabučių namų butų savininkų informavimas ir konsultavimas, tipinių projektų parengimas, įgyvendintų projektų rezultatų monitoringas ir panašiai)
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	ES struktūrinių fondų lėšos – (iki 30 000 000 litų) ir valstybės biudžeto lėšos (5 294 118 litų). Bendra projektų vertė 35 294 118 litų
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Priemonės rezultatai	Pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ VP3-1.1-AM-02-V-01 priemonę „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas“ finansuoti 2 projektai. Projektas „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas, I etapas“ baigtas įgyvendinti 2009 metais. Projektas „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas, II etapas“ pradėtas įgyvendinti 2012 metais. Skirtas finansavimas – 18601,22 tūkst. litų, iš jo ES dalis – 15811,04 tūkst. litų

3.2.5 lentelė. Klimato kaitos specialioji programa

Priemonės pavadinimas	Klimato kaitos specialioji programa
Laikotarpis	Nuo 2010 metų
Tikslas	Energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas: gyvenamųjų

	namų ir visuomeninės paskirties pastatų modernizavimas, kitos priemonės, kurios leidžia efektyviausiai sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį energetikos, pramonės, statybos, transporto, žemės ūkio, atliekų tvarkymo ir kitose srityse. Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimas, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimas. Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos formavimo ir įgyvendinimo, tarp jų visuomenės informavimo ir švietimo priemonės, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos pokyčių priemonių įgyvendinimas nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, programos administravimo lėšos ir kitos priemonės
Teisės aktai	2009 m. liepos 7 d. Lietuvos Respublikos Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymas Nr. XI-329
Remiamos veiklos	Šildymo ir karšto vandens sistemų kapitalinis remontas ar rekonstravimas; ventiliacijos ir oro kondicionavimo sistemų keitimas ar pertvarkymas; langų ir lauko durų keitimas; stogo šiltinimas, įskaitant naujo šlaitinio stogo įrengimą (išskyrus patalpų pastogėje įrengimą) ir kitos su stogo keitimu susijusios išlaidos; sienų ir perdangų šiltinimas; pertvarų šiltinimas; grindų šiltinimas virš rūsio ir grindų šiltinimas ant grunto; cokolio šiltinimas; vėdinimo sistemos su šilumogrąžos įrenginiais įrengimas. Saulės kolektorių ar mažo pajėgumo saulės elektrinių įdiegimas (pagaminta energija ne pardavimui). Vėjo energijos šaltinių įdiegimas (pagaminta energija ne pardavimui). Geoterminės energijos šaltinių įdiegimas (pagaminta energija ne pardavimui). Katilų, naudojančių iškastinį kurą (mazutą, skalūnų alyvą, gamtines dujas, akmens anglį) ar kitą aplinkai taršų energijos šaltinį, keitimas į biokurą naudojančius katilus pastatų šilumos sistemose
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2013 metų sąmatą, programos lėšos siekia 378,82 mln. litų. Iš jų skirta / numatyta skirti: ➤ fizinių ir privačių juridinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų atnaujinimas (modernizavimas), pasiekiant C namo energinio naudingumo klasę ir sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 procentų – 3,38 mln. litų; ➤ Pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo ir finansavimo modelį, sukurtą pagal Europos Komisijos, Europos investicijų banko ir Europos plėtros banko tarybos iniciatyvą JESSICA, įgyvendintų daugiabučių namų modernizavimo investicinių projektų papildomas finansavimas, jei pasiekama ne mažesnė kaip D pastato energinio naudingumo klasė ir skaičiuojamosios šiluminės energijos sąnaudos sumažinamos ne mažiau kaip 40 procentų palyginti su skaičiuojamosiomis šiluminės energijos sąnaudomis iki projekto įgyvendinimo – 40 mln. litų; ➤ Atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, biokuro, geoterminės energijos ar kt.) panaudojimas individualiuose gyvenamosios paskirties pastatuose – 2 mln. litų. Pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2014

	metų sąmatą, programos lėšos siekia 435,49 mln. litų. Iš jų numatyta skirti: ➤ visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių asmenims) paskirties pastatų, daugiabučių namų atnaujinimui (modernizavimui), sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau negu 40 procentų – 71 mln. litų; ➤ fizinių ir privačių juridinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų atnaujinimui (modernizavimui), pasiekiant C namo energinio naudingumo klasę ir sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 procentų – 3,47 mln. litų; ➤ atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, biokuro, geoterminės energijos ar kt.) panaudojimas individualiuose gyvenamosios paskirties pastatuose – 3,1 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	LAAIF
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	2012 metais: http://www.laaif.lt/index.php?136533252 ➤ pagal priemonę „Fizinių ir privačių juridinių asmenų vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų, pastatytų pagal galiojusius iki 1993 metų statybos techninius normatyvus, atnaujinimas (modernizavimas), pasiekiant pastato energetinio naudingumo C klasę ir sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau nei 20 procentų“ buvo finansuoti 62 projektai. Bendra investicijų suma – 1 012 910 litų. Vadovaujantis LAAIF pateikta informacija, pagal šią priemonę iki 2014 metų bus įgyvendinti 293 projektai. ➤ pagal priemonę „Atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, biokuro, geoterminės energijos ar kt.) panaudojimas individualiuose gyvenamosios paskirties pastatuose, pastatytuose pagal galiojusius iki 1993 metų statybos techninius reglamentus“ buvo finansuoti 39 projektai. Bendra investicijų suma – 270 105 litų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pateikta informacija, 2012 metais visų priemonių finansavimas siekė 202,8 mln. litų

3.2.6 lentelė. 2007–2013 metų Ignalinos programa

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų Ignalinos programa
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Energijos vartojimo efektyvumo didinimas daugiabučiuose gyvenamuose namuose
Teisės aktai	2007–2013 metų Ignalinos programos įgyvendinimo Lietuvoje taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1-185/1K-360
Remiamos veiklos	Visagino, Ignalinos, Zarasų savivaldybių daugiabučių gyvenamųjų namų rekonstravimas, pastatų energetikos sistemų modernizavimas, energetinių charakteristikų gerinimas

Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Priemonė finansuojama iš Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo
Įgyvendinanti institucija	CPVA, Visagino, Ignalinos ir Zarasų savivaldybės
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija
Rezultatai	Vadovaujantis CPVA pateikta informacija (http://new.cpva.lt/lt/dokumentai/projektu-dokumentai/51/p0.html), 2012 metais finansuoti 2 projektai: Ignalinos rajono savivaldybėje ir Zarasų rajono savivaldybėje

3.3. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės paslaugų sektoriuje

Šiame skyriuje pateikiamas paslaugų sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių aprašymas, iki 2012 metų sutaupyta energijos kiekis ir iki 2020 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekis. Sutaupymai apskaičiuoti „nuo atskiro prie bendro“ (*bottom-up*) metodu.

3.3.1 lentelė. Paslaugų sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai

Lentelės Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis, metais	Sutaupyta energijos kiekis iki 2012 metų pabaigos, GWh	Planuojamas sutaupyti energijos kiekis iki 2020 metų pabaigos, GWh
3.3.2	Valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų atnaujinimas	2014–2020	netaikoma	50,00
3.3.3	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)	2007–2013	119,17	virš 200,00 ⁷
3.3.4	Švietimo įstaigų modernizavimo programa	2009–2016	119,17 ⁸	n. d.
3.3.5	Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa	2003–2013		n. d.
3.3.6	Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa	2007–2020		n. d.
3.3.7	Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa	2007–2015	n. d.	n. d.
3.3.8	EEE ir Norvegijos finansiniai	2004–	n. d.	n. d.

⁷ Šaltinis: Lietuva: 2014 metų Nacionalinė reformų darbotvarkė.

⁸ Šis sutaupyta energijos kiekis yra įvertintas „2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)“ priemonėje (3.3.3 lentelė);

	mechanizmai	2014		
3.3.9	2007–2013 metų Ignalinos programa	2007–2013	n. d.	n. d.
3.3.10	EVE reikalavimai viešųjų pirkimų metu	2008–	n. d.	n. d.
3.3.11	Žalieji pirkimai	2008–	n. d.	n. d.
3.3.12	Klimato kaitos specialioji programa	2010–	n. d.	n. d.
–	2014–2020 metų periodo ES struktūriniai fondai (nauja priemonė) ⁹	2014–2020	netaikoma	n. d.
IŠ VISO:			119,17	250,00

3.3.2 lentelė. Valstybės pastatų atnaujinimas

Priemonės pavadinimas	Valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų atnaujinimas
Laikotarpis	2014–2020
Tikslas	Užtikrinti, kad nuo 2014 metų kasmet būtų renovuojama 3 proc. Valstybės pastatų ploto
Teisės aktai	Valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų tinkamų atnaujinimui sąrašo sudarymo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. 1-47
Remiamos veiklos	Valstybės pastatų sąraše nustatomas visų Valstybės pastatų, neatitinkančių energinio naudingumo reikalavimų, patalpų suminis bendras plotas: ➤ iki 2015 m. liepos 1 d. pastatams, kurių bendras naudingas plotas yra lygus ar didesnis nei 500 m²; ☐ po 2015 m. liepos 1 d. pastatams, kurių bendras naudingas plotas yra lygus ar didesnis nei 250 m². Nustatant Valstybės pastatų atnaujinimo 3 proc. rodiklį bet kuriais metais, į rodiklį yra įskaičiuojamas: ➤ naudojamų ar įsigytų pastatų, kurie pakeitė kuriais nors iš dviejų praėjusių metų nugriautus pastatus, bendrasis plotas; ➤ naudojamų ar įsigytų pastatų, kurie dėl intensyvesnio kitų pastatų naudojimo buvo parduoti, nugriauti ar nebenaudojami kuriais nors iš dviejų praėjusių metų, bendrasis plotas. Pagal Valstybės pastatų sąrašo duomenis, atrenkami pastatai: ➤ pagal šias pastatų paskirtis, išvardintas STR 1.01.09:2003 „Statinių klasifikavimas pagal jų naudojimo paskirtį“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. 289 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.01.09:2003 „Statinių klasifikavimas pagal jų naudojimo paskirtį“ patvirtinimo“: gyvenamosios (įvairioms socialinėms grupėms – bendrabučiai, vaikų namai, prieglaudos,

⁹ Planuojama apie 14 proc. 2014–2020 metų periodo ES struktūrinių fondų lėšų investuoti į energetinio efektyvumo bei atsinaujinančios energetikos sritis.

	globos namai, šeimos namai ir pan.); administracinės; mokslo; gydymo; kultūros ir specialios. ➤ neatitinkantys minimalių energijos naudingumo reikalavimų pagal STR 2.01.09:2012 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr. D1-674 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.01.09:2005 „Pastatų energinis naudingumas. Energinio naudingumo sertifikavimas“ patvirtinimo pakeitimo“ nuostatas. Sudaroma atrinktų Valstybės pastatų suvestinė, joje išdėstant pastatus pagal faktines lyginamųjų šilumos sąnaudų pastatuose vertes mažėjimo tvarka
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Planuojama pritaikyti valstybės, privačias (ESCO) ir ES struktūrinių fondų lėšas
Įgyvendinanti institucija	Valstybės įmonė Energetikos agentūra, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
Priemonės rezultatai	Sudarytas ir nuo 2014 metų viešai prieinamas Valstybės pastatų sąrašas: http://www.enmin.lt/lt/activity/veiklos_kryptys/strateginis_planavimas_ir_ES/Pastatu_sarasas_20131230.pdf Valstybės pastatų sąraše nurodyti tokie duomenys: ➤ Pastato: adresas, unikalus numeris, bendrasis plotas, energinio naudingumo klasė; ➤ Energinio naudingumo sertifikato numeris ir išdavimo data. Valstybės pastatų bendri duomenys: ➤ Bendrasis pastatų plotas – 3 137 933 m²; ➤ Bendrasis renovuotinas pastatų plotas (pastatai su F, E, D klasėmis ir be klasių) – 2 223 445 m²; ➤ 3 proc. renovuotino ploto – 66 703 m²; ➤ 3 proc. renovuotino ploto 2014–2020 metais – 466 924 m². Iki 2020 metų numatoma sutaupyti apie 50 GWh galutinės energijos

3.3.3 lentelė. 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (Sanglaudos skatinimo veiksmų programa)
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Mažinti viešosios paskirties pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas
Teisės aktai	Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. liepos 14 d. įsakymas Nr. 4-298 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. birželio 25 d. įsakymo Nr. 4-265 „Dėl priemonių „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“, „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“, „Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai atitinkantys Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento 1.2 priemonės „Energijos tiekimo,

	stabilumo, prieinamumo ir didesnio energetikos efektyvumo užtikrinimas“ naudos ir kokybės vertinimo kriterijus“ projektų finansavimo specialiosios (B) dalies formų patvirtinimo“ pakeitimo“																																
Remiamos veiklos	Viešosios paskirties pastatų išorinių atitvarų remontas ir (arba) rekonstravimas, pastatų energetikos sistemų modernizavimas ir (arba) rekonstravimas – jų energetinių charakteristikų gerinimas																																
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	ES struktūrinių fondų lėšos ir valstybės biudžeto lėšos Paramos sumos: ➤ viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu – 726,1 mln. litų; ➤ viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu – 340,1 mln. litų; ➤ viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai, pagal BPD 1.2 priemonę – 42,9 mln. litų																																
Įgyvendinanti institucija	LVPA, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija																																
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija																																
Rezultatai	<u>LVPA pateikta informacija:</u> Pagal 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“: ➤ VP3-3.4-ŪM-03-V priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“ įgyvendinti 252 projektai, finansuojamas 304 projektai. Iki 2013 metų pabaigos sutaupyta 88,61 GWh energijos; ➤ VP3-3.4-ŪM-04-R priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ įgyvendinti 239 projektai, finansuojami 318 projektų. Iki 2013 metų pabaigos sutaupyta 39,16 GWh energijos; ➤ VP3-3.4-ŪM-05-V priemonę „Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai, pagal BPD 1.2 priemonę“ įgyvendintas 21 projektas, finansuojamas 21 projektas. Iki 2013 metų pabaigos sutaupyta 12,97 GWh energijos. Renovuoti viešieji pastatai pagal pastatų paskirtį <table><tr><th rowspan="2">Pastato paskirtis</th><th rowspan="2">Nacionalini u lygiu, vnt</th><th rowspan="2">Regionini u lygiu, vnt</th><th rowspan="2">BPD, vnt</th><th colspan="2">Iš viso</th></tr><tr><th>vnt.</th><th>mln. litų</th></tr><tr><td>Švietimo</td><td>205</td><td>235</td><td>14</td><td>454</td><td>717,4</td></tr><tr><td>Sveikatos</td><td>55</td><td>29</td><td>7</td><td>91</td><td>266,4</td></tr><tr><td>Kitos</td><td>44</td><td>54</td><td>–</td><td>98</td><td>125,2</td></tr><tr><td>Iš viso</td><td>304</td><td>318</td><td>21</td><td>643</td><td>1 109</td></tr></table> Iš viso iki 2012 metų pabaigos įgyvendinti 244 projektai, o juose sutaupyta 119,17 GWh energijos. Iš viso iki 2013 metų pabaigos įgyvendinta 512 projektų, o juose sutaupyta 140,74 GWh energijos	Pastato paskirtis	Nacionalini u lygiu, vnt	Regionini u lygiu, vnt	BPD, vnt	Iš viso		vnt.	mln. litų	Švietimo	205	235	14	454	717,4	Sveikatos	55	29	7	91	266,4	Kitos	44	54	–	98	125,2	Iš viso	304	318	21	643	1 109
Pastato paskirtis	Nacionalini u lygiu, vnt					Regionini u lygiu, vnt	BPD, vnt	Iš viso																									
		vnt.	mln. litų																														
Švietimo	205	235	14	454	717,4																												
Sveikatos	55	29	7	91	266,4																												
Kitos	44	54	–	98	125,2																												
Iš viso	304	318	21	643	1 109																												

3.3.4 lentelė. Švietimo įstaigų modernizavimo programa

Priemonės pavadinimas	Švietimo įstaigų modernizavimo programa
------------------------------	--

Laikotarpis	2009–2012 metai, 2013–2016 metai
Tikslas	Modernizuoti švietimo įstaigas, siekiant sudaryti sąlygas mažinti energijos sąnaudas pastatuose, gerinti mokymo aplinką ir ugdymo kokybę.
Teisės aktai	Švietimo įstaigų modernizavimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. V-410
Remiamos veiklos	Langų, lauko durų keitimas, šilumos punktų, katilinių atnaujinimas, šildymo, karšto vandens sistemų modernizavimas, vandentiekio ir nuotekų sistemų atnaujinimas, pastatų stogų, sienų šiltinimas, vėdinimo, elektros, priešgaisrinės ir apsaugos sistemų atnaujinimas ir įrengimas; pastatų modernizavimo techninių projektų rengimas
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Švietimo įstaigų atnaujinimo (modernizavimo) įgyvendinimo etapai: <u>I etapas.</u> Įgyvendintas 2009–2012 metais vadovaujantis Švietimo įstaigų modernizavimo programa. Programos įgyvendinimo priemonėms finansavimas buvo skirtas pagal šalies finansines galimybes iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžete ir Valstybės investicijų programoje Švietimo ir mokslo ministerijai patvirtintų bendrųjų asignavimų (28 mln. litų), ES ir bendrojo finansavimo lėšų (248,6 mln. litų), savivaldybių biudžetų lėšų ir kitų teisėtai gautų lėšų. Šiame etape programai įgyvendinti iš viso buvo skirta 276,6 mln. litų, iš jų pastatams modernizuoti – 273,9 mln. litų, baldams įsigyti – 2,7 mln. litų. <u>II etapas.</u> Programa įgyvendinama 2013–2016 metais. Programos įgyvendinimo priemonės finansuojamos pagal šalies finansines galimybes iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžete ir Valstybės investicijų programoje Švietimo ir mokslo ministerijai patvirtintų bendrųjų asignavimų, savivaldybių biudžetų lėšų ir kitų teisėtai gautų lėšų
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, LVPA (ES parama), savivaldybės, švietimo įstaigos
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektų įgyvendinimo rezultatai nurodyti 3.3.3 lentelėje

Vadovaujantis Švietimo įstaigų modernizavimo programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. V-410, pateikta informacija, nuo 2009 iki 2013 metų, įgyvendinant Savivaldybių infrastruktūros plėtros 2000–2004 metų programos rengimo tvarką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 734, Mokyklų tobulinimo programą, Bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų rekonstravimo ir aprūpinimo mokymo priemonėmis 2006–2008 metų programą ir Švietimo įstaigų modernizavimo programą, atnaujintos (modernizuotos) 576 švietimo įstaigos. Vykdytų 1996–2012 metais švietimo įstaigų pastatų atnaujinimo (modernizavimo) projektų patirtis parodė, kad įdiegus energijos taupymo priemones, susijusias su pastatų ir šilumos tiekimo sistemų atnaujinimu (modernizavimu), atnaujintose (modernizuotose) švietimo įstaigose pagerėjo higienos sąlygos, šilumos sutaupoma nuo 30 iki 47 procentai.

3.3.5 lentelė. Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa

Priemonės pavadinimas	Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa
Laikotarpis	2003–2013 metai
Tikslas	Sudaryti bibliotekose tinkamas sąlygas kaupti, saugoti ir pateikti visuomenei nacionalinio kultūros ir mokslo paveldo objektus, užtikrinti fondų prieinamumą. Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, vienas iš uždavinių renovuoti senus bibliotekų pastatus ir statyti naujus, atitinkančius bibliotekų specifiką
Teisės aktai	Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 1454
Remiamos veiklos	Langų ir lauko durų keitimas, šilumos punktų ir katilinių atnaujinimas, šildymo, karšto vandens sistemų modernizavimas, pastatų stogų, sienų šiltinimas, vėdinimo, elektros, priešgaisrinės ir apsaugos sistemų atnaujinimas bei įrengimas
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšos, ES struktūrinių fondų, kitų programų ir fondų lėšos. Bibliotekų pastatams rekonstruoti ir bibliotekų pastatams remontuoti numatyta skirti 76 691,01 tūkst. litų
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, LVPA (ES parama), savivaldybės, bibliotekos
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Vadovaujantis Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. IV-639, iki 2011 metų pabaigos atnaujintos 28 bibliotekos. Per 2003–2010 metus užbaigti 27 bibliotekų pastatų ir patalpų atnaujinimo investiciniai projektai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos pateiktais duomenimis, 2012 metais buvo įgyvendintas 1 projektas. Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektų įgyvendinimo rezultatai nurodyti 3.3.3 lentelėje

3.3.6 lentelė. Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa

Priemonės pavadinimas	Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa
Laikotarpis	2007–2020 metai
Tikslas	Sudaryti tinkamas savivaldybių kultūros centrų kultūrinės veiklos sąlygas; gerinti savivaldybių kultūros centrų darbuotojų darbo sąlygas; mažinti savivaldybių kultūros centrų pastatų eksploataavimo išlaidas
Teisės aktai	Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785
Remiamos veiklos	Pastatų langų ir lauko durų keitimas, pastatų atitvarų šiltinimas, inžinerinių sistemų modernizavimas ir atnaujinimas
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšos, ES finansinės paramos mechanizmų ir kitos lėšos. Savivaldybių kultūros centrų kapitaliniam remontui ir rekonstravimui numatyta skirti 328 530 tūkst. litų

Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, LVPA (ES parama), kultūros centrai
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Vadovaujantis Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa, iki 2011 metų pabaigos modernizuoti 3 objektai. 2011 metais darbai buvo vykdomi 28 objektuose už 19 859 tūkst. litų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos pateiktais duomenimis, 2012 metais buvo įgyvendinti 2 projektai. Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektų įgyvendinimo rezultatai nurodyti 3.3.3 lentelėje

3.3.7 lentelė. Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa

Priemonės pavadinimas	Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa
Laikotarpis	2007–2015 metai
Tikslas	Sudaryti muziejuose sąlygas tinkamai kaupti, saugoti, restauruoti, eksponuoti ir apsaugoti kultūros vertybės. Modernizuoti muziejų materialinę bazę
Teisės aktai	Muziejų modernizavimo 2007–2015 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 275
Remiamos veiklos	Langų ir lauko durų keitimas, šilumos punktų ir katilinių atnaujinimas, šildymo, karšto vandens sistemų modernizavimas, pastatų stogų, sienų šiltinimas, vėdinimo, elektros, priešgaisrinės ir apsaugos sistemų atnaujinimas bei įrengimas
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos ir Valstybės investicijų programoje numatytos kapitalo investicijos, paskirstytos pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus, ES finansinė parama. Programos biudžete muziejų pastatų rekonstrukcijai, kapitaliniam ir paprastajam jų remontui bei naujų pastatų statybai numatyta skirti 376 920 tūkst. litų
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, LVPA (ES parama), savivaldybės, muziejai
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Vadovaujantis Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa, iki 2011 metų pabaigos užbaigtų tvarkyti į programą įtrauktų muziejų pastatų nebuvo. Muziejų pastatų atnaujinimo darbai vykdomi 16 muziejų ir jų padalinių (8 Kultūros ministerijos, 2 Aplinkos ministerijos, 1 Krašto apsaugos ministerijos pavaldumo, 4 savivaldybių muziejuose). Iš Valstybės investicijų programos 2007–2010 metais tam skirta daugiau kaip 42,5 mln. litų. 3 muziejų pastatams tvarkyti 2010–2012 metų laikotarpiui skirtas finansavimas iš ES paramos lėšų (iš viso 24,3 mln. litų). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos pateiktais duomenimis, 2012 metais nebuvo įgyvendintas nei vienas projektas

3.3.8 lentelė. EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai

Priemonės pavadinimas	EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai
Laikotarpis	2004–2009 metai, 2009–2014 metai
Tikslas	Siekiant prisidėti prie ekonominių ir socialinių skirtumų mažinimo EEE, Norvegijos Karalystė, Islandijos Respublika ir Lichtenšteino Kunigaikštystė sukūrė EEE finansinį mechanizmą ir Norvegijos finansinį mechanizmą
Teisės aktai	2009–2014 m. EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų programų ir projektų finansavimo ir įgyvendinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2013 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. 1K-041
Remiamos veiklos	Parama teikiama projektams, kuriuos įgyvendinus didinamas energijos vartojimo efektyvumas, mažinama tarša, skatinamas atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas, skatinama gerinanti išteklių naudojimą ir valdymą, atnaujinamas viešasis transportas ir miesto infrastruktūros, taip pat projektams skirtiems Europos kultūros paveldo išsaugojimui
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Pagal EEE finansinį mechanizmą 2009–2014 metų laikotarpiu bus skiriama 38,4 mln. eurų (arba 35,52 mln. eurų paramos lėšų), pagal Norvegijos finansinį mechanizmą – 45,6 mln. eurų (arba 42,18 mln. eurų paramos lėšų)
Įgyvendinanti institucija	CPVA
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos finansų ministerija
Rezultatai	2011 metais baigėsi 2004–2009 metų finansinių mechanizmų projektų įgyvendinimas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateikta informacija (http://www.finmin.lt/web/finmin/eee-norway/2004-2009), buvo įgyvendinti 13 individualių kultūros paveldo projektų ir 16 – individualių sveikatos apsaugos ir vaikų priežiūros projektų, susijusių su pastatų renovacija, remontu. Dėl duomenų trūkumo nėra galimybių apskaičiuoti sutaupyto energijos kiekio. Pagal EEE-LT06-KM-K-1 kvietimą teikti paraiškas pagal 2009–2014 metų EEE finansinio mechanizmo programą „Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas“ užregistruota 112 projektų. Projektų investicijų suma – 178513,5 tūkst. litų

3.3.9 lentelė. 2007–2013 metų Ignalinos programa

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų Ignalinos programa
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Mažinti viešosios paskirties pastatuose suvartojamos energijos sąnaudas
Teisės aktai	2007–2013 metų Ignalinos programos įgyvendinimo Lietuvoje taisyklės
Remiamos veiklos	Visagino, Ignalinos, Zarasų savivaldybių visuomeninių pastatų išorinių atitvarų (sienų ir stogo) šiltinimas ir langų bei durų keitimas
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Priemonė finansuojama iš Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo

Igyvendinanti institucija	CPVA, Visagino, Ignalinos ir Zarasų savivaldybės
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija
Rezultatai	Vadovaujantis CPVA pateikta informacija, 2012 metais baigti įgyvendinti 2 projektai, vykdomi 5 projektai. Iki 2012 metų pabaigos įgyvendinta 12 projektų. Dėl duomenų trūkumo nėra galimybių apskaičiuoti sutaupyto energijos kiekio.

3.3.10 lentelė. EVE reikalavimai viešųjų pirkimų metu

Priemonės pavadinimas	EVE reikalavimai viešųjų pirkimų metu
Laikotarpis	Pradžia 2008 metais
Tikslas	Šią priemonę įgyvendinančios institucijos atlikdamos prekių, nurodytų patvirtintame sąraše (žr. toliau skirsnyje „Teisės aktai“), viešuosius pirkimus, šių prekių techninėse specifikacijose privalo nustatyti EVE reikalavimus, išskyrus tuos atvejus, kai rinkoje nėra prekių, kurių EVE reikalavimai atitiktų patvirtintą sąrašą
Teisės aktai	Prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1023; Prekių, išskyrus kelių transporto priemonės, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1-266 (toliau abu prekių sąrašai – Sąrašas)
Remiamos veiklos	Prekių, kurioms viešųjų pirkimų metu taikomi energijos vartojimo efektyvumo reikalavimai, ir šių prekių energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų sąrašas: cirkuliaciniai siurbiai, apšvietimo lempos, raštinės įranga (kompiuteriai, monitoriai, spausdintuvai, kopijavimo aparatai), buitiniai oro kondicionieriai, buitinės elektrinės orkaitės, buitinės indaplovės, buitinės kombinuotosios skalbimo mašinos su džiovintuvais, buitinės skalbimo mašinos, buitiniai būgniniai džiovintuvai, buitiniai šaldytuvai, šaldyto maisto laikymo skyriai, maisto šaldikliai, M1 klasės transporto priemonės (lengvieji automobiliai), išskyrus visureigius ir transporto priemonės, turinčias daugiau kaip 5 sėdimas vietas, buitinės apšvietimo lempos, buitinės skalbyklės, buitiniai šaldymo aparatai, televizijos aparatai
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nenustatyta
Igyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigos ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyba, ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kitos ministerijoms pavaldžios valstybės institucijos ir įstaigos. Rekomenduojama ir kitoms nepaminėtoms perkančiosioms organizacijoms, atliekant viešuosius pirkimus, taikyti EVE reikalavimus
Prižiūrinti institucija	Biudžetinė įstaiga Viešųjų pirkimų tarnyba

Rezultatai	Rezultatai pateikti vadovaujantis biudžetinės įstaigos Viešųjų pirkimų tarnybos Energijos vartojimo efektyvumo reikalavimų taikymo viešuosiuose pirkimuose 2012 metų rezultatų ataskaita: 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų), kai buvo perkamos prekės iš Sąrašo ir taikomi EVE reikalavimai, vertė (233,2 mln. Litų) sudarė 97 procentus. 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų), kai buvo perkamos prekės iš Sąrašo, vertės (240,4 mln. Litų). Bendras 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų), kai buvo perkamos prekės iš Sąrašo ir taikomi EVE reikalavimai, skaičius (125) sudarė 77,2 procento bendro 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų), kai buvo perkamos prekės iš Sąrašo, skaičiaus (162). Bendra 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų), kai buvo perkamos prekės iš Sąrašo ir taikomi EVE reikalavimai, vertė (233,2 mln. Litų) sudarė 1,8 procento bendros 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų) vertės (12 641,0 mln. Litų). Bendras 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų), kai buvo perkamos prekės iš Sąrašo ir taikomi EVE reikalavimai, skaičius (125) sudarė 1,1 procento bendro 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų (be mažos vertės pirkimų) skaičiaus (11 559). 2012 metais bendra mažos vertės pirkimų¹⁰, kuomet buvo taikyti EVE reikalavimai, vertė siekė 4,6 mln. Litų
-------------------	--

3.3.11 lentelė. Žalieji pirkimai

Priemonės pavadinimas	Žalieji pirkimai
Laikotarpis	Pradžia 2008 metais
Tikslas	Skatinti žaliuosius pirkimus ir pasiekti, kad per viešuosius pirkimus įsigytos prekės, paslaugos ar darbai būtų kuo palankesni aplinkai. Perkančiosios organizacijos, vykdydamos produkto (prekės, paslaugos ar darbų) žaliąjį pirkimą, į viešojo pirkimo dokumentus turi įrašyti tam produktui nustatytus minimalius ar minimalius ir išplėstinius (vieną, kelis ar visus) aplinkos apsaugos kriterijus
Teisės aktai	Žaliųjų pirkimų įgyvendinimo 2012–2015 metų priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. D1-973
Remiamos veiklos	Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 nustatytas sąrašas produktų (25 produktai), kurių viešiesiems pirkimams patvirtinti taikytini aplinkos apsaugos kriterijai. Vienas iš pagrindinių – energijos vartojimo efektyvumo reikalavimas, taikomas, atliekant biuro įrangos (spausdintuvų, faksimilinių aparatų, kopijavimo aparatų, skenerių), informacinių technologijų priemonių (kompiuterių, monitorių), elektros lempų, transporto priemonių ir transporto paslaugų, projektavimo paslaugų ir statybos darbų, sodo technikos ir sodininkystės paslaugų,

¹⁰ Nuo 2011 metų Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje numatyta galimybė nustatyti EVE reikalavimų taikymą mažos vertės pirkimuose. Šie pirkimai nurodomi metinėse pirkimų ataskaitose, sumine išraiška.

	maitinimo paslaugų, buitinės įrangos (indaplovių, skalbimo mašinų, džiovyklių, elektrinių orkaitių, šaldymo aparatų, oro kondicionierių, cirkuliacinių siurblių), termoizoliacinių medžiagų, langų, kietos grindų dangos, mobiliųjų telefonų įkroviklių, kelių tiesimo ir kelio ženklų, gatvių apšvietimo ir kelių eismo signalų, bendros šilumos ir elektros energijos gamybos įrenginių viešuosius pirkimus
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nenustatyta
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigos ir kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyba, ministerijos, įstaigos prie ministerijų ir kitos ministerijoms pavaldžias valstybės institucijos ir įstaigos
Prižiūrinti institucija	Biudžetinė įstaiga Viešųjų pirkimų tarnyba, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pateikta informacija, bendras 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų skaičius¹¹ (959) sudaro 8,3 procento bendro 2012 metais vykdytų viešųjų pirkimų skaičiaus (11 559). 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų vertė (4 069,5 mln. Litų) sudaro 32,2 procento bendros vykdytų viešųjų pirkimų vertės (12 641,0 mln. Litų). Perkančiųjų organizacijų, kurios vykdydamos viešuosius pirkimus privalo taikyti aplinkos apsaugos kriterijus, 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų skaičius (449) sudaro 11,8 procento bendro šių perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų skaičiaus (3 792). Skaičiuojant pagal vertę, perkančiųjų organizacijų, kurios vykdydamos viešuosius pirkimus privalo taikyti aplinkos apsaugos kriterijus, 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų vertė (825,6 mln. Litų) sudaro 26,5 procento bendros šių perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų vertės (3 120,5 mln. Litų). Perkančiųjų organizacijų, kurioms vykdant viešuosius pirkimus rekomenduojama taikyti aplinkos apsaugos kriterijus, 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų skaičius (510) sudaro 6,6 procento bendro šių perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų skaičiaus (7 767). Skaičiuojant pagal vertę, minėtoms organizacijoms rekomenduojama taikyti aplinkosaugos kriterijus. 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų vertė (3 243,9 mln. Litų) sudaro 34,1 procento bendros šių perkančiųjų organizacijų vykdytų viešųjų pirkimų vertės (9 520,5 mln. Litų). 2012 metais vykdyti mažos vertės žalieji pirkimai sudarė 4,6 procento (92,3 mln. Litų) bendros mažos vertės pirkimų vertės ir 0,8 procento (6 356) bendro mažos vertės pirkimų skaičiaus. 2012 metais išaugo pirkimo objekto rūšių, kurių metu buvo taikomi aplinkos apsaugos reikalavimai, skaičius: 2012 metais – 316, 2011 metais – 308. Išaugo perkančiųjų organizacijų, vykdžiusių žaliuosius pirkimus skaičius: 2012 metais – 649, 2011 metais – 626. Įvertinus 2012 metais įvykdytus žaliuosius pirkimus ir atsižvelgiant į tai, kad bendras žaliųjų pirkimų skaičius ir vertė, palyginti su 2011

¹¹ Pateikiami Viešųjų pirkimų tarnybos, vykdančios Žaliųjų pirkimų stebėseną, statistiniai duomenys. Mažos vertės pirkimai neįvertinti.

	metais, gerokai padidėjo (nuo 7,4 iki 8,3 procento skaičiuojant pagal pirkimų skaičių; nuo 23,5 iki 32,2 procento skaičiuojant pagal pirkimų vertę), galima daryti išvadą, kad nupirkus Produktą, kuris atitinka energijos vartojimo efektyvumo reikalavimus, sutaupyta energijos, tačiau nustatyti koks energijos kiekis buvo sutaupytas, sudėtinga ir tokios informacijos pateikti neįmanoma. Produktų, kuriems nustatyti EVE reikalavimai, 2012 metais vykdytų žaliųjų pirkimų skaičius ir vertė (procentais) nuo visų tos Produktų grupės vykdytų viešųjų pirkimų:																													
	<table><tr><th> Žalieji pirkimai 2012 metais Pavadinimas </th><th>Procentai pagal skaičių</th><th>Procentai pagal vertę</th></tr><tr><td>Elektros lemputės</td><td>50,0</td><td>23,8</td></tr><tr><td>Kelių tiesimas ir kelio ženklai</td><td>31,5</td><td>74,6</td></tr><tr><td>IT priemonės ir įstaigos įranga</td><td>28,1</td><td>39,0</td></tr><tr><td>Transporto priemonės</td><td>22,9</td><td>31,7</td></tr><tr><td>Įranga ir buitinė technika</td><td>21,9</td><td>32,7</td></tr><tr><td>Projektavimas, statybos darbai</td><td>13,2</td><td>33,1</td></tr><tr><td>Maistas ir maitinimo paslaugos</td><td>5,0</td><td>11,3</td></tr><tr><td>Kietosios grindų dangos</td><td>3,6</td><td>9,6</td></tr></table>			Žalieji pirkimai 2012 metais Pavadinimas	Procentai pagal skaičių	Procentai pagal vertę	Elektros lemputės	50,0	23,8	Kelių tiesimas ir kelio ženklai	31,5	74,6	IT priemonės ir įstaigos įranga	28,1	39,0	Transporto priemonės	22,9	31,7	Įranga ir buitinė technika	21,9	32,7	Projektavimas, statybos darbai	13,2	33,1	Maistas ir maitinimo paslaugos	5,0	11,3	Kietosios grindų dangos	3,6	9,6
	Žalieji pirkimai 2012 metais Pavadinimas	Procentai pagal skaičių	Procentai pagal vertę																											
	Elektros lemputės	50,0	23,8																											
	Kelių tiesimas ir kelio ženklai	31,5	74,6																											
	IT priemonės ir įstaigos įranga	28,1	39,0																											
	Transporto priemonės	22,9	31,7																											
	Įranga ir buitinė technika	21,9	32,7																											
	Projektavimas, statybos darbai	13,2	33,1																											
	Maistas ir maitinimo paslaugos	5,0	11,3																											
Kietosios grindų dangos	3,6	9,6																												
Žaliųjų pirkimų įgyvendinimo 2013–2015 metų priemonėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. D1-266, numatyta 2014–2015 metais atlikti viešųjų pirkimų poveikio aplinkai vertinimą. Atlikus tokį vertinimą, bus galima nustatyti sutaupytą energijos kiekį per praėjusius metus ir, vadovaujantis vertinimo duomenimis, galima bus nustatyti planuojama sutaupyti energijos kiekį iki 2020 metų																														

3.3.12 lentelė. Klimato kaitos specialioji programa

Priemonės pavadinimas	Klimato kaitos specialioji programa
Laikotarpis	Pradžia 2010 metais
Tikslas	Energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas: gyvenamųjų namų ir visuomeninės paskirties pastatų modernizavimas, kitos priemonės, kurios leidžia efektyviausiai sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį energetikos, pramonės, statybos, transporto, žemės ūkio, atliekų tvarkymo ir kitose srityse. Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimas, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimas. Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos formavimo ir įgyvendinimo, tarp jų visuomenės informavimo ir švietimo priemonės, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos pokyčių priemonių įgyvendinimas nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, programos administravimo lėšos ir kitos priemonės

Teisės aktai	2009 m. liepos 7 d. Lietuvos Respublikos Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymas Nr. XI-329
Remiamos veiklos	Šildymo ir karšto vandens sistemų kapitalinis remontas ar rekonstravimas; ventiliacijos ir oro kondicionavimo sistemų keitimas ar pertvarkymas; langų ir lauko durų keitimas; stogo šiltinimas, įskaitant naujo šlaitinio stogo įrengimą (išskyrus patalpų pastogėje įrengimą) ir kitos su stogo keitimu susijusios išlaidos; sienų ir perdangų šiltinimas; pertvarų šiltinimas; grindų šiltinimas virš rūsio ir grindų šiltinimas ant grunto; cokolio šiltinimas; vėdinimo sistemos su šilumogražos įrenginiais įrengimas. Saulės kolektorių ar mažo pajėgumo saulės elektrinių įdiegimas (pagaminta energija ne pardavimui). Vėjo energijos šaltinių įdiegimas (pagaminta energija ne pardavimui). Geoterminės energijos šaltinių įdiegimas (pagaminta energija ne pardavimui). Katilų, naudojančių iškastinį kurą (mazutą, skalūnų alyvą, gamtines dujas, akmenis angli) ar kitą aplinkai taršų energijos šaltinį, keitimas į biokūrą naudojančius katilus pastatų šilumos sistemose
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2013 metų sąmatą, programos lėšos siekia 378,82 mln. litų. Iš jų skirta / numatyta skirti: ➤ visuomeninės paskirties pastatų atnaujinimas (modernizavimas), sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas – 76 mln. litų; ➤ atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ar kt.) panaudojimas visuomeninės paskirties pastatuose ir ūkinę komercinę veiklą vykdančiose įmonėse – 40 mln. litų. Pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2014 metų sąmatą, programos lėšos siekia 435,49 mln. litų. Iš jų numatyta skirti: ➤ visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių asmenims) paskirties pastatų, daugiabučių namų atnaujinimas (modernizavimas), sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas ne mažiau negu 40% – 71 mln. litų; ➤ atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ar kt.) panaudojimas visuomeninės paskirties pastatuose ir /ar aplinkai palankių technologijų diegimas ūkinę komercinę veiklą vykdančiose įmonėse – 44,78 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	LAAIF
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	2012 metais: http://www.laaif.lt/index.php?136533252 ➤ pagal priemonę „Švietimo įstaigų pastatų atnaujinimas (modernizavimas), sumažinant energijos suvartojimo sąnaudas“ buvo finansuoti 29 projektai. Bendra investicijų suma – 47692,43 tūkst. litų. Vadovaujantis LAAIF pateikta informacija, pagal šią priemonę iki 2014 metų bus įgyvendinti 36 projektai. ➤ pagal priemonę „Biokuro katilų iki 500 kW galingumo

	įrengimas visuomeninės paskirties pastatuose“ buvo finansuoti 56 projektai. Bendra investicijų suma – 20955,89 tūkst. litų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pateikta informacija, 2012 metais visų priemonių finansavimas siekė 202,8 mln. litų.
--	---

Taip pat 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos lėšos buvo skiriamos infrastruktūriniais projektams, kurių (kai kurios) įgyvendintos priemonės gali būti susietos su energijos vartojimo efektyvumo didinimu ar energijos taupymu. Tačiau nėra galimybių įvertinti minėtų priemonių kiekį ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį, kadangi egzistuojantys teisės aktai šių projektų įgyvendinančiųjų institucijų neįpareigoja rinkti ir kaupti energetinių rodiklių.

3.4. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės pramonės sektoriuje

Šiame skyriuje pateikiamas pramonės sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių aprašymas, iki 2012 metų sutaupytas energijos kiekis ir iki 2020 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekis. Sutaupymai apskaičiuoti „nuo atskiro prie bendro“ (*bottom-up*) metodu.

3.4.1 lentelė. Pramonės sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai

Lentelės Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis, metais	Sutaupytas energijos kiekis iki 2012 metų pabaigos, GWh	Planuojamas sutaupyti energijos kiekis iki 2020 metų pabaigos, GWh
3.4.2	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (kogeneracija)	2007–2013	n. d.	n. d.
3.4.3	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (auditai) Procesas LT	2007–2013	n. d.	n. d.
3.4.4	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programa	1999–	4,30	n. d.
3.4.5	Klimato kaitos specialioji programa (priemonė: energijos vartojimo efektyvumo didinimas pramonės sektoriuje)	2010–	n. d.	n. d.
3.4.6	EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai	2009–2014	n. d.	n. d.
3.4.7	Pramonės įmonių įgyvendintos Priemonės	2011–	0,79	n. d.
–	2014–2020 metų periodo ES struktūriniai fondai(nauja priemonė) ¹²	2014–2020	netaikoma	n. d.
IŠ VISO:			5,09	n. d.

¹² Planuojama apie 14 proc. 2014–2020 metų periodo ES struktūrinių fondų lėšų investuoti į energetinio efektyvumo bei atsinaujinančios energetikos sritis.

3.4.2 lentelė. 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (kogeneracija)

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (kogeneracija)
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Diegti pažangias ir efektyvias energijos gamybos technologijas, padidinti energijos gamybos efektyvumą
Teisės aktai	Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2009 m. balandžio 9 d. įsakymas Nr. 4-147 „Dėl finansavimo projektams, siekiantiems gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinę paramą pagal Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir sanglaudos skatinimo veiksmų programą, skyrimo“
Remiamos veiklos	Termofikacinių elektrinių ir katilinių modernizavimas ir prijungimas prie aprūpinimo šiluma sistemų. Didelio efektyvumo termofikacinių elektrinių, išskyrus naudojančias atsinaujinančius energijos išteklius, statyba ir prijungimas prie aprūpinimo šiluma sistemų (aprūpinimo šiluma sistema apima ir šilumos vartojimo sistemą)
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	ES struktūrinių fondų lėšos – iki 26101 tūkst. litų, kitų juridinių ir (arba) fizinių asmenų lėšos – ne mažiau kaip 26101 tūkst. litų.
Įgyvendinanti institucija	LVPA, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, pramonės įmonės
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Pagal 2007–2013 metų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darbus vystymasis“ VP3-3.4-ŪM-01-K priemonę „Energijos gamybos efektyvumo didinimas“ įgyvendinti 6 projektai, finansuojami 7 projektai. Iš jų 2 įgyvendinti projektai pramonės įmonėse (bendra projektų vertė – 13446 tūkst. litų), 1 projektas – įgyvendinamas (bendra projekto vertė – 31373 tūkst. litų)

3.4.3 lentelė. 2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (auditai) – Procesas LT

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų periodo ES struktūriniai fondai (auditai) Procesas LT
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Remti gamybos procesų energijos vartojimo auditų paslaugų įsigijimą
Teisės aktai	VP2-2.1-ŪM-03-K priemonės „Procesas LT“ projektų finansavimo sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 4-576
Remiamos veiklos	Gamybos proceso energijos vartojimo auditai pramonės įmonėse
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	ES struktūrinių fondų lėšos – iki 11660 tūkst. litų, kitų juridinių ir (arba) fizinių asmenų lėšos – ne mažiau kaip 13360 tūkst. litų
Įgyvendinanti institucija	LVPA, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, pramonės įmonės
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija

Rezultatai	Pagal 2007–2013 metų Ekonomikos augimo veiksmų programos 2 prioriteto „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“ VP2-2.1-ŪM-03-K priemonę „ProcesasLT“ įgyvendinti 52 projektai (bendra projektų vertė – 8146 tūkst. litų), finansuojami 173 projektai
-------------------	---

3.4.4 lentelė. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programa

Priemonės pavadinimas	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programa
Laikotarpis	Pradžia 1999 metais
Tikslas	Parama teikiama projektams, susijusiems su išmetamo į atmosferą teršalų ir šiltnamio dujų kiekio mažinimu (švaresnio kuro naudojimas, švaresnių technologijų ir teršalų valymo įrenginių diegimas, energijos efektyvumo didinimas ir kt.)
Teisės aktai	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo investicinių projektų finansavimo ir priežiūros tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. 437; Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos 2011 metų finansavimo kryptys, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. D1-398
Remiamos veiklos	Investiciniai projektai remiami lengvatinių paskolų ir subsidijų forma. Fondas finansuoja Lietuvos Respublikoje nustatyta tvarka įregistruotų ir vykdančių ūkinę veiklą juridinių asmenų aplinkosauginę naudą duodančius investicinius projektus, kurių įgyvendinimas mažina neigiamą ūkinės veiklos įtaką aplinkai
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	29 mln. litų per metus. Šaltinis – 30 procentų aplinkos taršos mokesčio lėšų
Įgyvendinanti institucija	LAAIF
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	2012 metais finansavimas buvo skirtas 7 projektams: http://www.laaif.lt/index.php?2993507421 2013 metais iš viso finansuoti 42 projektai: http://www.laaif.lt/index.php?2993507421 Vadovaujantis LAAIF pateikta informacija, 2012 metais buvo įgyvendintas 1 projektas. LAAIF parama projektui siekė 690 tūkst. litų. Pasiiekti energijos sutaupymai 4300 MWh, atmosferos tarša sumažinta – 84,15 tonomis. Iki 2020 metų pabaigos planuojama sutaupyti 34400 MWh. Pagal Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenis (http://www.regula.lt/lt/naujienos/index.php?full=yes&id=29642), bendra projekto investicijų suma siekė daugiau kaip 2 mln. litų, iš jų įmonės lėšos sudarė 1318 tūkst. litų. Buvo pastatytas 1,98 MW kondensacinis ekonomaizeris 10 MW biokuro katilų galiai. Skaičiuojama, kad įdiegus kondensacinį ekonomaizerį kasmet bus sutaupoma 6895 tne medienos kuro

3.4.5 lentelė. Klimato kaitos specialioji programa

Priemonės pavadinimas	Klimato kaitos specialioji programa (priemonė: energijos vartojimo efektyvumo didinimas pramonės sektoriuje)
Laikotarpis	Pradžia 2010 metais
Tikslas	Energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas: gyvenamųjų namų ir visuomeninės paskirties pastatų modernizavimas, kitos priemonės, kurios leidžia efektyviausiai sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį energetikos, pramonės, statybos, transporto, žemės ūkio, atliekų tvarkymo ir kitose srityse. Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo skatinimas, aplinkai palankių technologijų, tarp jų efektyvios energijos gamybos kogeneracijos būdu, diegimas. Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos formavimo ir įgyvendinimo, tarp jų visuomenės informavimo ir švietimo priemonės, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos pokyčių priemonių įgyvendinimas nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, programos administravimo lėšos ir kitos priemonės
Teisės aktai	2009 m. liepos 7 d. Lietuvos Respublikos Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymas Nr. XI-329
Remiamos veiklos	Priemonė remia saulės kolektorių, vėjo jėgainių, biokuro katilų ir šilumos siurblių įrengimą
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2013 metų sąmatą, programos lėšos siekia 378,82 mln. litų. Pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2014 metų sąmatą, programos lėšos siekia 435,49 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	LAAIF
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	2012 metais projektai pagal Priemonę nebuvo baigti įgyvendinti. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pateikta informacija, 2012 metais visų priemonių finansavimas siekė 202,8 mln. litų

3.4.6 lentelė. EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai

Priemonės pavadinimas	EEE ir Norvegijos finansiniai mechanizmai - Žalios pramonės inovacijos
Laikotarpis	2009–2014 metai
Tikslas	Didinti aplinkai palankių įmonių konkurencingumą, įskaitant žaliųjų sprendimų taikymą esamose tradicinės gamybos įmonėse, pasitelkiant žaliasias inovacijas ir verslumą. Skatinti aktyvesnę Lietuvos Respublikos ir Norvegijos Karalystės verslo įmonių ir organizacijų bei mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimą, įgyvendinant bendrus verslo projektus
Teisės aktai	2009–2014 metų EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų programų ir projektų finansavimo ir įgyvendinimo taisyklės
Remiamos veiklos	Bus finansuojamos projektų veiklos, susijusios su: naujų aplinkosaugos technologijų sukūrimu, jų diegimu ar pateikimu į rinką; esamų technologinių procesų reikšmingu patobulinimu,

	siekiant sumažinti jų poveikį aplinkai ir (arba) padidinti gamtos išteklių panaudojimo efektyvumą, jų pateikimu į rinką; naujų inovatyvių aplinkosaugos technologijų įsigijimu ir diegimu. Bus finansuojamos projektų veiklos, susijusios su: technologiškai naujų žaliųjų produktų – žaliųjų gaminių ar žaliųjų medžiagų sukūrimu, jų pateikimu į rinką; esamų produktų – gaminių ar medžiagų technologiniu patobulinimu, siekiant sumažinti jų neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, jų pateikimu į rinką
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Norvegijos finansinis mechanizmas: Žaliosios pramonės inovacijų programos Partnerystės projektų schemą – 22,92 mln. litų. Žaliosios pramonės inovacijų programos Mažųjų projektų schema – 5,82 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	CPVA, smulkiojo ir vidutinio verslo subjektas, (įmonė, mokslo ir studijų institucija, asociacija ar klasteris)
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Pagal NOR-LT09-ŪM-K-01 kvietimą teikti paraiškas pagal 2009–2014 metų Norvegijos finansinio mechanizmo Žaliosios pramonės inovacijų programos Partnerystės projektų schemą užregistruoti 13 projektai. Bendra prašoma investicijų suma – 21346,59 tūkst. litų. Pagal NOR-LT09-ŪM-K-02 kvietimą teikti paraiškas pagal 2009–2014 metų Norvegijos finansinio mechanizmo Žaliosios pramonės inovacijų programos Mažųjų projektų schemą užregistruoti 6 projektai. Bendra prašoma investicijų suma – 3002,05 tūkst. litų

3.4.7 lentelė. Pramonės įmonių įgyvendintos Priemonės

Priemonės pavadinimas	Pramonės įmonių įgyvendintos Priemonės
Laikotarpis	Nuo 2011 metų
Tikslas	Energijos vartojimo ir gamybos efektyvumo didinimas, energijos taupymas
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Nuosavos įmonių lėšos
Įgyvendinanti institucija	Pramonės įmonės
Prižiūrinti institucija	Pramonės įmonės
Rezultatai	Vadovaujantis pramonės įmonių pateikta informacija, įmonėse buvo įgyvendintos tokios Priemonės: ➤ UAB „Baltwood“: suslėgto oro tiekimo sistemos sutvarkymas (įgyvendinimo laikotarpis 2012 metai) – pasiekti elektros energijos sutaupytas energijos kiekis 18 MWh; ➤ UAB „PAROC“: (a) efektyvus kokso naudojimas (įgyvendinimo laikotarpis 2012–2020 metai) – pasiekti energijos išteklių, energijos sutaupymai 1880 MWh; (b) kaitrinių lempučių pakeitimas (įgyvendinimo laikotarpis 2012–2016 metai) – pasiekti energijos sutaupymai 96 MWh;

	➤ AB „Akmenės cementas“: klinkerio gamybos būdo pakeitimas (įgyvendinimo laikotarpis 2011–2013 metai) – planuojamas kuro suvartojimo sumažėjimas nuo 1420 iki 870 kcal/kg klinkerio; ➤ AB „Lifosa“: elektrinio apšvietimo modernizavimas, pavarų su dažnio keitikliais įrengimai ir kitos priemonės (įgyvendinimo laikotarpis 2012 metai) – pasiekti energijos išteklių, energijos sutaupymai 674 MWh
--	--

3.5. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės transporto sektoriuje

Šiame skyriuje pateikiamas transporto sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių aprašymas, iki 2012 metų sutaupyta energijos kiekis ir iki 2020 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekis. Sutaupymai apskaičiuoti „nuo atskiro prie bendro“ (*bottom-up*) metodu.

3.5.1 lentelė. Transporto sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai

Lentelės Nr.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis, metais	Sutaupyta energijos kiekis iki 2012 metų pabaigos, GWh	Planuojamas sutaupyti energijos kiekis iki 2020 metų pabaigos, GWh
3.5.2	Kelių transporto priemonių techninė apžiūra	Pradžia 1994	n. d.	n. d.
3.5.3	2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra)	2007–2013	n. d.	n. d.
3.5.4	2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetas – Esminė ekonominė infrastruktūra)	2007–2013	n. d.	n. d.
3.5.5	Kelių infrastruktūros gerinimas ir transporto grūsčių mažinimas	2000–2015	n. d.	n. d.
3.5.6	Akcija „Diena be automobilio“	Pradžia 2002	n. d.	n. d.
3.5.7	Klimato kaitos specialioji programa	Laikotarpis 2012	n. d.	n. d.
–	2014–2020 metų ES struktūriniai fondai ¹³	2014–2020	netaikoma	n. d.
IŠ VISO:			n. d.	n. d.

3.5.2 lentelė. Kelių transporto priemonių techninė apžiūra

¹³ Planuojama apie 14 proc. 2014–2020 metų periodo ES struktūrinių fondų lėšų investuoti į energetinio efektyvumo bei atsinaujinančios energetikos sritis.

Priemonės pavadinimas	Kelių transporto priemonių techninė apžiūra
Laikotarpis	Pradžia 1994 metais
Tikslas	Reguliariai tikrinti transporto priemones siekiant užtikrinti, kad eksploatuojamos būtų tik nustatytiems techniniams ir aplinkosauginiams reikalavimams atitinkančios transporto priemonės
Teisės aktai	2008 m. spalio 24 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-406 patvirtintas Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomosios techninės apžiūros atlikimo tvarkos aprašas
Remiamos veiklos	Nuo 1994 metų Lietuvoje privaloma automobilių techninė apžiūra, kurios metu patikrinama transporto priemonių atitiktis nustatytiems techniniams ir aplinkosauginiams reikalavimams. Apžiūros metu tikrinama, transporto priemonės techninė būklė, konstrukcija, sistemų, agregatų ir mazgų veikimas bei efektyvumas, atitikimas techniniams reikalavimams. Taip užkertamas kelias techninių reikalavimų neatitinkančių, pasenusių ir neefektyvių transporto priemonių naudojimui, kadangi eksploatuoti kelių transporto priemones, kurioms nustatytu laiku neatlikta valstybinė techninė apžiūra, draudžiama
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	n. d.
Įgyvendinanti institucija	Įstatymų nustatyta tvarka įregistruota įmonė, atitinkanti teisės aktų nustatytus reikalavimus ir turinti Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos išduotą leidimą, suteikiantį teisę atlikti privalomąją ir pakartotinę apžiūras.
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
Rezultatai	Optimalus transporto priemonės variklio darbo sureguliuojimas tiesiogiai lemia degalų sąnaudas. Tyrimų rezultatais nustatyta, kad palaikant tinkamą kelių transporto priemonės techninę būklę, degalų sąnaudas galima sumažinti iki 15 %. Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.5.3 lentelė. 2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra)

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra)
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Kompleksiškai modernizuoti viešojo transporto paslaugų sistemą, siekiant sumažinti oro taršą, užtikrinti efektyvesnį miesto gyventojų susisiekimą, skatinti darbo jėgos mobilumą, mažinti transporto spūstis, gerinti eismo saugą, užtikrinti aukštą teikiamų viešųjų transporto paslaugų kokybę
Teisės aktai	2010 m. rugsėjo 14 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-561 patvirtintas VP3-3.3-SM-01-V priemonės „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“ projektų finansavimo sąlygų aprašas
Remiamos veiklos	Ekologiškų viešojo transporto priemonių įsigijimas (troleibusai, autobusai, naudojančys dujas, elektros ir hibridinius variklius); naujų

	troleibusų kontaktinio tinklo linijų tiesimas; gatvių dalies, skirtos viešojo transporto judėjimui, rekonstrukcija („A“ juostų, įvažų į stoteles, stotelių paviljonų, atitvarų, žymėjimų ir kelio ženklų įrengimas); dviračių infrastruktūros miestuose modernizavimas ir plėtra (miesto viešųjų dviračių sistemų (angl. „Bike sharing“) įrengimas, laikiklių, stoginių, apsaugos priemonių, aikštelių, takų įrengimas ir rekonstrukcija, dviračių įsigijimas); automobilių ir dviračių stovėjimo aikštelių, skirtų persėsti į viešojo transporto priemones (angl. „Park&Ride“ ir „Bike&Ride“), įrengimas; geležinkelio ir kelių keleivinių viešojo transporto priemonių pritaikymas dviračiams gabenti.
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Projektams skirtas finansavimas pagal priemonę „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“ 75,36 mln. litų ES fondo lėšos, savivaldybių biudžetų lėšos ne mažiau kaip 13,29 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	Transporto investicijų direkcija
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
Rezultatai	Viešojo transporto ir infrastruktūros plėtra mažina asmeninių transporto priemonių naudojimą ir galutinio kuro suvartojimą. 2012 metais pagal šią priemonę transporto sektoriuje įgyvendinama 12 energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektų 5 savivaldybėse. Atnaujintos 68 viešojo transporto priemonės.

3.5.4 lentelė. 2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetą – Esminė ekonominė infrastruktūra)

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų ES struktūriniai fondai (Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetą – Esminė ekonominė infrastruktūra)
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	ES struktūrinių fondų Ekonomikos augimo veiksmų programa apima tris priemones: Kelių ir geležinkelių tinklo tobulinimas gerinant saugų eismą ir mažinant neigiamą poveikį aplinkai; Valstybinės reikšmės kelių ir geležinkelių infrastruktūros techninių parametrų gerinimas; Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra. Šių priemonių tikslas – įrengti saugaus eismo priemones, užtikrinančias keliuose saugias eismo sąlygas, atitinkančias eismo intensyvumo lygį ir tarptautinius standartus, tobulinti eismo sąlygas geležinkeliuose, mažinti neigiamą transporto poveikį aplinkai; rekonstruoti valstybinės reikšmės kelius ir geležinkelius, tuo mažinti socialinius ir ekonominius regionų skirtumus; plėtoti regioninės reikšmės transporto infrastruktūrą, kelių jungtis su pagrindinėmis magistralėmis, formuoti reikiamo pralaidumo ir patikimumo susisiekimo infrastruktūros (gatvių, pėsčiųjų ir dviračių takų) tinklą
Teisės aktai	2008 m. balandžio 29 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-137 patvirtintas VP2-4.3–SM-01 priemonės „Kelių ir geležinkelių tinklo tobulinimas gerinant saugų eismą ir mažinant neigiamą poveikį aplinkai“ projektų finansavimo sąlygų aprašas 2008 m. liepos 16 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro

	įsakymu Nr. 3-269 patvirtintas VP2-4.4-SM-01 priemonės „Valstybinės reikšmės kelių ir geležinkelių infrastruktūros techninių parametrų gerinimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašas 2008 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-331 patvirtintas VP2-4.4-SM-02-R priemonės „Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra“ projektų finansavimo sąlygų aprašas
Remiamos veiklos	Eismo saugos inžinerinių priemonių diegimas; aplinkosaugos priemonių diegimas; diagnostikos infrastruktūros, ekstremaliųjų ir krizinių situacijų geležinkelių transporte likvidavimo sistemos atnaujinimas, tam būtinos įrangos įsigijimas / žvyrkelių asfaltavimas; magistralinių, krašto, rajoninių automobilių kelių dangos tobulinimas; regioninės reikšmės (jungiamųjų) geležinkelių linijų pralaidumo didinimas / vietinės reikšmės kelių, gatvių rekonstravimas ir plėtra, tunelių (išskyrus geležinkelių tunelius) ir požeminių perėjų įrengimas; žvyrkelių asfaltavimas; eismo saugos inžinerinių priemonių diegimas; aplinkosaugos priemonių diegimas.
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Priemonių bendras biudžetas sudaro 1794,14 mln. litų. ES lėšos – 1489 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	Transporto investicijų direkcija
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
Rezultatai	Kelių transporto infrastruktūros naudojimo kompleksinis optimizavimas lemia grūsčių mažėjimą. Sumažėjus transporto priemonės stabdymų ir pajudėjimų iš vietos skaičiui, sumažėja vidutinės degalų sąnaudos nuvažiuotam atstumui. 201 metais transporto sektoriuje pagal priemonę „Kelių ir geležinkelių tinklo tobulinimas gerinant saugų eismą ir mažinant neigiamą poveikį aplinkai“ įgyvendinamas 1 projektas (planuojam įsigyti 4 technines priemones, skirtas geležinkelių transporto eismo įvykių padariniams šalinti), 4 projektai pagal priemonę „Valstybinės reikšmės kelių ir geležinkelių infrastruktūros techninių parametrų gerinimas“ (nutiesta naujų ir rekonstruota esamų geležinkelių 33,75 km., nutiesti nauji ir rekonstruoti esami automobilių keliai 34,06 km.), 156 projektai pagal priemonę „Savivaldos transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra“ (nutiesta naujų ir rekonstruota esamų automobilių kelių (savivaldybių keliai ir gatvės) 133,29 km., parengti techniniai projektai 14 vienetų)

3.5.5 lentelė. Kelių infrastruktūros gerinimas ir transporto grūsčių mažinimas

Priemonės pavadinimas	Kelių infrastruktūros gerinimas ir transporto grūsčių mažinimas
Laikotarpis	2000–2015 metai
Tikslas	Automobilių kelių tinklo plėtra ir modernizavimas
Teisės aktai	Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymas
Remiamos veiklos	Programos finansavimo lėšos naudojamos automobilių keliams, tiltams, viadukams, estakadoms, tuneliams, gamybiniais–buitiniams kelių pastatams projektuoti, statyti, tiesti, modernizuoti, taisyti

	(remontuoti), inventorizuoti, prižiūrėti, kelių technikos, technologijos, transporto ir kitoms gamybos priemonėms įsigyti, kelių ir tiltų tyrimų, specialiųjų statybos reikalavimų laikymosi valstybinei priežiūrai atlikti, kelių informacinėms sistemoms kurti, kelių infrastruktūros plėtrai, saugaus eismo programoms keliuose ir jų priemonėms įgyvendinti bei kitoms kelių srities reikmėms finansuoti
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Biudžetas tvirtinamas kasmet einamiesiems metams. Finansavimo šaltiniai: dalis akcizo pajamų, gautų už realizuotą benziną ir dyzelinius degalus bei energetinius produktus, kurie pagaminti iš biologinės kilmės medžiagų ar su jų priedais ir skirti naudoti kaip variklių degalai; akcizo pajamos, gautos už realizuotas suskystintas dujas, skirtas automobiliams; mokestis už Lietuvos Respublikoje įregistruotas krovinines transporto priemones; Lietuvos Respublikoje, užsienio šalyse, tarp jų ir ES valstybėse narėse, įregistruotų transporto priemonių savininkų ar valdytojų naudotojo mokestis; mokestis už eismo ribojimą
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
Rezultatai	Gera kelių danga, patogus kelių tinklas ir tinkamai organizuojamas eismas suteikia galimybę pasirinkti efektyviausią važiavimo režimą maksimaliai sumažinant suvartojamo kuro kiekį. Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

3.5.6 lentelė. Akcija „Diena be automobilio“

Priemonės pavadinimas	Akcija „Diena be automobilio“
Laikotarpis	Pradžia 2002 metais
Tikslas	Atkreipti visuomenės dėmesį į neigiamą transporto įtaką aplinkai, žmonių sveikatai, eismo saugumui ir paskatinti miesto gyventojus akcijos metu nevažiuoti savo automobiliu, pasirinkti mažiau teršiantį viešąjį transportą arba dviračius, keliauti pėsčiomis
Teisės aktai	Nėra
Remiamos veiklos	Akcijos metu gyventojai skatinami bent vienai dienai atsisakyti automobilių ir pasinaudoti viešuoju transportu, dviračiu, o nedidelius atstumus įveikti pėsčiomis
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	n. d.
Įgyvendinanti institucija	Savivaldybės
Prižiūrinti institucija	Nėra
Rezultatai	Dažniausiai informacija apie akciją paskelbiama vietinėje ar nacionalinėje spaudoje, organizuojami renginiai mokyklose ar viešose vietose. 2002 metais akciją organizavo 12 savivaldybių, 2003 – 21, 2004 –

	18, 2005 – 25, 2006 – 21, 2007 – 19, 2008 – 16, 2009 – 11, 2010 – 23, 2011 – 14, 2012 – 19, 2013 – 18. Tyrimai dėl akcijos daromos įtakos automobilių srautui, taršos mažinimui nėra vykdomi. Tokius tyrimus savo lėšomis atlieka tik kelios ES valstybės
--	--

3.5.7 lentelė. Klimato kaitos specialioji programa

Priemonės pavadinimas	Klimato kaitos specialioji programa
Laikotarpis	Laikotarpis 2012 metai
Tikslas	Ekologiško viešojo transporto ir infrastruktūros plėtra
Teisės aktai	Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymas
Remiamos veiklos	Ekologiško viešojo transporto ir infrastruktūros plėtra, aplinkai palankių technologijų ir priemonių, mažinančių į atmosferą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį viešosiose erdvėse, diegimas
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	2012 metų programos lėšų naudojimo sąmatoje numatyta suma 129,4 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	LAAIF
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Priemonės rezultatai	Druskininkų savivaldybės administracijos projektui „Keleivinio keltuvo, siekiant sumažinti transporto priemonių sukeltą taršą, iš kurorto centro į slidinėjimo areną, įdiegimas“ skirtas 6 mln. litų finansavimas

3.6. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės energetikos sektoriuje

Šiame skyriuje pateikiamas energetikos sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių aprašymas, iki 2012 metų sutaupyta energijos kiekis ir iki 2020 metų planuojamas sutaupyti energijos kiekis. Sutaupymai apskaičiuoti „nuo atskiro prie bendro“ (*bottom-up*) metodu.

3.6.1. lentelė. Energetikos sektoriuje įgyvendintų, įgyvendinamų ir planuojamų įgyvendinti Priemonių suvestiniai rezultatai

Lentelės Nr. 3.6.1.	Priemonės pavadinimas	Laikotarpis, metais	Sutaupyta energijos kiekis iki 2012 metų pabaigos, GWh	Planuojamas sutaupyti energijos kiekis iki 2020 metų pabaigos, GWh
3.6.2.	2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Ekonomikos augimo veiksmų programa	2007–2013	n. d.	n. d.
3.6.3.	2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Sanglaudos skatinimo veiksmų	2007–2013	124,37	n. d.

	programa			
3.6.4.	Savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis	2010–2011, 2010–2012, 2010–2015, 2011–2014, 2011–2013, 2010–2020	331,55	357,58
3.6.5.	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas	2012	n. d.	n. d.
3.6.6.	Klimato kaitos specialioji programa	2012	n. d.	n. d.
3.6.7.	Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimai	Pradžia 2002	n. d.	n. d.
3.6.8.	Pažangių energijos skaitiklių įrengimas pas galutinius energijos vartotojus	Pradžia 2008	n. d.	n. d.
–	2014–2020 metų periodo ES struktūrinių fondų parama ¹⁴	2014–2020	netaikoma	n. d.
IŠ VISO:			455,92	357,58

3.6.2. lentelė. 2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Ekonomikos augimo veiksmų programa

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Ekonomikos augimo veiksmų programa
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Priemonės „Elektros skirstymo sistemos modernizavimas ir plėtra“ tikslas – modernizuoti elektros skirstymo sistemą siekiant didinti elektros skirstymo patikimumą. Priemonės „Šilumos tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra“ tikslas – modernizuoti šilumos tiekimo sistemą, siekiant didinti šilumos tiekimo patikimumą ir kokybę
Teisės aktai	Ekonomikos augimo veiksmų programos priedas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimu Nr. 788
Remiamos veiklos	Pagal priemonę „Elektros skirstymo sistemos modernizavimas ir plėtra“ remiamos veiklos: elektros skirstymo linijų, transformatorių pastočių ir skirstyklų statyba; transformatorių pastočių ir skirstyklų modernizavimas; orinių elektros linijų keitimas kabelinėmis; automatizuotų valdymo, duomenų rinkimo ir perdavimo, energijos apskaitos sistemų diegimas.

¹⁴ Planuojama apie 14 procentų 2014–2020 metų periodo ES struktūrinių fondų lėšų investuoti į energetinio efektyvumo bei atsinaujinančios energetikos sritis.

	Pagal priemonę „Šilumos tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra“ remiamos veiklos: susidėvėjusių centralizuoto šilumos tiekimo tinklų keitimas naujais diegiant naujausias technologijas; naujų centralizuoto šilumos tiekimo tinklų statyba
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Priemonei „Elektros skirstymo sistemos modernizavimas ir plėtra“ skirta 66,7 mln. litų iš ES struktūrinių fondų lėšų, Lietuvos Respublikos valstybės bei savivaldybių biudžetų lėšos nėra numatytos, kitų juridinių ar fizinių asmenų lėšos – ne mažiau kaip 100 mln. litų, iš viso 166,7 mln. litų. Priemonei „Šilumos tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra“ skirta 200,9 mln. litų ES struktūrinių fondų lėšų, Lietuvos Respublikos valstybės bei savivaldybių biudžetų lėšos nėra numatytos, kitų juridinių ar fizinių asmenų lėšos ne mažiau kaip 200,9 mln. litų, iš viso – 401,9 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	LVPA
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Pagal priemonę „Elektros skirstymo sistemos modernizavimas ir plėtra“ numatyti 5 projektai, kuriuos baigus įgyvendinti 108,2 tūkst. elektros vartotojų elektros energija bus tiekama patikimiau, bus 81,35 km naujai nutiestų elektros linijų, 29 naujai įrengtos / modernizuotos transformatorių pastotės / skirstyklos. Pagal priemonę „Šilumos tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra“ numatyti 84 projektai, kuriuos baigus įgyvendinti 707 tūkst. vartotojų šiluma bus tiekama patikimiau ir pagerės tiekimo kokybė. Modernizuota 678,5 km sutartinių 100 mm skersmens viengubų šilumos tiekimo sistemos vamzdžių. Vadovaujantis 23 energetikos įmonių pateiktais duomenimis, pagal priemonę „Šilumos tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra“ šiose įmonėse per 2012 metus buvo sutaupyta 51,13 GWh

3.6.3. lentelė. 2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa

Priemonės pavadinimas	2007–2013 metų periodo ES struktūrinių fondų parama. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa
Laikotarpis	2007–2013 metai
Tikslas	Priemonės „Energos gamybos efektyvumo didinimas“ tikslas – diegti šiuolaikiškas ir efektyvias energijos gamybos technologijas, taip didinti energijos gamybos efektyvumą. Priemonės „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ tikslas – skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą energijos gamybai
Teisės aktai	Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimu Nr. 787.
Remiamos veiklos	Pagal priemonę „Energos gamybos efektyvumo didinimas“ remiamos šios veiklos: termofikacinių elektrinių modernizavimas ir prijungimas prie aprūpinimo šiluma sistemų – energijos gamybos efektyvumo didinimas; katilinių modernizavimas ir prijungimas prie

	aprūpinimo šiluma sistemų – energijos gamybos efektyvumo didinimas; didelio efektyvumo termofikacinių elektrinių, išskyrus naudojančias atsinaujinančius energijos išteklius, statyba ir prijungimas prie aprūpinimo šiluma sistemų (aprūpinimo šiluma sistema apima ir šilumos vartojimo sistemą). Pagal priemonę „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ remiamos šios veiklos: katilinių, tiekiančių šilumą į aprūpinimo šiluma sistemas, modernizavimas – naudojamo kuro keitimas į biomasę; termofikacinių elektrinių, tiekiančių šilumą į aprūpinimo šiluma sistemas, modernizavimas – naudojamo kuro keitimas į biomasę; naujų katilinių, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, statyba ir prijungimas prie aprūpinimo šiluma sistemų (aprūpinimo šiluma sistema apima ir šilumos vartojimo sistemą); naujų efektyvių termofikacinių elektrinių, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, išskyrus sąvartynų dujas (biodujos, kurios susidaro savaime skaidantis sąvartynų atliekose esančioms organinėms medžiagoms), statyba ir prijungimas prie aprūpinimo šiluma sistemų (aprūpinimo šiluma sistema apima ir šilumos vartojimo sistemą)
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Priemonei „Energijos gamybos efektyvumo didinimas“ skirta – 26,1 mln. litų. ES fondų lėšų, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos nėra numatytos, kitų juridinių ar fizinių asmenų lėšos ne mažiau kaip 26,1 mln. litų, iš viso 52,2 mln. litų. Priemonei „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ skirta – 291,1 mln. litų. ES fondų lėšų, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos nėra numatytos, kitų juridinių ar fizinių asmenų lėšos ne mažiau kaip 291,1 mln. litų, iš viso 582,3 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	LVPA
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
Rezultatai	Pagal priemonę „Energijos gamybos efektyvumo didinimas“ numatyti 6 projektai, kuriuos įgyvendinus bus naujai įrengti / modernizuoti 6 energijos gamybos pajėgumai, kurių suminis energijos gamybos pajėgumas 24,13 MW. Pagal priemonę „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ numatyta 15 projektų, kuriuos įgyvendinus bus įrengta 15 naujų energijos gamybos naudojant biomasę pajėgumų, energijos gamybos pajėgumų, naudojančių biomasę suminis galios padidėjimas 158,6 MW. 8 energetikos įmonių pateiktais duomenimis pagal priemonę „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ už 2012 metus buvo sutaupyta 36,98 GWh

3.6.4 lentelė. Savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis

Priemonės pavadinimas	Savanoriški susitarimai su energetikos įmonėmis
Laikotarpis	2010–2011 metais, 2010–2012 metais, 2010–2015 metais, 2011–2014 metais, 2011–2013 metais, 2010–2020 metais
Tikslas	Didinti EVE, mažinti neigiamą poveikį aplinkai dėl energijos

	efektyvesnio vartojimo. Lietuvos elektros įmonėms, šilumos tiekėjams ir gamtinių dujų tiekėjams buvo išskirti orientaciniai kiekybiniai EVE efektyvumo didinimo tikslai – 2010–2020 metų laikotarpiui sutaupyti 10 procentų galutinių energijos vartotojų suvartojamos energijos lyginant su vidutiniu jų 2001–2005 metų suvartojimu, iki 10 procentų sumažinti nuostolius šilumos trasose, elektros energijos nuostolius tinkluose sumažinti 20 procentų
Teisės aktai	Savanoriškų susitarimų sudarymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2009 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 1-195
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Energetikos įmonių lėšos
Įgyvendinanti institucija	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
Prižiūrinti institucija	Savanoriškus sutarimus pasirašiusios įmonės, valstybės įmonė Energetikos agentūra
Rezultatai	Savanoriški susitarimai pasirašyti su 8 šilumos tiekimo įmonėmis, kurios įsipareigojo per susitarimo laikotarpį sutaupyti 355,38 GWh energijos. Savanoriškas susitarimas taip pat sudarytas su 1 elektros energijos perdavimo įmone, kuri per susitarimo laikotarpį įsipareigojo sutaupyti 2,2 GWh elektros energijos. Faktiniai sutaupymai per 2012 metus – 169,89 GWh. Bendras apskaičiuotas sutaupyta energijos kiekis nuo susitarimo pradžios iki 2012 metų (įimtina) yra lygus 331,55 GWh

3.6.5. lentelė. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas

Priemonės pavadinimas	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas
Laikotarpis	2012 metai
Tikslas	Parama teikiama projektams, susijusiems su išmetamo į atmosferą teršalų ir šiltnamio dujų kiekio mažinimu (švaresnio kuro naudojimas, švaresnių technologijų ir teršalų valymo įrenginių diegimas, energijos efektyvumo didinimas ir kt.)
Teisės aktai	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo investicinių projektų finansavimo ir priežiūros tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. 437. Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos 2012 metų lėšų naudojimo finansavimo kryptys, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. D1-256
Remiamos veiklos	Investiciniai projektai remiami lengvatinių paskolų ir subsidijų forma. Fondas finansuoja Lietuvos Respublikoje nustatyta tvarka įregistruotų ir vykdančių ūkinę veiklą juridinių asmenų aplinkosauginę naudą duodančius investicinius projektus, kurių įgyvendinimas mažina neigiamą ūkinės veiklos įtaką aplinkai
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	2012 metų energetikos projektams iš programos lėšų skirtas 3,72 mln. litų finansavimas

Įgyvendinanti institucija	LAAIF
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	2012 metų iš programos lėšų 10 projektų buvo skirtas finansavimas. Finansavimas skirtas tokiems projektams kaip katilinių remontas, rekonstravimas, atliekinės šilumos panaudojimas, šilumos tiekimo sistemos modernizavimas, šiluminės energijos gamyba vietoj anglių naudojant gamtines dujas, dūmų ekonomizerio įrengimas, užkurio ir degimo proceso automatizavimas, degiklio, kondensacinio ekonomizerio įrengimas

3.6.6. lentelė. Klimato kaitos specialioji programa

Priemonės pavadinimas	Klimato kaitos specialioji programa
Laikotarpis	2012 metai
Tikslas	Atsinaujinančių energijos šaltinių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ar kt.) panaudojimas visuomeninės paskirties pastatuose ir ūkinę komercinę veiklą vykdančiose įmonėse
Teisės aktai	Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymas Nr. XI-329, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 2009 m. liepos 7 d.
Remiamos veiklos	Biokuro katilų iki 500 kW galingumo įrengimas visuomeninės paskirties pastatuose; Biokuro katilų nuo 500 kW iki 5 MW galingumo įrengimas centralizuotam šilumos tiekimui savivaldybėse, kurių bendrasis gyventojų skaičius ne didesnis negu 100 tūkst. gyventojų
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	2012 metų energetikos projektams skirtas finansavimas pagal priemonę „Biokuro katilų iki 500 kW galingumo įrengimas visuomeninės paskirties pastatuose“ – 25,61 mln. litų, pagal priemonę „Biokuro katilų nuo 500 kW iki 5 MW galingumo įrengimas centralizuotam šilumos tiekimui savivaldybėse, kurių bendras gyventojų skaičius ne didesnis negu 100 tūkst. gyventojų“ – 39,99 mln. litų
Įgyvendinanti institucija	Biudžetinė įstaiga Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas
Prižiūrinti institucija	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Rezultatai	2012 metų pagal priemonę „Biokuro katilų iki 500 kW galingumo įrengimas visuomeninės paskirties pastatuose“ finansavimas skirtas 80 projektų, pagal priemonę „Biokuro katilų nuo 500 kW iki 5 MW galingumo įrengimas centralizuotam šilumos tiekimui savivaldybėse, kurių bendras gyventojų skaičius ne didesnis negu 100 tūkst. gyventojų“ finansavimas skirtas 32 projektams. Klimato kaitos specialiosios programos lėšomis remiami projektai yra įgyvendinimo stadijoje, todėl duomenys bus pateikti 2014–2015 metais

3.6.1. Išsamus didelio naudingumo kogeneracijos ir efektyvaus centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo taikymo galimybių vertinimas

Vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES 14 straipsnio 1 dalimi, atliktas Didelio naudingumo kogeneracijos plėtros 2014–2021 metų galimybių vertinimas. Jame nustatytas kogeneracijos potencialas Lietuvoje. Tyrimo metu, išnagrinėti centralizuoto šilumos tiekimo duomenys, kuriuos pateikė šilumos tiekėjai, taip pat informacija gauta iš Lietuvos pramonininkų konfederacijos apie atliekinės šilumos naudojimą konfederacijai priklausančiose įmonėse. Pasirinktas tyrimo modelis, kuriame modeliuoti įvairų kurą naudojantys esami šilumos gamybos įrenginiai, taip pat modeliuoti ateities perspektyvoje galimi šilumos gamybos įrenginiai. Vertinant kogeneracijos plėtros galimybes pasirinkti šie pagrindiniai scenarijai:

- a) kai šalies šilumos gamybos balansas (naudojamos kuro rūšys) nesikeičia;
- b) mažiausios energijos kainos scenarijus.

Kogeneracijos plėtros galimybių vertinime apžvelgta šilumos ir vėsumos paklausa ir prognozės, atlikta kogeneracinių įrenginių kaštų ir naudos analizė. Analizuotas kogeneracijos įrenginių potencialas atskiruose Lietuvos miestuose. Atlikta atsinaujinančių energijos išteklių kuro kogeneracijos projektų gryniosios vertės jautrumo analizė. Atlikus šį galimybių vertinimą nustatyta, kad Lietuvoje papildoma ekonomiškai pagrįsta kogeneracijos plėtra gali siekti iki 200 MW elektros galios Vilniuje ir Kaune. Šiuo atveju esamų dujinių įrenginių konvertavimas į biokurą, dalį šio poreikio gali patenkinti ir atliekų deginimo kogeneracinės jėgainės.

Nustatyta, kad pirminio kuro sutaupymo potencialas centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje gali siekti 35 ktne, o pirminio kuro sutaupymas dėl Lietuvos elektrinės veiklos sustabdymo gali siekti 180 ktne (2 TWh).

2013 m. liepos 2 d. priimto Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 2, 3, 7, 8, 10, 32 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 81 straipsniu įstatymo Nr. XII-492, 7 straipsnyje apibrėžiama Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, atlikusi didelio naudingumo kogeneracijos ir efektyvaus centralizuoto šilumos tiekimo plėtros galimybių vertinimą parengė ir pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą. Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatoma:

- 1) šilumos ūkio plėtros ir modernizavimo priemonės bei techniniai sprendiniai, įskaitant reikalavimus dėl alternatyvių energijos ar kuro rūšių naudojimo bei jų proporcijų, šilumos įrenginių galių ir jų įrengimo terminų bei nuostolių lygio šilumos perdavimo tinkluose;
- 2) optimalus energijos ar kuro rūšių panaudojimo šilumos ar elektros energijos gamybai bei bendrai šilumos ir elektros energijos gamybai plėtros modelis, šilumos gamybos įrenginių diegimo poreikis ir potencialas atskirose savivaldybėse;
- 3) teritorijos, kuriose šilumos poreikis turi būti užtikrintas iš atliekinės šilumos, šilumos, pagamintos iš komunalinių atliekų ir (ar) didelio naudingumo kogeneracijos būdu;
- 4) investicijų apimtys, finansavimo poreikis ir finansavimo šaltiniai į šilumos ūkio plėtrą ir modernizavimą;
- 5) šilumos ūkio plėtros ir modernizavimo priemonių ir sprendinių įgyvendinimo būdai, formos (savivaldybės ar jos kontroliuojamos įmonės vykdomi projektai, investicijos viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės ir (ar) koncesijų pagrindais, konkursai, investicijos, atliekamos privačia iniciatyva, ar kiti būdai), planas, grafikas ir terminai;
- 6) savivaldybėms ar jų įmonėms nuosavybės arba patikėjimo teise priklausanči infrastruktūra ir turtas, kuris savivaldybės tarybos sprendimu, o tokio sprendimo nepriėmus per nustatytą terminą, – atskiru įstatymu turi būti perduotas valstybės nuosavybėn, siekiant užtikrinti numatytą šilumos ūkio plėtros ir modernizavimo priemonių bei sprendinių tinkamą įgyvendinimą;
- 7) kitos sąlygos, būtinos nustatytų ilgalaikės ir kompleksinės šilumos gamybos, bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneracijos) bei šilumos perdavimo plėtros ir modernizavimo krypčių bei įgyvendinimo priemonių atitinkamoje valstybės teritorijoje užtikrinimui ir įgyvendinimui.

Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa rengiama 7 metų laikotarpiui. Nacionalinė šilumos ūkio plėtros programa gali būti atnaujinama, atsižvelgiant į šilumos gamybos ir perdavimo technologijų raidą, konkurencinę aplinką, šilumos gamybos kainų tendencijas, aplinkos užterštumo pokyčius ir kitus reikšmingus veiksnius. Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą pagal kompetenciją įgyvendina valstybės, savivaldybių institucijos, įstaigos ir (ar) kiti nurodyti asmenys. Šios šilumos ūkio plėtros programos vykdymą koordinuoja ir jos įgyvendinimo priežiūrą bei stebėseną atlieka Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija. Programos priemonės ir sprendinius įgyvendinantys asmenys, taip pat valstybės, savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją Energetikos ministerijos nustatyta tvarka teikia informaciją apie Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje numatytų priemonių ir sprendinių įgyvendinimą.“

2014 m. kovo 21 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Nacionalinės šilumos ūkio plėtros 2014–2020 metų programos patvirtinimo“ projektas. Šios programos tikslas – atsižvelgiant į šalies ir tarptautines aplinkosaugos, energetikos sektoriaus raidos tendencijas bei ekonominę padėtį, įvertinti ir nustatyti Lietuvos šilumos ūkio plėtojimo galimybes ir plėtros prioritetus, tikslus, uždavinius ir jų įgyvendinimo galimybes bei priemones. Šios programos 5 punkte minima, kad strateginis Lietuvos tikslas šilumos sektoriuje – padidinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą, tuo pačiu metu keičiant šilumos gamybai naudojamas gamtines dujas biomase bei mažinant šilumos kainas. Teikiant paramą numatoma plėtoti ir vietinės elektros energijos gamybą, naudojant didelio naudingumo kogeneraciją.

2014 m. kovo 25 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programos patvirtinimo“ projektas. Šios programos 23.4. punkte minima, kad 2012 metais Lietuvoje veikę biokuro kogeneraciniai įrenginiai pagamino 176 GWh elektros energijos, o jų suminė elektros galia siekė 41 MW. Teorinis biokuro jėgainių potencialas yra pakankamas patenkinti visą Lietuvos elektros energijos poreikį, techninis potencialas egzistuoja tik naudingai panaudojant šilumą, t.y. biokuro jėgaines prijungiant prie esamų centralizuotų šildymo tiekimo sistemų. Techninio potencialo dydis siekia apie 350 MW.

3.6.2. Kitos priemonės, kuriomis siekiama didinti šildymo ir vėsinimo efektyvumą

2003 m. gegužės 20 d. priimtas Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas Nr. IX-1565, kurio vieni iš tikslų yra didinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą, taip pat gaminant šilumą, plačiau naudoti vietinį kurą, biokurą ir atsinaujinančiuosius energijos išteklius; mažinti šilumos energetikos neigiamą poveikį aplinkai. Šio įstatymo 4 straipsnyje nustatyta, kad kogeneracija yra viešuosius interesus atitinkanti paslauga. Valstybė (savivaldybės) skatina iš biokuro, atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, deginant atliekas, taip pat iš geoterminės energijos pagamintos šilumos supirkimą į šilumos tiekimo sistemas. Šis supirkimas yra viešuosius interesus atitinkanti paslauga. Šio įstatymo 10 straipsnyje nustatyta, kad Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, nustatydama šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarką ir sąlygas, privalo atsižvelgti į veiksmingos konkurencijos šilumos gamyboje užtikrinimo, atliekinių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimo šilumai gaminti skatinimo principus bei šilumos vartotojų teisę gauti šilumą mažiausiomis sąnaudomis. Visais atvejais šiluma, superkama iš nepriklausomų šilumos gamintojų, negali būti brangesnė negu šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos.

Šilumos ūkio įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai

2008 m. liepos 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr. 665, patvirtino Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 22 d. nutarimo Nr. 307 „Dėl šilumos ūkio plėtros kryptų patvirtinimo“, pakeitimą. Šilumos ūkio plėtros kryptys patvirtinamos siekiant pertvarkyti aprūpinimo šiluma sistemas taip, kad derinant šį būdą su autonominiais šilumos šaltiniais vartotojų poreikiai būtų tenkinami mažiausiomis sąnaudomis ir drauge užtikrinami aplinkos apsaugos reikalavimai. Patvirtinti šias šilumos ūkio plėtros kryptis:

1. Plėsti šilumos ūkyje konkurencinius santykius. Tai įgyvendinant viena iš kryptių yra sudaryti palankesnes sąlygas šilumos gamybai naudoti įvairesnių rūšių kurą (mažo sieringumo mazutą, krosnių kurą, suskystintąsias dujas, anglis, medieną, jos granules, šiaudus, durpes, netinkamas perdirbti turinčias energetinę vertę komunalines ir kitas atliekas, atliekinius energijos išteklius), siekti, kad šių rūšių kuras būtų prieinamesnis smulkiesiems šilumos gamintojams.

2. Planingai plėtoti šilumos ūkį. Tai įgyvendinant vienos iš kryptių yra tobulinti ir plėtoti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos kuriamą šilumos ūkio įmonių ir jų veiklos duomenų bazę, duomenų pateikimo ir naudojimo tvarką, kad sukaupti duomenys būtų panaudoti mokslo tyrimams, šalies šilumos ūkiui planuoti, plėtros kryptims atnaujinti, taip pat šilumos ūkio įmonių veiklos stebėsenai ir kontrolei atlikti; taip pat tobulinti aprūpinimo šiluma veiklos planavimą – racionaliai skirstyti finansinius išteklius šilumos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms įgyvendinti, šilumos gamybos ir tiekimo efektyvumui, tiekimo saugumui ir patikimumui didinti.

3. Plėtoti efektyvių kogeneracinių jėgainių pajėgumus, kad didėtų energijos gamybos efektyvumas, energijos tiekimo saugumas ir patikimumas, mažėtų aplinkos tarša. Šiuo tikslu statyti efektyvias kogeneracines jėgaines. Nustatyta tvarka ir kainomis supirkti šilumos poreikiu pagrįstą kogeneracinių jėgainių gaminamą elektros energiją ir taip skatinti šių jėgainių plėtrą, statybą ir modernizavimą ir ES struktūrinių fondų lėšomis. Taip pat pasiekti, kad 2020 metais kogeneracinėse jėgainėse būtų gaminama ne mažiau kaip 75 procentai į aprūpinimo šiluma sistemas tiekiamos šilumos.

4. Mažinti aplinkos taršą – šilumos gamybai naudoti įvairių rūšių energijos išteklius. Statyti naujas, rekonstruoti esamas katilines, kurenti jas visų pirma vietiniais, atsinaujinančiais energijos ištekliais, gamtinėmis dujomis ir nekenksmingomis organinėmis medžiagomis. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktų reikalavimus dėl kurą deginančių įrenginių į orą išmetamų teršalų kiekio apribojimo siekti, kad katilinių ir jėgainių išmetamosiose dujose sieros dioksido nebūtų daugiau nei nustatyta teisės aktuose. Tobulinti mokesčių už aplinkos teršimą sistemą, skatinančią didinti EVE, ir mažinti neigiamą poveikį aplinkai, laikantis principo, kad už taršą turi mokėti visi teršėjai.

5. Didinti šilumos vartojimo efektyvumą namų ūkyje.

2010 m. kovo 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nutarimu Nr. 279, patvirtino Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 25 d. nutarimo Nr. 982 „Dėl teisės aktų, būtinų Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“ pakeitimą, kuriuo pakeistos Šilumos tiekimo licencijavimo taisyklės. Šiose taisyklėse minimi principai, kuriais vadovaujantis išduodamos šilumos tiekimo licencijos. Nurodyta, kad asmuo, kuris verčiasi šilumos tiekimo veikla, privalo patikimai ir efektyviai eksploatuoti šilumos gamybos įrenginius ir (ar) šilumos perdavimo tinklus, užtikrindamas jų priežiūrą, saugų šilumos tiekimą ir aprūpinimo šiluma sistemų plėtrą, laikydamasis aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų.

2010 m. birželio 22 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-174 patvirtintas Kogeneracijos plėtros planas. Kuriame numatoma, kad nuo 2011 iki 2015 metų kogeneracinių jėgainių galia būtų padidinta nuo 569,45 MW iki 681,74 MW.

2010 m. spalio 4 d. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, nutarimu Nr. O3-202, patvirtino Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašą, kuriuo siekiama sudarant prielaidas užtikrinti veiksmingą konkurenciją šilumos gamyboje, skatinti atliekinių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių šilumai gaminti naudojimą bei įgyvendinti šilumos vartotojų teisę gauti šilumą mažiausiomis sąnaudomis. Šio aprašo 15 punkte nustatyta, kad jeigu nepriklausomi šilumos gamintojai taiko vienodą šilumos kainą, šilumos tiekėjas privalo supirkti nepriklausomų šilumos gamintojų šilumą, laikydamasis šios prioritetų eilės:

1. iš bendrų elektros ir šilumos gamybos įrenginių, naudojančių atsinaujinančiuosius energijos išteklius;
2. pagamintą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, deginant atliekas;

3. atliekinę – iš pramonės įmonių, deginant atliekas;
4. iš didelio efektyvumo kogeneracijos įrenginių;
5. iš iškastinio kuro katilinių.

Šiame apraše nustatyta, kad jeigu šilumos tiekėjo disponuojamų šilumos gamybos įrenginių galios pakanka vartotojų šilumos poreikiui patenkinti, šilumos tiekėjas privalo supirkti tik nepriklausomų šilumos gamintojų pagamintą šilumą, atitinkančią kokybės, tiekimo patikimumo, aplinkosaugos reikalavimus ir parduodamą mažesne kaina, negu šilumos tiekėjų palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos. Šilumos tiekėjas privalo eksploatuoti, prižiūrėti, valdyti ir plėtoti perdavimo tinklus taip, kad sudarytų objektyvias ir nediskriminuojančias naudojimosi perdavimo tinklais sąlygas visiems šilumos gamintojams.

3.6.3. Energijos transformavimas, perdavimas ir skirstymas bei reagavimas į paklausą

3.6.3.1. Energijos vartojimo efektyvumo kriterijai, skirti tinklų tarifams ir energetikos tinklų reguliavimui

1. Priemonės skirtos užtikrinti, kad būtų pašalintos tarifų paskatos, kurios neigiamai veikia efektyvumą:

Direktyvos 2012/27/ES, 15 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad iš perdavimo ir skirstymo tarifų turi būti pašalintos paskatos, kurios neigiamai veikia elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo bendrą efektyvumą, taip pat tinklo operatoriai turi būti skatinami didinti infrastruktūros projektavimo ir jos veikimo efektyvumą. 2000 m. liepos 20 d. priimto Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (toliau - Elektros energetikos įstatymo) 69 straipsnio 4 dalis nustato, kad nustatydamą viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainas ir vertindama paslaugų teikėjų pateiktas kainas ir tarifus, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija užtikrina, kad perdavimo sistemos ir skirstomųjų tinklų operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti elektros EVE, skatinti elektros energijos rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus. Tarifų paskatų, kurios neigiamai veikia elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo bendrą efektyvumą Lietuvos Respublikoje nėra.

2. Priemonės tinklo operatoriams skatinti, kad šie didintų infrastruktūros projektavimo ir jos veikimo efektyvumą.

2002 m. gegužės 16 d. priimto Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo, 19 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad nustatant valstybės reguliuojamas kainas, turi būti numatytos būtinos energijos išteklių gavybos, energijos gamybos, pirkimo, perdavimo, skirstymo, tiekimo išlaidos, įvertinta protingumo kriterijus atitinkanti investicijų grąža ir (ar) nuosavybės grąža, taip pat gali būti atsižvelgiama į energetikos sektoriaus plėtrą ir energijos efektyvumą, viešuosius interesus atitinkančių paslaugų teikimą.

Elektros energetikos įstatymo vienas iš tikslų yra užtikrinti ir skatinti elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir vartojimo efektyvumą. Šio įstatymo 4 straipsnyje nustatyta, kad elektros EVE didinimas ir efektyvių pažangiųjų elektros tinklų technologijų ir atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas elektros energetikos sektoriuje plėtra yra vieni iš principų, kuriais grindžiamas elektros energetikos sektoriaus veiklos valstybinis valdymas, reguliavimas, priežiūra ir kontrolė.

Minėto įstatymo 18 straipsnyje nustatyta, kad perdavimo sistemos operatorius, įvertindamas elektros energijos tiekimo saugumo ir patikimumo, kokybės, efektyvumo, vartojimo, vadybos ir aplinkos apsaugos reikalavimus, gerindamas naudojimosi sistema sąlygas, planuoja ilgalaikę elektros energetikos sistemos plėtrą, derindamas ją su Energetikos ministerija, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ir skirstomųjų tinklų operatoriais. Ilgalaikės elektros energetikos sistemos plėtros planavimas turi būti pagrįstas moksliniu, technologiniu ir ekonominiu įvertinimu. Perdavimo sistemos operatorius ir skirstomųjų tinklų operatoriai privalo

bendradarbiauti, siekdami užtikrinti perdavimo ir skirstomųjų tinklų optimalią plėtrą. 21 straipsnis nustato, kad leidimai plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus neišduodami, jei nustatoma, kad asmens planuojama vykdyti veikla neatitiks šių reikalavimų:

- elektros energijos įrenginiai ir su jais susijusi įranga nebus saugūs ir patikimi, taip pat turės neigiamos įtakos elektros tinklams, prie kurių šie įrenginiai prijungti, ar sudarys prielaidas tokiai neigiamai įtakai atsirasti;
- turės neigiamą poveikį žmonių sveikatai, jų turtui ir gyvenamajai aplinkai ar sudarys prielaidas tokiam neigiamam poveikiui atsirasti;
- neatitiks aplinkos apsaugos reikalavimų;
- neatitiks žemės naudojimo ir statybos vietos parinkimo reikalavimų;
- neatitiks EVE reikalavimų;
- neatitiks pareiškėjo technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo;
- neatitiks naudojamo kuro parinkimo reikalavimų.

2009 m. liepos 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nutarimu Nr. 740, patvirtino Lietuvos elektros rinkos plėtros planą. Šiame plane nustatyti šie Lietuvos Respublikos Vyriausybės tikslai:

- sudaryti Lietuvos elektros energijos vartotojams galimybę pagal individualius jų poreikius užsitikrinti elektros energijos tiekimą už lengvai ir aiškiai palyginamą, skaidrią kainą, laisvai pasirinkti elektros energijos tiekėją, naudotis laisvos elektros energijos rinkos mechanizmais;
- sukurti efektyvią konkurencijos tarp elektros energijos gamintojų, importuotojų ir tiekėjų aplinką;
- sudaryti elektros energijos tiekėjams galimybę be apribojimų laisvai prekiauti elektros energija (tiek importuojama iš ES valstybių narių, tiek į jas eksportuojama), nustatyti skaidrias prekybos elektros energija, importuota ne iš ES valstybių narių, sąlygas;
- įgyvendinti priemones bendrai Baltijos valstybių elektros energijos rinkai sukurti, remiantis Šiaurės valstybių elektros energijos rinkos („Nord Pool“) principais ir patirtimi.

Elektros energetikos įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai

2001 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nutarimu Nr. 1474 „Dėl aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“, priėmė Veiklos elektros energetikos sektoriuje licencijavimo taisykles. Šių taisyklių 48 punkte nurodoma, kad licencijos turėtojai privalo efektyviai ir ekonomiškai vykdyti licencijuojamą veiklą, užtikrinti elektros energijos persiuntimo ir (ar) tiekimo patikimumą, veiklos saugumą (techninę saugą), kokybę, vartotojų apsaugą ir aplinkosaugos reikalavimus, nediskriminuoti vartotojų, elektros tinklų naudotojų, tiekėjų ir gamintojų, laikytis sąžiningos konkurencijos, veiklos viešumo ir informavimo principų. Šios taisyklės nurodo, kad skirstymo licenciją turintis asmuo privalo techniškai eksploatuoti, prižiūrėti, valdyti ir plėtoti skirstomuosius tinklus ir jungiamąsias linijas su kitais tinklais, užtikrinant patikimą skirstomųjų tinklų įrenginių veikimą, efektyvų ir saugų tiekimą, laikantis aplinkos apsaugos reikalavimų.

2001 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nutarimu Nr. 1474 „Dėl aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“, taip pat priėmė Elektros energijos, kuriai gaminti naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai, gamybos ir pirkimo skatinimo tvarkos aprašą. Šis aprašas nustato elektros energijos, gaminamos Lietuvos Respublikoje naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius, gamybos ir pirkimo skatinimo bendruosius kriterijus, sąlygas ir reikalavimus.

2011 m. gegužės 31 d. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, nutarimu Nr. O3-123, priėmė Elektros energijos, pagamintos termofikaciniu režimu kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse, supirkimo kainos nustatymo metodiką. Metodikos tikslas – nustatyti skaidrius, objektyvius ir nediskriminuojančius principus termofikaciniu režimu kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse, kai šios elektrinės tiekia šilumą į aprūpinimo šiluma sistemas, pagamintos elektros energijos supirkimo kainoms nustatyti.

2011 m. liepos 29 d. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, nutarimu Nr. O3-233, priėmė Elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, tarifų nustatymo metodiką. Metodikos tikslas – nustatyti skaidrius, objektyvius ir nediskriminuojančius principus supirkimo tarifams ir maksimaliems tarifams nustatyti.

3. Priemonės skirtos užtikrinti, kad tiekėjui būtų suteikta galimybė tarifais didinti vartotojų indėlį į sistemos efektyvumą:

2013 m. birželio 18 d. priimto Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 2, 19, 23 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 19¹ straipsniu įstatymo Nr. XII-382, 19 straipsnio 1 dalyje apibrėžta, kad energetikos sektoriuje kainos yra sutartinės ir valstybės reguliuojamos, kainos reguliuojamos tvirtinant paslaugų ar energijos kainas, nustatant jų viršutines ribas ar kainų reguliavimo tvarką.

Elektros energetikos įstatymo 69 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nustačius viršutines kainų ribas, paslaugų teikėjai turi teisę diferencijuoti paslaugos kainas pagal objektyvius požymius. Paslaugų teikėjai, diferencijuodami kainas, privalo laikytis nediskriminavimo principo ir tinkamai atsižvelgti į energijos EVE didinimo principą. Perdavimo paslaugos kaina gali būti diferencijuojama į dedamąsias elektros energijos vartotojams, gamintojams ir importuotojams, importuojantiems elektros energiją iš valstybių, kurios nėra valstybės narės. Perdavimo paslaugos kaina, persiuntimo paslaugos kaina, skirstymo paslaugos kaina visais atvejais, išskyrus viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kainos dalį, gali būti diferencijuojamos į galios ir elektros energijos dedamąsias. Visuomeninė elektros energijos kaina gali būti diferencijuojama į prieigos ir elektros energijos dedamąsias. Paslaugų teikėjai nustato kainų diferencijavimo tvarką, kurios aprašą tvirtina Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija.

Elektros energetikos įstatymo 49 straipsnyje nustatyta, kad siekiant apsaugoti vartotojų teises ir teisėtus interesus Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija imasi tinkamų priemonių elektros energijos trūkumo klausimams spręsti, rengia su tuo susijusius nacionalinius energetikos veiksmų planus, įstatymų nustatyta tvarka teikia socialinės apsaugos sistemos lengvatas, skirtas užtikrinti reikiamą elektros energijos tiekimą socialiai pažeidžiamiems vartotojams ir jų grupėms bei paramą siekiant didinti elektros EVE.

Minėto įstatymo 51 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad tiekėjai savo, tiekėjų asociacijos, kuriai priklauso atitinkamas tiekėjas, ir (arba) elektros energijos biržos interneto svetainėje skelbia ir vartotojo prašymu pateikia:

- nuorodas į informacijos šaltinius, kuriuose pateikiama suprantama informacija apie poveikį aplinkai, įskaitant šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir radioaktyviųjų atliekų kiekius, susidariusius dėl elektros energijos gamybos per praėjusius metus;
- vartotojų organizacijų, asociacijų, agentūrų ar panašių įstaigų kontaktinę informaciją, įskaitant interneto svetainių adresus, kuriais galima rasti informacijos apie EVE didinimo priemones, lyginamuosius galutinių vartotojų apibūdinimus ir (ar) objektyvias energiją naudojančios įrangos technines specifikacijas.

2009 m. lapkričio 9 d. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nutarimu Nr. O3-199, patvirtino Visuomeninių elektros energijos kainų, visuomeninio tiekimo paslaugos kainos

ir jų viršutinių ribų nustatymo metodiką. Šios metodikos 65 punktas nustato, kad visuomeninė elektros energijos kaina gali būti diferencijuojama į tarifų rūšis pagal vartotojų kategorijas ar grupes, elektros energijos vartojimo laiką, sunaudotos elektros energijos kiekį, nustatytą galią, taip pat pagal kitus paslaugos teikėjo pasirinktus objektyvius požymius, kurie sudarytų galimybę nustatant skirtingas tarifų rūšis siekti didesnio veiklos efektyvumo. Nustatant bei diferencijuojant kainas ir tarifus, draudžiama diskriminuoti vartotojus. Taip pat 66 punktas nustato, kad visuomeninio tiekimo paslaugos kaina gali būti diferencijuojama pagal vartotojų skaičių, grupes, kategorijas ir pagal kitus paslaugos teikėjo pasirinktus objektyvius požymius, kurie sudarytų galimybę nustatant skirtingas tarifų rūšis siekti didesnio veiklos efektyvumo.

Elektros energetikos įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai

2001 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nutarimu Nr. 1474 „Dėl aktų, būtinų Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui įgyvendinti, patvirtinimo“, priėmė Veiklos elektros energetikos sektoriuje licencijavimo taisykles. Kurių 58 punktas nurodo, kad licencijų turėtojai pagal kompetenciją informuoja ir konsultuoja vartotojus ir tinklų naudotojus apie efektyvų elektros energijos vartojimą, teikiamas paslaugas, paslaugų teikimo sąlygas, elektros energijos ir paslaugų kainas, prijungimo prie elektros tinklų kainas bei sąlygas ir numatomus sutarčių sąlygų pakeitimus. Licencijų turėtojai pagal kompetenciją ne vėliau kaip prieš 1 mėnesį iki sutarčių sąlygų ir kainų numatomų pasikeitimų tiesiogiai (raštu ar kitais būdais) informuoja vartotojus. Licencijų turėtojų informacija apie reguliuojamos veiklos sąnaudas, tinklų eksploatavimą, modernizavimą, plėtrą, investicijas į tinklų plėtrą, kainų ir tarifų struktūrą, paslaugų teikimo sąlygas yra vieša.

2010 m. vasario 11 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-38 patvirtintos Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės, kurios reglamentuoja elektros energijos vartotojų santykius su tiekėjais, skirstomųjų tinklų operatoriais ir perdavimo sistemos operatoriumi. Šių taisyklių 48 punktas nurodo, kad tiekėjas privalo teikti vartotojams informaciją apie efektyvų elektros energijos vartojimą, teikiamas paslaugas, paslaugų teikimo sąlygas, paslaugų ir elektros energijos kainas bei tarifus, numatomus sutarčių pakeitimus ir kitą teisės aktuose bei sudarytose sutartyse numatytą informaciją.

2012 m. rugsėjo 19 d. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nutarimu Nr. O3-252 patvirtino Elektros energijos perdavimo, skirstymo, visuomeninio tiekimo paslaugų ir visuomeninių elektros energijos kainų diferencijavimo tvarkos aprašą. Šio aprašo 6 punktas nustato, kad Paslaugų tiekėjai, diferencijuodami kainas, privalo tinkamai atsižvelgti į EVE didinimo principą, nustatytą Elektros energetikos įstatymo 69 straipsnio 6 dalyje. Šiame apraše taip pat nurodoma, kad visuomeninė elektros energijos kaina gali būti diferencijuojama į prieigos ir elektros energijos dedamąsias. Visuomeninė elektros energijos kaina gali būti diferencijuojama pagal vartotojų kategorijas, grupes, elektros energijos vartojimo laiką, sunaudotos elektros energijos kiekį, taip pat pagal kitus paslaugos teikėjo pasirinktus objektyvius požymius, kurie sudarytų galimybę per diferencijavimą siekti elektros energijos vartojimo didesnio efektyvumo bei bendrosios elektros energetikos sistemos sąnaudų mažinimo. Visuomeninio tiekėjo nustatytos visuomeninės elektros energijos kainos ir visuomeninio tiekimo paslaugos kainos diferencijavimo tvarka (kai ji buvo koreguota nuo paskutinio jos pateikimo Komisijai) bei pagrindžiantys dokumentai pateikiami Komisijai derinimui kartu su prašymu dėl kainos bei tarifų paskelbimo teisės aktuose nustatyta tvarka ir terminais.

Gamtinių dujų kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodika

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. spalio 13 d. nutarimu Nr. O3-157 „Dėl Gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodikos pakeitimo“ patvirtinta Gamtinių dujų kainų viršutinių ribų skaičiavimo metodika. Šios metodikos

70 dalis nustato, kad gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kainos gali būti diferencijuojamos pagal vartotojų (sistemos naudotojų) grupes, dujų suvartojimo kiekį, galią, trukmę ir dujų tiekimo patikimumą. Buitiniams vartotojams dujų skirstymo kainos diferencijuojamos pagal dujų vartojimo kiekį. Nebuitiniams vartotojams dujų perdavimo ir skirstymo kainos diferencijuojamos pagal dujų kiekį ir galią. Nustatant bei diferencijuojant kainas, draudžiama diskriminuoti vartotojus, taikyti kryžminį subsidijavimą tarp vartotojų ar jų grupių. Diferencijuojant kainas, būtina vadovautis susidariusiomis sąnaudomis.

3.6.3.2. Reagavimo į paklausą supaprastinimas ir skatinimas

Vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES 15 straipsnio 8 dalimi, Lietuvoje planuojama, kad Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nustatys reagavimo į paklausą priemonių teikėjų prieigos ir dalyvavimo elektros rinkoje technines sąlygas. Numatyta, kad viena iš perdavimo sistemos operatoriaus pareigų bus garantuoti perdavimo tinklų darbo saugumą, patikimumą ir efektyvumą, užtikrinti visų tam būtinų papildomų paslaugų teikimą visiems rinkos dalyviams ir reagavimo į paklausą priemonių tiekėjams. Planuojama, kad skirstomųjų tinklų operatorius užtikrins elektros tinklų naudotojams ir reagavimo į paklausą priemonių tiekėjams nediskriminuojančias naudojimosi skirstomaisiais tinklais sąlygas.

Apibrėžiant kainų reguliavimą planuojama, kad nustatant viršutines kainų ribas ar konkrečias paslaugų kainas, turi būti numatytos būtinos investicijos, užtikrinančios efektyvią elektros energetikos įmonės veiklą ir sudarančios sąlygas, diegiant pažangiuosius tinklus ir užtikrinant sistemos saugumą, teikti sistemos naudotojams paslaugas, didinančias energijos vartojimo efektyvumą, įskaitant paklausos valdymo ir reagavimo į paklausą bei kitų priemonių diegimą.

Planuojama, kad nustatydamą viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainas ir vertindama paslaugų teikėjų pateiktas kainas ir tarifus, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija užtikrins, kad perdavimo sistemos ir skirstomųjų tinklų operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti, sudarant sąlygas diegti pažangiuosius tinklus ir užtikrinti sistemos saugumą, elektros energijos vartojimo efektyvumą teikiant tinklo naudotojams sistemines paslaugas, diegiant paklausos valdymo, reagavimo į paklausą bei kitas energijos vartojimo efektyvumo priemones, taip pat skatinti elektros energijos rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus. Taip pat planuojama, kad siekiant elektros energijos vartojimo efektyvumo didinimo, nustatydamą viršutines perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainas ir vertindama paslaugų teikėjų pateiktas kainas ir tarifus, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija įvertins perdavimo sistemos ir skirstomųjų tinklų operatorių veiklos sąnaudų sumažėjimą dėl paklausos, reagavimo į paklausą priemonių diegimo, gamybos pajėgumų plėtos, įskaitant sutaupymus dėl perdavimo ar skirstymo paslaugų teikimo ar investicijų į tinklus sąnaudų sumažėjimą bei optimalaus tinklo eksploatavimo. Numatyta, kad elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų reguliavimas neužkirs kelio operatoriams teikti paslaugas, susijusias su elektros energijos paklausos valdymo, reagavimo į paklausą, elektros energijos pajėgumų plėtos priemonėmis, įskaitant šias priemones:

- Vartotojų leistinų naudoti galių naudojimo perkėlimas iš piko į ne piko valandas, atsižvelgiant į elektros energijos gamybą iš atsinaujinančių energijos išteklių, kogeneracijos būdu pagamintą elektros energiją ir gamybos pajėgumų plėtrą;
- Elektros energijos sutaupymai reaguojant į vartojimo paklausą ir pasitelkiant energijos agregatorius;
- Elektros energijos paklausos sumažinimas, pasitelkiant energetinių paslaugų teikėjus;
- Žemos įtampos sistemų prijungimas ir valdymas;
- Arčiau vartojimo tinklo esančių gamybos šaltinių prijungimas.

3.6.3.3. Tinklų projektavimo ir eksploatavimo energijos vartojimo efektyvumas

Lietuvoje, vadovaudamasi Direktyvos 2012/27/ES 15 straipsnio 2 dalimi, iki 2015 m. birželio 30 d. numatoma atlikti dujų ir elektros energijos infrastruktūros energijos vartojimo efektyvumo potencialo, ypač susijusio su perdavimu, skirstymu, apkrovos valdymu ir tarpusavio sąveika, taip pat prijungimu prie energijos gamybos įrenginių, be kita ko, prieigos galimybėmis labai mažos galios energijos generatorių atveju, įvertinimą. Taip pat planuojama nustatyti konkrečias priemones ir investicijas, skirtas tinklo infrastruktūros energijos vartojimo ekonominio efektyvumo didinimui, ir sudaryti jų įgyvendinimo grafiką.

Šilumos perdavimo technologiniai nuostoliai 2004–2012 m. mažėjo nuo 21 proc. iki 16,1 proc. (atitinkamai nuo 2 TWh iki 1,44 TWh) nuo į tinklą patiekto šilumos kiekio. Planuojama racionaliai mažinti šilumos technologines sąnaudas perdavimo tinkluose. Siekiant užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą, šilumos perdavimo tinklus numatoma atnaujinami pagal nusidėvėjimo lygį ir šilumos vartojimo pokyčius. Planuojama iki 2020 m. sumažinti šilumos tinklų nuostolius iki 15% (atitinkamai iki 1,22 TWh atsižvelgus į šilumos vartojimo mažėjimą). Taip pat numatyta užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos perdavimą atnaujinant nusidėvėjusius šilumos perdavimo tinklus. Siekiant sumažinti šilumos energijos praradimus perdavimo tinkluose bei pritaikyti juos prie vartotojų poreikio, planuojama atnaujinti dalį šilumos perdavimo tinklų bei balansuojamos sistemų pagal sistemos poreikius. Tokiu būdu būtų mažinami ne tik prarastos šilumos kaštai, bet ir tinklų eksploatacijai ir slėgio palaikymui reikalingos lėšos. Planuojama iki 2020 m. atnaujinti apie 300–350 km (natūriniais kilometrais) šilumos trasų.

3.6.4 Matavimas ir sąskaitų išrašymas

3.6.7 lentelė. Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimai

Priemonės pavadinimas	Energijos apskaitos ir matavimo priemonių šiai apskaitai vykdyti įdiegimo reikalavimai
Laikotarpis	Pradžia 2002 metais
Tikslas	Informuoti vartotojus apie energijos suvartojimą, taip motyvuojant taupyti
Teisės aktai	Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas; Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymas; Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 43 patvirtintos Gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo taisyklės
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Energijos apskaitos priemonės savo lėšomis įrengia ir eksploatuoja perdavimo, skirstymo energetikos objektus nuosavybės teise turinčios ar kitais būdais juos valdančios energetikos įmonės
Įgyvendinanti institucija	Energetikos įmonės
Prižiūrinti institucija	Energetikos įmonės, VEI, Lietuvos metrologijos inspekcija
Rezultatai	Galimybė fiksuoti energijos suvartojimą sudaro sąlygas mažinti energijos vartojimą. Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

Tinklų operatoriai atsakingi už jų valdomais elektros tinklais persiūstos elektros energijos matavimo ir apskaitos organizavimą. Skirstomųjų tinklų operatorius privalo organizuoti, diegti, naudoti ir prižiūrėti jam priklausančiais skirstomaisiais tinklais persiunčiamos elektros energijos

apskaitą bei eksploatuoti ir prižiūrėti jos įrenginius, užtikrindamas pažangių apskaitos sistemų įrengimą.

Atsiskaitomieji apskaitos prietaisai už patiektą šilumą įrengiami šilumos pirkimo–pardavimo vietoje. Šilumos tiekėjas savo lėšomis įrengia atsiskaitomuosius šilumos apskaitos prietaisus, užtikrina jų tinkamą techninę būklę, nustatytą matavimų tikslumą ir organizuoja patikrą. Daugiabučiuose namuose atsiskaitomieji šilumos apskaitos prietaisai įrengiami šilumos pirkimo–pardavimo vietoje.

Gamtinių dujų tiekėjas savo lėšomis privalo įrengti ir eksploatuoti dujų apskaitos prietaisus vartotojo valdose arba prie jo valdos ribų.

3.6.8 lentelė. *Pažangių energijos skaitiklių įrengimas pas galutinius energijos vartotojus*

Priemonės pavadinimas	Pažangių energijos skaitiklių įrengimas pas galutinius energijos vartotojus
Laikotarpis	Pradžia 2008 metais
Tikslas	Suteikti galimybę šilumos energijos, elektros energijos ir gamtinių dujų vartotojams fiksuoti energijos suvartojimą tam tikru laiko momentu, sužinoti suvartotą energijos kiekį per tam tikrą laikotarpį bei nuskaityti duomenis nuotoliniu būdu
Teisės aktai	Elektros įrenginių įrengimo bendrosios taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. 1-22 „Dėl Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“; Gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 43. „Dėl Gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo taisyklių patvirtinimo“; Šilumos energijos ir šilumnešio kiekio apskaitos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 1999 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 424 „Dėl Šilumos energijos ir šilumnešio kiekio apskaitos taisyklių patvirtinimo“
Biudžetas ir finansavimo šaltinis	Energetikos įmonių lėšos
Įgyvendinanti institucija	Energetikos įmonės
Prižiūrinti institucija	Energetikos įmonės, VEI, Lietuvos metrologijos inspekcija
Rezultatai	Galimybė fiksuoti energijos suvartojimą tam tikru laiko momentu, sužinoti suvartotą energijos kiekį per tam tikrą laikotarpį bei nuskaityti duomenis nuotoliniu būdu sudaro sąlygas mažinti energijos vartojimą. Nėra galimybių Priemonės poveikį įvertinti kiekybiškai ir apskaičiuoti sutaupytą energijos kiekį

Siekiama pas šilumos, elektros ir gamtinių dujų galutinius vartotojus diegti pažangius skaitiklius, kurie tiksliai atspindi galutinio vartotojo faktinį energijos suvartojimą ir fiksuoja tikslų laiką, kada ji buvo suvartota. Šilumos skaitikliai turi matuoti ir rodyti integruojamą šilumos energijos kiekį, integruojamą šilumnešio kiekį (tūrį arba masę); srautą; momentinę šilumos galią; šilumnešio temperatūras ir temperatūrų skirtumus; slėgį (matuojant garu patiektą šilumos energiją); darbo arba nedarbo laiką nuo eksploatavimo pradžios.

Šilumos šaltiniams ir pirmos apskaitos grupės vartotojams skirti šilumos skaitikliai turi apskaičiuoti vidutines temperatūras per valandą ir patiekto bei grąžinto šilumnešio kiekį per valandą ne trumpesniu kaip vieno mėnesio laikotarpiu arba turėti kompiuterinę sąsają šiems duomenims išvesti. Turi būti numatyta galimybė peržiūrėti sukauptus duomenis šilumos skaitiklio indikatoriuje ir nuskaityti juos portatyviniu duomenų kaupikliu ar kitomis priemonėmis.

Elektros vartotojams, kurių leistinoji naudoti galia yra didesnė kaip 50 kW, įrengiami elektros skaitikliai, fiksuojantys integravimo periodo (valandos) vidutinę faktinę galią ne trumpesniu kaip vieno mėnesio laikotarpiu ir suteikiantys galimybę vartotojui peržiūrėti sukauptus duomenis elektros apskaitos prietaiso indikatoriuje ir (arba) nuskaityti juos nuotoliniu būdu ar kitomis priemonėmis, visuomet prijungiant naujų vartotojų elektros įrenginius prie operatoriaus elektros tinklų; keičiant esamus skaitiklius naujais, išskyrus atvejus, kai tokių skaitiklių įrengimas įmanomas tik rekonstravus vidaus tinklą arba kai tokių skaitiklių įrengimas yra ekonomiškai nenaudingas; atliekant vartotojui priklausančio pastato, kurio bendrasis plotas yra didesnis kaip 1000 m², rekonstrukciją arba kapitalinį remontą, kai išorinių atitvarų ir inžinerinių sistemų (šildymo, vėdinimo, oro kondicionavimo, karšto vandens ir apšvietimo) rekonstravimo arba kapitalinio remonto kaina sudaro daugiau kaip 25 procentų pastato likutinės vertės, neįskaitant žemės sklypo, ant kurio stovi pastatas, vertės, arba kai rekonstruojama daugiau kaip 25 procentų pastato išorinių atitvarų ploto, jas apšiltinant.

Gamtinių dujų vartotojams, kurie dujų pristatymo vietoje per metus suvartoja daugiau kaip 100 tūkst. m³ dujų, įrengiamos dujų apskaitos sistemų dujų kiekio matavimo priemonės, fiksuojančios integravimo periodo (valandos) vidutinę faktinę galią ne trumpesniu kaip vieno mėnesio laikotarpiu ir suteikiančios galimybę vartotojui peržiūrėti sukauptus duomenis matavimo priemonės indikatoriuje ir (arba) nuskaityti juos nuotoliniu būdu ar kitomis priemonėmis, visuomet prijungiant naujų vartotojų dujų sistemas; keičiant vartotojų esamas įrengtas dujų apskaitos sistemų dujų kiekio matavimo priemones, joms susidėvėjus, išskyrus atvejus, kai tokių dujų apskaitos sistemų įrengimas įmanomas tik rekonstravus vartotojo dujų sistemą arba kai tokių dujų apskaitos sistemų įrengimas yra ekonomiškai nenaudingas; atliekant pastato, kurio bendrasis plotas yra didesnis kaip 1000 m², rekonstrukciją arba kapitalinį remontą, kai išorinių atitvarų ir inžinerinių sistemų (šildymo, vėdinimo, oro kondicionavimo, karšto vandentiekio ir apšvietimo) rekonstravimo arba kapitalinio remonto kaina sudaro daugiau kaip 25 procentų pastato likutinės vertės, neįskaitant žemės sklypo, ant kurio stovi pastatas, vertės, arba kai rekonstruojama daugiau kaip 25 procentų pastato išorinių atitvarų ploto, jas apšiltinant.

Reikalavimas energetikos įmonėms teikti sąskaitas ir informaciją pagal faktinį vartotojų energijos suvartojimą. Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 6 straipsnyje nustatyta, kad Energetikos įmonės savo veiklos teritorijoje Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms teikia informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų ir įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, valstybės reguliuojamas energijos kainas ir energijos vartotojams teikiamas paslaugas.

Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme nustatyta, kad tinklų operatoriai yra atsakingi už jų valdomais elektros tinklais persiūstos elektros energijos matavimo ir apskaitos organizavimą. Šio įstatymo 51 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad elektros energijos tiekėjai sudaro tinkamas ir pakankamas sąlygas vartotojų prieigai prie informacijos ir duomenų apie mokėjimus už jiems patiektą elektros energiją. Tinkamomis ir pakankamomis prieigos priemonėmis laikoma sąskaitos pateikimas vartotojui arba elektroninė prieiga prie vartotojo mokėjimo duomenų ar kitos pagrįstos priemonės. Vartotojo prašymu ir vartotojui priimtina forma, suteikdami elektroninę prieigą ar raštu, tiekėjai pateikia:

- esamas faktines elektros energijos kainas ir faktinį energijos suvartojimą bent kartą per kalendorinius metus;
- vartotojo einamuoju metu suvartojamo elektros energijos kiekio ir elektros energijos, suvartotos per tą patį praėjusių metų laikotarpį, palyginimą;

- kai tai įmanoma, palyginimą su vidutinio tos pačios grupės vartotojo elektros energijos suvartojimu.

Vartotojui pakeitus elektros energijos tiekėją, ankstesnis tiekėjas ne vėliau kaip per 6 savaites, jeigu sutartyje nenustatytas trumpesnis laikotarpis, privalo pateikti vartotojui galutinę (uždarymo) sąskaitą už suvartotą elektros energiją ir (ar) suteiktas paslaugas.

Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatyme nustatyta vartotojo atsiskaitymo su šilumos tiekėju tvarka. Detalesnė buitinio šilumos vartotojo atsiskaitymo už suvartotą šilumą su šilumos tiekėju tvarka pateikiama Šilumos pirkimo–pardavimo sutarčių su buitinais šilumos vartotojais standartinių sąlygų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. 1-173.

Priemonės ar veiksmai, kuriais užtikrinama, kad įrengiant pažangiuosius skaitiklius galutiniai vartotojai būtų konsultuojami ir informuojami apie skaitiklio parodymų tvarkymą ir energijos vartojimo stebėjimą, pateikiami toliau.

Vartotojams pageidaujant, Lietuvos elektros skirstomųjų tinklų operatorius AB „Lesto“ teikia valandinius vartotojų suvartotos elektros energijos duomenis¹⁵. 2014 m. sausio 1 d. duomenimis, prie Nuskaitymo sistemos buvo prijungti 20067 vienetai. Bendrovės antrosios ir trečiosios grupės (verslo) vartotojams įrengti elektros skaitikliai.

Apie suminius vartojimo duomenis vartotojai yra informuojami telefonu tiesiogiai.

Jei vartotojai ar jų atstovai dalyvauja keičiant ar įrengiant skaitiklį, bendrovės darbuotojai informuoja apie tai, kokia informacija yra atvaizduojama skaitiklio indikatoriuje. Jei vartotojas ar jo atstovas skaitiklio įrengimo procese nedalyvauja – jam paliekama skaitiklio rodmenų nuskaitymo atmintinė.

Informacija apie suvartotus elektros kiekius bei turimus skaitiklių rodmenis vartotojams taip pat pateikiama bendrovės savitarnos svetainėje „Mano elektra“.

Bendrovė vykdo edukacinį energetinio efektyvumo didinimo projektą „Tiek kiek reikia“. Jau ketvirti metai iš eilės rengiama konferencija „Energetinio efektyvumo sprendimai – kelias verslo konkurencingumui“. Konferencijos metu dalyviai dalinasi patirtimi ir žiniomis efektyvaus energijos naudojimo klausimais. 2014 ir 2013 metais konferencijoje dalyvavo atitinkamai 230 ir 260 dalyvių. Bendrovė konferencijos metu rengia „Žaliojo protokolo“ racionaliausiai elektrą vartojusios organizacijos konkursą. Šio konkurso iniciatyva yra kviesti įmonės pradėti racionaliau vartoti energiją, tausoti aplinką ir skatinti tai daryti aplinkinius. Įmonių skaičius, išreiškiančių savo supratimą ir norą tausoti elektros energiją, šiuo metu yra 130.

Lietuvos dujų sektoriuje AB „Lietuvos dujos“ įrengdamos dujų kiekio matavimo priemones su NV sistema dujų apskaitos vietose AB „Lietuvos dujos“ darbo tvarka konsultuoja sistemos naudotojus arba vartotojus dėl šių NV sistemų naudojimo galimybių.

Šilumos tiekėjas UAB „Vilniau energija“ įdiegęs nuotolinę pažangiąją matavimo, duomenų perdavimo ir monitoringo sistemą, kuri:

- nedelsiant informuoja kritinės situacijos ar avarijos atveju mobiliu telefonu, elektroniniu paštu, prie sistemos prisijungusiam vartotojui ekrane ar kitu pasirinktu būdu;
- surenka ir saugo duomenis. Duomenys yra saugomi nuo objekto prijungimo prie sistemos momento, yra objektų, kurių sukaupti duomenys jau yra apie 10 metų. Fiksuojami pageidaujami duomenys: energijos kiekis, karšto vandens kiekis, iš šilumos tinklų tiekama bei grįžtama temperatūra, paduodama į šildymo ir karšto vandens sistemas temperatūros, slėgiai ar kiti pageidaujami parametrai, kurių fiksavimo periodiškumą kiekvienam objektui kiekvienam parametrai galima pasirinkti pageidaujamu periodiškumu;
- atlieka monitoringą. Kaupiami duomenys ir įdiegta sistema leidžia atlikti monitoringą – sistema lygina nustatytas/užduotas reikšmes su faktinėmis. Galima nustatyti sistemos parametrus, kad apie nukrypimus vartotojas būtų informuojamas realiu

¹⁵ Vartotojams, kurių pažangieji skaitikliai yra prijungti prie bendrovės administruojamos automatizuotos duomenų nuskaitymo sistemos

laiku. Tai padeda sužinoti apie avarines situacijas ir jas pašalinti vartotojui dar net neįtarus, kad buvo sutrikimas. Galima atsiversti archyvinis duomenis ir įvertinti, ar sistema visada dirba nustatytu režimu, optimizuoti parametrus ir pan;

- valdo šildymo, karšto vandens, vėdinimo ar kitų pasirinktų sistemų parametrus;
- generuoja specializuotas ataskaitas.

Šilumos tiekėjas UAB „Vilniaus energija“ pateikia, kad visi vartotojai, kuriems yra įrengta pažangioji matavimo sistema, per gyventojų susirinkimus buvo informuoti apie sistemos naudojimo galimybes, tiekėjas pateikė atsakymus į visus vartotojams rūpimus klausimus.

Toliau pateikiama trumpa informacija apie pažangiųjų skaitiklių diegimo eigą, paaiškinant Direktyvos 2012/27/ES 9 straipsnio 2 dalies nuostatų taikytinumą.

Įgyvendindama Direktyvos 2009/72/EB reikalavimus, AB „Lesto“ 2012 m. rugsėjo mėn. atliko Išmaniosios elektros energijos apskaitos tinklo vystymo Lietuvoje kaštų ir naudos analizę. Atlikta analizė parodė, kad esamų elektros skaitiklių pakeitimas išmaniaisiais, nesukuria papildomos vertės (naudų) nei elektros sektoriaus įmonėms, nei elektros energijos vartotojams, o išmaniųjų skaitiklių įdiegimo kaštai viršija gaunamą naudą.

Iki 2020 metų bendrovė planuoja prie nuskaitymo sistemos prijungti išmaniuosius elektros skaitiklius, įrengtus verslo klientų objektuose, kurių leistinoji naudoti galia 30 kW ir daugiau bei juose per paskutinius 12 mėnesių buvo suvartota virš 8000 kWh energijos. Šiuo metu automatizuotu būdu (naudojant nuskaitymo sistemą) bendrovė nuskaityto apie 57 procentus bendro vartotojų suvartotos elektros energijos kiekio.

Iš elektros skaitiklių, prijungtų prie nuskaitymo sistemos, informacija apie valandinius suvartotos elektros energijos kiekius periodiškai yra pateikiama nepriklausomam elektros energijos tiekėjui, tiekiančiam (parduodančiam) elektros energiją vartotojui. Ši informacija taip pat teikiama patiems elektros energijos vartotojams, kurių pažangieji skaitikliai yra prijungti prie nuskaitymo sistemos, jiems pageidaujant. Nurodyta informacija vartotojams teikiama užtikrinant pažangiųjų skaitiklių bei duomenų perdavimo saugumą ir galutinių vartotojų privatumą, laikantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo reikalavimų bei atitinkamų tarptautinių teisės aktų.

Šiuo metu iš vartotojams įrengtų skaitiklių į nuskaitymo sistemą duomenys yra perduodami dviem būdais:

- ☐ Per TIC (UAB Technologijų ir inovacijų centras) duomenų perdavimo tinklą;
- ☐ GPRS ryšiu (UAB „Omnitel“, UAB „TELE2“).

Abiem atvejais yra sukurtas atskiras loginis tinklas, kuris neturi sąsajų su bendrovės vidiniu ir kitais tinklais:

- ☐ TIC tinkle sukurtas MPLS (angl. *Multiprotocol Label Switching*) technologijos pagrindu atskiras VPN L3 (angl. *Layer 3 Virtual Private Network*) tinklo segmentas;
- ☐ GPRS tinkle sukurtas atskiras loginis tinklas su atskiru APN (angl. *Access Point Name*).

Abiem atvejais yra sukurta atskira nuskaitymo sistemos IP adresų sistema, skirta skaitiklių duomenims nuskaityti.

Bendrovė šiuo metu svarsto galimybę vykdyti pilotinį išmaniųjų skaitiklių diegimo projektą I-osios grupės (buitinių vartotojų) klientų sektoriuje. Pilotinio projekto metu planuojama tikrinti techninių sprendimų įgyvendinimo alternatyvas, taip pat įvertinti investicijų dydžio, gautinų naudų ir kt. prielaidas, kurios būtų naudotinos, skaičiuojant išmaniųjų skaitiklių diegimą visoje ar dalyje Lietuvos teritorijos. Numatoma, kad šiame pilotiniame projekte dalyvaujantiems klientams, kurių suvartojamą elektros energiją apskaito išmanieji skaitikliai, informuoti bus naudojami namuose įrengti IHD (angl. *In-home displays*) ekranai bei informacija bus pateikiama bendrovės savitarnos svetainėje „Mano elektra“, kur vartotojai galės stebėti savo naudojamos elektros energijos kiekius, matyti vartojimo istoriją, susipažinti su esamu mokėjimo planu ir pan. Tokiu būdu vartotojai galės detalčiau susipažinti su savo elektros energijos vartojimo įpročiais ir pradėti efektyviau naudoti energiją.

AB „Lietuvos dujos“ kiekvienais metais įvertindama ir ekonominį aspektą, NV sistemų įrengimui skiria lėšas ir plečia šių sistemų bazę. Tačiau iškyla ir tokios problemos, kaip apsaugoti vartotojų priėjimą prie duomenų bazių ir išsaugoti privatumą. Keičiantis duomenimis svarbu, kad būtų apsaugoti ir konfidencialūs sistemos operatoriaus ir vartotojų, sistemos naudotojų duomenys saugiai naudojantis NV sistemomis (tapatybės nustatymas, prisijungimas prie sistemos, duomenų mainai tarp dalyvių ir pan.).

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 1-245 patvirtinto Gamtinių dujų apskaitos tvarkos aprašo 30 punkto nuostatomis NV sistemos įrenginėjamos visose apskaitos vietose, kuriose dujų suvartojimas yra didesnis nei 100 tūkst. m³ per metus. NV sistemos taip pat gali būti įrengiamos vartotojo ar sistemos naudotojo iniciatyva kitose apskaitos vietose, jei vartotojas ar sistemos naudotojas apmoka šių sistemų įrengimo sąnaudas.

Ten, kur sumontuotos NV sistemos, gamtinių dujų kiekis fiksuojamas kasdien (kasdienė apskaitos vieta). Gamtinių dujų suvartojimo fiksavimas kiekvieną parą leidžia galutiniams vartotojams ir sistemos operatoriui matyti faktinį vartojimą einamuoju laiku, tai yra tikslų laiką kada ir koks dujų kiekis buvo vartojamas, interaktyviai keistis informacija apie dujų kiekius, dujų srautų balansavimą, dujų kiekių paskirstymą bei operatyviai komunikuoti perduodant šią informaciją kitiems susijusiems rinkos dalyviams. Tai leidžia vartotojams ir sistemos naudotojams tiesiogiai kontroliuoti ir valdyti savo dujų suvartojimą, o tai savo ruožtu suteikia tvirtų paskatų naudoti dujas efektyviau. NV sistema apskaityti paros dujų kiekiai naudojami ir atsiskaitymo tikslais. Tokių modernių sistemų diegimas suteikia vartotojui galimybę gauti informaciją realiu laiku ir sumažinti ar padidinti dujų suvartojimą, atsižvelgiant į numatytus poreikius.

Įdiegtos NV sistemos dujų sistemų operatoriams leistų stebėti galutinių vartotojų dujų vartojimo įpročius, o tai suteiktų didesnes galimybes tiksliau įvertinti perspektyvines vartojimo tendencijas.

Pastaruoju metu bendrovė skiria nemažą dėmesį ir investuoja į nedidelius bandomuosius NV sistemų diegimo projektus galutiniams vartotojams, suvartojantiems per metus iki 20 tūkst. m³. Siekiant įgyvendinti tokių sistemų diegimą, ženkliai nedidinant skirstymo paslaugų tarifų, reikalinga Europos Sąjungos finansinė parama.

Informacija apie sąskaitų formavimą apie vietos rinkos dalyviams, remiantis tiksliais skaitiklių duomenimis pateikiama toliau tekste.

Dauguma atvejų, elektros energijos vartotojams AB „Lesto“ bendrovė įrengia individualius elektros energijos skaitiklius. Jei skaitikliai prijungti prie nuskaitymo sistemos, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, nuskaitymo sistema nuskaito tikslus skaitiklių rodmenis, kurie yra naudojami sąskaitoms už persiūtą elektros energiją suformuoti. Likusieji vartotojai, kurių skaitikliai nėra prijungti prie nuskaitymo sistemos, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, patys nurašo bei bendrovei pateikia (deklaruoja) jų objektuose įrengtų skaitiklių rodmenis, pagal kuriuos formuojamos sąskaitos už elektros energiją. Esant vartotojo ir operatoriaus susitarimui arba teisės aktuose numatytais atvejais, sąskaitos taip pat gali būti formuojamos įvertinus vidutinį elektros energijos suvartojimą.

Vartotojams, atsiskaitantiems už elektros energiją daugiau nei vienu tarifu, bendrovė įrengia skaitiklius, kurie turi galimybę fiksuoti elektros energijos suvartojimus kiekvieną valandą arba elektros energijos kiekį, suvartotą per mėnesį. Bendrovė taip pat suteikia galimybę vartotojams prie elektros energijos skaitiklių prijungti lokalias vartotojų duomenų nuskaitymo sistemas, kurios suteikia galimybę gauti duomenis iš elektros skaitiklių bei juos analizuojant, efektyvinti elektros energijos suvartojimą.

Jei vartotojų objektuose pažangieji skaitikliai neįrengti, sąskaitos pateikiamos remiantis vartotojų pateiktais duomenimis (skaitiklių rodmenimis), bendrovės atstovų nurašytais skaitiklio rodmenimis arba įvertinant vidutinį suvartojimą, kaip tai numatyta Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklėse.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. gruodžio 27 d. įsakyму Nr. 1-245 patvirtinto Gamtinių dujų apskaitos tvarkos aprašo 30 punktu: „Skirstymo sistemos operatorius įrengia nuotolinio operatyvinių duomenų surinkimo sistemas visose apskaitos vietose kur dujų sunaudojimas yra didesnis nei 100 tūkst. m³ per metus. Nuotolinio operatyvinių duomenų surinkimo sistemos gali būti įrengiamos vartotojo ar sistemos naudotojo iniciatyva kitose apskaitos vietose, jei vartotojas ar sistemos naudotojas apmoka skirstymo sistemos operatoriui šių sistemų įrengimo sąnaudas“. Tokios apskaitos sistemos beveik tapčios „pažangiųjų skaitiklių“ sąvokai.

Pažangiųjų skaitiklių įrengimo pas vartotojus kaštų pasidalijimas yra UAB „Vilniaus energijos“ paramos mechanizmas teisingai, skaidriai ir tiksliai individualaus šilumos suvartojimo apskaitai daugiabučiuose ir įvairios paskirties pastatuose įrengti. Lėšos pažangiųjų skaitiklių įrengimui pas vartotojus buvo skiriamos iš UAB „Vilniaus energija“ fondo, dalis lėšų buvo pinigai iš ES paramos, vartotojams tai pat tekdavo prisidėti tam tikra dalimi. Šiuo metu minimas paramos mechanizmas nėra vykdomas.

Galutiniams vartotojams teikiamos sąskaitos, grindžiamos faktiškai suvartotu kiekiu.

Sąskaitos už suvartotą elektros energiją vartotojams pateikiamos kiekvieną mėnesį. Jei suvartojamos elektros energijos kiekis nustatomas įvertinant nuskaitymo sistemos duomenis arba AB „Lesto“ bendrovės vykdomų skaitiklių patikrinimų duomenis, vartotojams teikiamos sąskaitos grindžiamos faktiškai suvartotu kiekiu.

Kitais atvejais¹⁶, faktiškai suvartotu kiekiu grindžiamos sąskaitos sąskaitas gaunantiems klientams yra išrašomos ne rečiau nei kartą per metus, o sąskaitose pateikiama informacija yra teikiama ne rečiau kaip kas ketvirtį, jei gautas prašymas arba tais atvejais, kai vartotojai pasirenka galimybę gauti elektroninę sąskaitą. Kitais atvejais sąskaitos išrašomos ir jose informacija pateikiama kiekvieną mėnesį arba ne mažiau nei du kartus per metus.

Sistemos naudotojams faktiškai suvartotu dujų kiekiu pagrįstos sąskaitos išrašomos ir teikiamos kas mėnesį elektroniniu būdu. Sąskaitoje nurodomas faktiškai paskirstytas dujų kiekis, galiojanti faktinė kaina pagal vartotojo kainų grupę, priskaičiuota suma už paskirstytą kiekį bei atsiskaitomojo laikotarpio ataskaita.

UAB „Vilniaus energija“ informuoja, kad jų taikoma pažangioji matavimo sistema leidžia pagal vartotojo poreikį nustatyti skaitiklio duomenų registravimo intensyvumą.

Papildomos informacijos apie faktiškai suvartotą kiekį vartotojui pateikimo dažnumas toliau tekste.

Informacija apie faktiškai suvartotą kiekį pateikiama sąskaitose kiekvieną mėnesį, jei suvartojamos elektros energijos kiekis nustatomas įvertinant nuskaitymo sistemos duomenis arba AB „Lesto“ bendrovės vykdomų skaitiklių patikrinimų duomenis.

Bendrovės vartotojai savitarnos svetainėje „Mano elektra“ turi galimybę nuolat susipažinti su sąskaitose ir išplėstinėse skaičiuotėse esančia papildoma informacija:

- sąskaitų ir mokėjimų istorija, pateikiama už laikotarpį iki 36 mėnesių arba laikotarpį nuo sutarties sudarymo datos (jei šis laikotarpis trumpesnis nei 36 mėnesiai);
- sąskaitų ir mokėjimų istorija su detalio kiekviename vartotojo objekte suvartojamos elektros energijos kiekio informacija (detalizacija);
- grafinis mokėjimų atvaizdavimas už laikotarpį iki 36 mėnesių arba laikotarpį nuo sutarties sudarymo datos (jei šis laikotarpis trumpesnis nei 36 mėnesiai);
- grafinis suvartojimo (kWh) atvaizdavimas už laikotarpį iki 36 mėnesių arba laikotarpį nuo sutarties sudarymo datos (jei šis laikotarpis trumpesnis nei 36 mėnesiai);
- sąskaitos pavyzdys ir paaiškinimai apie duomenis esančius sąskaitoje.

¹⁶ Jei vartotojų skaitikliai nėra prijungti prie nuskaitymo sistemos, suvartotą elektros energijos kiekį kiekvieną mėnesį deklaruoja patys vartotojai

Dujų sektoriuje sistemos naudotojas internetu per elektroninę skirstymo paslaugų užsakymo ir administravimo sistemą gali matyti už kiekvieną praėjusią parą NV sistema nuskaitytą realiu laiku suvartotą dujų kiekį.

Direktyvoje numatytas, kad „...galutiniams vartotojams būtų suteikta galimybė nesunkiai gauti papildomą informaciją, kuri leistų pačiam galutiniam vartotojui patikrinti ankstesnį suvartojimą. /.../ Papildoma informacija apie ankstesnį suvartojimą apima: a) mažiausiai trejų paskutinių metų laikotarpio ...“ duomenis. Papildoma informacija apima „...išsamius duomenis pagal bet kurios dienos, savaitės, mėnesio ar metų naudojimo laiką. Šie duomenys turi būti prieinami galutiniam vartotojui internetu arba naudojant skaitiklio sąsają ir turi apimti mažiausiai 24 ankstesnių mėnesių laikotarpį arba laikotarpį nuo tiekimo sutarties sudarymo datos (jei šis laikotarpis trumpesnis).“ UAB „Vilniaus energija“ yra įrengusi nuotolinę pažangiąją matavimo sistemą, kuri tinkama šių funkcijų vykdymui ir leidžia įgyvendinti 2012/27/ES Direktyvos 10 straipsnyje numatytas nuostatas.

Informacija apie galutinius vartotojus, pasirinkusius elektronines sąskaitas.

2014 m. kovo 26 d. duomenimis, elektronines sąskaitas pasirinko 217.793 AB „Lesto“ bendrovės vartotojai (13,5 procento visų vartotojų), o popierines sąskaitas gauna 23.571 bendrovės vartotojai (9,77 procento visų sąskaitas gaunančių vartotojų).

Dujų sektoriuje sąskaitos sistemos naudotojams ir nebuitiniams vartotojams už skirstymo paslaugą teikiamos kas mėnesį, buitiniams vartotojams sąskaitos neteikiamos, nes vartotojai kiekvieną mėnesį patys nuskaito skaitiklio rodmenis, juos deklaruoja ir už juos atsiskaito.

Bendrovė turi 53 skirstymo sistemos naudotojus, su kuriais yra sudaryta skirstymo paslaugų sutartis ir kurie 100 procentų yra pasirinkę elektronines sąskaitas. Iš 6.561 nebuitinių vartotojų, sudariusių su bendrove gamtinių dujų pirkimo-pardavimo ir paslaugų teikimo sutartį, elektroninę sąskaitą yra pasirinkę 5.637, tai yra 85,92 procentai.

3.6.5 Energetinės paslaugos

Lietuvos Respublikos teisės aktai neriboja EPB, montuotojų, patarėjų energetikos klausimais ir konsultantų energetikos klausimais teisių ir galimybių teikti energetines paslaugas, atlikti energijos vartojimo auditus ir teikti kitas energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones.

Lietuvoje energetinių paslaugų rinka nėra plačiai išvystyta, joje dalyvauja tik keletas EPB. Dauguma EPB Lietuvos rinkoje veikia centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje (konkrečiau šilumos gamyba ir tiekimas). Lietuvoje populiariausias sutarčių tipas, kuris yra labai artimas vienam iš pagrindinių energetinės veiklos sutarčių tipų – Chauffeage sutartis („šildymo“ sutartis).

2008 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu Nr. 4-511 „Dėl sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo pastatuose pavyzdinės formos patvirtinimo“ yra patvirtinta Sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo pastatuose pavyzdinė forma, siekiant paskatinti energijos vartotojus sudaryti sutartis su energetinių paslaugų teikėjais dėl energijos vartojimo efektyvumo.

Lietuvoje veikiančių energetikos įmonių veikla apima energijos gamybą, tiekimą, taupymą. Kadangi tokiu įmonių pelnas yra skirtumas tarp sunaudotos ir pagamintos energijos, tai galima teigti, kad ji taip pat užsiima EPB veikla (investuoja į priemones didinančias energijos efektyvumą).

Vienas iš Lietuvoje veikiančių energetikos įmonių pavyzdžių yra UAB „Litesko“. 1998 metais pradėjusi veiklą, šiuo metu UAB „Litesko“ yra ne mažiau nei 15 metų laikotarpiui išsinuomojusi miestų, kuriuos aprūpina šiluma, centralizuoto šildymo sistemas. Apjungdama aštuonis savo filialus UAB „Litesko“ veiklą vykdo Marijampolėje, Alytuje, Palangoje, Telšiuose, Vilkaviškyje, Druskininkuose, Kelmėje, Kazlų Rūdoje, Biržuose bei šalia esančiuose miesto tipo gyvenvietėse.

Kitas pavyzdys yra UAB „E energija“. Jos grupės įmonės gamina ir centralizuotai tiekia šilumą bei karštą vandenį gyventojams, įstaigoms ir organizacijoms Ukmergės, Naujosios Akmenės, Prienų, Trakų miestams ir rajonų gyvenvietėms Lietuvoje bei Rezeknės ir Gulbenės miestams Latvijoje bei Artiomovsko miestui Ukrainoje. Iš tokių įmonių dar paminėtina UAB „Vilniaus energija“ ir UAB „Naujoji šiluma“. Pastatų sektoriuje energetines paslaugas teikia AB „City Service“.

EPB namų ūkių sektorius pasižymi didele rizika. Ji susijusi su kliento sprendimo priėmimo būdu (namų bendrijose sprendimus priima balsuojant, todėl būtinas ilgas išaiškinamasis darbas projekto pradžioje), kliento mokumu, ilga projekto trukme, projekto valdymo sudėtingumu.

Nors namų bendrijoms energijos vartojimo projektų įdiegimas yra sudėtingas ir susijęs su jau minėta rizika, tačiau projektų diegimas daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose be įkurtų bendrijų yra taip pat sudėtingas. Todėl galima teigti, kad kita kliūtis, ribojanti EPB plėtrą, yra lėtas daugiabučių namu savininkų bendrijų kūrimasis bei menkas visuomenės iniciatyvumo lygis.

Pagrindinė aplinkybė, slopinanti energetinių paslaugų plėtrą visuomeniniuose pastatuose, yra egzistuojanti visuomeninių pastatų (priklausančių savivaldybėms ar valstybei) modernizavimo praktika. Iš ES struktūrinių fondų gaunamas finansavimas, t.y. investicijos turi būti atliktos per tam tikrą apibrėžtą laikotarpį, todėl jų išskaidymas ar nukėlimas į ateitį bei kompensavimas iš planuojamų patirti sutaupymų nėra patrauklus. Jeigu pastatų modernizavimui būtų naudojami nuosavi biudžeto pinigai ir būtų stengiamasi optimizuoti investicinius kaštus, energetinių paslaugų bendrovių samdymas taptų patrauklus. Naudojant dabartinį finansavimo būdą, energijos efektyvumo priemonės įdiegianti įmonė turi ženkliai mažiau įsipareigojimų nei EPB, ji nesuteikia jokių garantijų dėl energijos sutaupymų, finansavimą suteikia pats vartotojas. Praktiškai visos projekto vykdymo rizikos tenka energijos vartotojui, t.y. planuoti sutaupymai bus pasiekti, jeigu: buvo teisingai identifikuotos energijos taupymo galimybės, pačios priemonės buvo įdiegtos kokybiškai ir optimalia kaina, projekto laikotarpiu buvo vykdomi derinimai siekiant didžiausių energijos sutaupymų.

Viešojo sektoriaus pastatų išlaikymo biudžetai yra metiniai, t. y. dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių patirti lėšų sutaupymai pagal galiojančią tvarką nėra paliekami įstaigoje ar organizacijoje, bet gražinami į valstybės biudžetą.

Paslaugų ir pramonės sektoriuose trūksta argumentuotos ir patikimos informacijos apie galimus pasiekti energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektų sutaupymus ir jų ekonominį patrauklumą. Dažnai įmonės neturi reikalingos kompetencijos ir negali identifikuoti ekonomiškai patrauklių energijos taupymo galimybių. Į šiuos klausimus atsakytų atliktas energetinis auditas.

Verslo subjektai naudojami energijos efektyvumo didinimo priemonės diegiančių įmonių paslaugomis. Tačiau šio bendradarbiavimo forma dažnai yra ne EPB, o vienkartinį paslaugų suteikimas.

Energetinių paslaugų teikimo teisinę aplinką šalyje nustato Civilinis kodeksas, reglamentuojantis sandorių sudarymą, taip pat Šilumos ūkio įstatymas, nusakantis šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojų atsakomybę.

Lietuvos Respublikos teisinė aplinka nesudaro kliūčių energetinių paslaugų rinkai. Santykiai tarp energijos tiekėjo (gamintojo) ir vartotojo yra reguliuojami, t. y. reglamentuota energijos kainos (tarifu) skaičiavimo tvarka, šalių santykiai įforminti energijos pirkimo pardavimo sutartyse ir pan. Šis detalus reguliavimas neapsunkina ir tiesiogiai nedaro įtakos EPB veiklai.

Energetinių paslaugų sutartis yra sudaroma tarp vartotojo ir EPB. Energijos tiekėjas į šį susitarimą neįtraukiamas, t. y. energijos tiekėjas, kaip ir įprastinėje praktikoje, išrašo sąskaitas vartotojui už faktiškai suvartotą energiją, o šis jas apmoka. Tuo tarpu EPB ir energijos vartotojų santykiai būtų apibrėžiami energetinių paslaugų sutartyje. Šiuo atveju EPB pagal su vartotoju suderintą metodą įvertintų pasiektus sutaupymus ir, remiantis sutarties nuostatomis, pateiktų sąskaitą vartotojui. Tokiu būdu energijos tiekėju ir energijos vartotojų santykiai yra aiškiai atskirti nuo energijos vartotojų ir EPB santykių. Siekiant nustatyti standartinių sandorių sąlygas ir taip sumažinti administravimo kaštus teikiant energetines paslaugas mažiems vartotojams, parengta ir

ūkio ministro 2008 m. spalio 27 d. įsakymų Nr. 4-511 patvirtinta sutarties dėl energijos vartojimo efektyvumo pastatuose pavyzdinė forma.

Lietuvoje energetinių paslaugų rinka nėra plačiai išvystyta, čia veikiančios EPB siūlo atsiperkančias energijos taupymo priemones, o teikiamos paslaugos ir diegiamos priemonės mažina energijos vartojimą. Atsiranda vis daugiau tokių įmonių. Be šiamo skyriuje minėtų EPB bendrovių galima paminėti ir Lietuvos energetikos konsultantų asociacijos narius (<http://www.leka.lt/nariai>) ar atestuotus auditorius, kuriems pagal Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. rugpjūčio 2 d. įsakymo Nr. 1-148 „Dėl energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams ir audito atlikimo tvarkos ir sąlygų ir energijos vartojimo pastatuose, įrenginiuose ir technologiniams procesams ir auditą atliekančių specialistų rengimo ir atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuostatas suteikta auditoriaus kvalifikacija energijos vartojimo auditui atlikti (http://www.ena.lt/pdfai/Auditorius_duombaze_internete.pdf) prisidedančius prie įvairių energijos taupymo priemonių platesnio vartojimo bei energijos vartojimo mažinimo.

Prie svarbiausių ateityje numatomų priimti energetinių paslaugų skatinimo priemonių reikėtų paminėti Energijos efektyvumo įstatymo projektą kaip vieną svarbiausių teisėkūros priemonių, kuriomis padedama siekti 2020 metų energijos vartojimo efektyvumo tikslų.

Energijos efektyvumo įstatymo projektas yra patalpintas teisės aktų projektų informacinėje sistemoje. Šiame projekte numatoma, jog energetines paslaugas teiks Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka atestuoti asmenys, o siekdama sudaryti palankesnes sąlygas plėtotis energetinių paslaugų rinkai Vyriausybės įgaliota institucija – skelbs informaciją apie sudaromas energetinių paslaugų sutartis ir rekomendacijas dėl energetinių paslaugų sutarčių sąlygų, užtikrinančių energijos taupymą ir galutinių energijos vartotojų interesus, taip pat informaciją apie skatinimo programas ir kitas priemones, skirtas energijos vartojimo efektyvumo paslaugų projektams remti; skatins kokybės ženklų, įskaitant prekybos asociacijų kokybės ženklų, kūrimą; viešai skelbs ir nuolat atnaujins energetinių paslaugų tiekėjų sąrašą ir sudarys sąlygas vartotojams susipažinti su energetinių paslaugų teikėjų siūlomomis paslaugomis; rengs pavyzdines sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo, teiks informaciją apie geriausią praktiką sudarant ir vykdant sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo, įskaitant kaštų ir naudos analizės, atsižvelgiant į gyvavimo ciklo metodo taikymą, rezultatus bei kitomis priemonėmis remis viešąjį sektorių naudojantis energetinėmis paslaugomis; atliks energetinių paslaugų rinkos raidos apžvalgas, atsižvelgiant į planavimo dokumentuose nurodytų energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimą.

Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ir sąlygomis prie Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos veikiantis bendrasis informacijos centras turės teikti vartotojams išsamią informaciją apie energetinių paslaugų teikimo sąlygas ir tvarką, energetinių paslaugų teikėjus ir kitą informaciją, susijusią su energetinių paslaugų teikimu.

Skundus ir ginčus dėl energetinių paslaugų teikimo turės nagrinėti Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo nustatyta tvarka.

Vyriausybės įgaliota institucija, kilus reguliavimo ar su reguliavimu nesusijusioms kliūtims naudotis sutartimis dėl energijos vartojimo efektyvumo ir kitais energijos vartojimo efektyvumo paslaugų teikimo modeliais, įgalinančiais nustatyti ir (arba) įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, turės imtis priemonių šių kliūčių pašalinimui.

Taip pat Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo programoms remti gali būti įsteigiamas ir nacionalinis energijos vartojimo efektyvumo fondas, steigiamas, valdomas ir administruojamas Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos.

Visos šios skatinimo priemonės numatytos geresniam energetinių paslaugų rinkos vystymui, siekiant didesnio suvartojamos energijos taupymo ir energijos vartojimo efektyvumo.

PRIEDAI

1 PRIEDAS.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PAŽANGOS,
PADARYTOS ĮGYVENDINANT NACIONALINIUS ENERGIJOS VARTOJIMO
EFEKTYVUMO TIKSLUS,
METINĖ ATASKAITA**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PAŽANGOS,
PADARYTOS ĮGYVENDINANT NACIONALINIUS ENERGIJOS VARTOJIMO
EFEKTYVUMO TIKSLUS,
METINĖ ATASKAITA**

Lietuvos Respublikos pažangos, padarytos įgyvendinant nacionalinius energijos vartojimo efektyvumo tikslus, metinė ataskaita (toliau – Ataskaita) yra antroji ataskaita, parengta vadovaujantis 2012 metų spalio mėn. 25 dienos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB, (OL 2012 L 315, p. 1) (toliau – Direktyva 2012/27/ES) 24 straipsnio 1 dalies bei XIV priedo 1 dalies reikalavimais.

Lietuva, kaip ir dauguma kitų Europos valstybių, susiduria su esminiais iššūkiais trijose srityse: energijos tiekimo saugumo, energetikos sektoriaus konkurencingumo ir energetikos sektoriaus darnios plėtros. Tokią Lietuvos padėtį nulėmė tiek istorinės ir politinės aplinkybės, tiek turimi riboti vidiniai energijos ištekliai.

Energijos suvartojimas vienam bendrojo vidaus produkto (BVP) vienetui Lietuvoje sukurti yra 2,5 karto didesnis negu Europos Sąjungos (ES) vidurkis. Lietuvoje yra daug neišnaudoto energijos vartojimo efektyvumo srities potencialo, ypač šilumos ir transporto sektoriuose. Padidinus energijos vartojimo efektyvumą, energijos intensyvumas gali būti sumažintas.

Iki 2020 metų Lietuvoje šilumos energijos vartojimas pastatuose, daugumą jų atnaujinus, sumažės 30–40 procentų. Atsižvelgiant į didelį investicijų poreikį, atnaujinimo pirmenybė bus teikiama didžiausią vartojimo efektyvumo didinimo potencialą turintiems pastatams.

Namų ūkių ir transporto sektoriuose įmanoma sutaupyti daugiausia energijos – iš viso 65 procentus viso taupymo potencialo (taupymo potencialas yra lygus 590 ktne).

Įvertinus visą energijos taupymo potencialą, svarbiausias energetikos efektyvumo srities strateginis tikslas yra iki 2020 metų pasiekti bendrą galutinio energijos suvartojimo taupymo tikslą – sutaupyti 11,7 TWh galutinės energijos (skaičiuojant suminiu metodu).

Lietuva numato gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų sektoriuje efektyvumą padidinti atnaujinant pastatus. Kiekvienais metais numatoma sutaupyti apie 48 ktne energijos dėl efektyvesnio šilumos vartojimo ir dėl energijos taupymą skatinančių viešųjų pirkimų ir efektyviai energiją vartojančių prietaisų naudojimo.

Transporto sektoriuje energijos vartojimo efektyvumas bus pagerintas taikant priemones automobilių parkui atnaujinti, pereinant prie modernaus ir aplinką tausojančio viešojo transporto, optimizuojant transporto infrastruktūrą ir skatinant investicijas į aplinką tausojančias transporto priemones.

a) prieš praėjusius metus buvusių metų ($X^{(17)}$ -2 metai) rodiklių sąmata.

Ataskaitoje pateikiami (*Lentelė*) Direktyvos 2012/27/ES XIV priedo 1 dalyje nurodomi reikalingi svarbiausi statistiniai duomenys, susiję su energijos suvartojimu Lietuvoje 2012 metais, kartu palyginimui pateikiant atitinkamus 2011 metų duomenis, kurie leidžia vertinti padarytą bendrąją pažangą, siekiant 2020 metų energijos vartojimo efektyvumo tikslų. Iš rodiklių paminėtini tokie, kaip bendrasis galutinės energijos suvartojimas šalyje ir jos ūkio sektoriuose (pramonėje, transporte, namų ūkiuose ir paslaugoms), bendroji pridėtinė vertė pramonės sektoriuje ir paslaugų sektoriuje, bendrasis namų ūkių skaičius ir namų ūkių vidutinės disponuojamosios pajamos (piniginės ir natūrinės pajamos vienam namų ūkiui), energijos gamyba ir kokios jai

¹⁷einamieji metai (t. y. 2014 metai)

pagaminti buvo reikalingos kuro sąnaudos, energijos transportavimo ir paskirstymo nuostoliai ir pan.

2012 metais Lietuvos ekonomika buvo viena iš sparčiausiai augančių Europos Sąjungoje. Tą lėmė daugelyje sektorių auganti gamyba ir sparti eksporto plėtra: 2012 metais, palyginti su 2011 metais, prekių ir paslaugų eksportas augo sparčiau nei importas (atitinkamai 11,2 ir 5,6 procento), o grynas eksportas teigiamai veikė BVP augimą. Lietuvos ekonomika 2011 metais augo 5,9 procento, o 2012 metais – 3,6 procento. Augimo sulėtėjimui įtaką darė silpnesnė pasaulio, o ypač euro zonos, ekonominė būklė. Lėtėjimas taip pat iš dalies yra ir natūralus procesas po greito augimo 2011 metais.

1 lentelė. Pagrindinių 2011–2012 metų rodiklių suvestinė

Rodiklis (mato vnt.)	Vertė	
	2011 metai	2012 metai
Bendrasis pirminės energijos suvartojimas (ktne)	7309,0	7388,4
Bendrasis galutinės energijos suvartojimas* (ktne)	4715,3	4837,1
galutinės energijos suvartojimas pramonės sektoriuje (ktne)	901,0	960,8
galutinės energijos suvartojimas transporto sektoriuje (ktne)	1544,2	1574,5
galutinės energijos suvartojimas namų ūkių sektoriuje (ktne)	1535,3	1537,1
galutinės energijos suvartojimas paslaugų sektoriuje (ktne)	584,0	614,1
Bendroji pridėtinė vertė pramonės sektoriuje** (mln. Lt)	18173,7	18843,7
Bendroji pridėtinė vertė paslaugų sektoriuje** (mln. Lt)	46693,0	48613,5
Namų ūkių disponuojamosios pajamos*** (Lt)	28440,0	— ¹⁸
Bendrasis namų ūkių skaičius (tūkst. vnt.)	1326	1327
Bendrasis vidaus produktas (BVP)** (mln. Lt)	80918,0	83879,0
Elektros energija, pagaminta šiluminėse elektrinėse (GWh)	3033,9	3336,6
Kogeneracijos būdu pagaminta elektros energija (GWh)	1810	1823
Šiluma, pagaminta šiluminėse elektrinėse (ktne)	469,0	467,3
Kogeneracinėse elektrinėse pagaminta šiluma, įskaitant pramonės įmonių atliekinę šilumą (ktne)	713,2	703,3
Kuro sąnaudos šiluminėse elektrinėse (ktne)	1020,6	1069,7
Kuro sąnaudos kogeneracinėse elektrinėse (ktne)	651,3	624,4
Transportavimo ir paskirstymo nuostoliai (ktne)	216,9	215,4
Bendrasis keleivio kilometrų skaičius (pkm) (mln. km)	4101	4408
Bendrasis tonkilometrų skaičius (tkm) (mln. tkm)	37199	38255
Gyventojų skaičius**** (tūkst. vnt.)	3028,1	2987,8
Centralizuotai tiekiamos šilumos gamyba***** (TWh)	8,8	9,0
Kuro sąnaudos centralizuotai tiekiamos šilumos gamybai***** (ktne)	813,1	825,9

Lentelei sudaryti panaudoti Lietuvos statistikos departamento ir Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos duomenys

Paaiškinimai:

*neperskaičiuota klimatinėms sąlygoms;

**grandininio susiejimo metodas;

¹⁸2012 m. duomenis numatoma paskelbti 2014 metų III ketvirčio pabaigoje

***piniginės ir natūrinės pajamos vienam namų ūkiui;

****gyventojų vidutinis metinis skaičius;

*****papildomi duomenys, pateikiami vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1099/2008 dėl energetikos statistikos.

Lietuvoje bendrasis pirminės energijos suvartojimas 2012 metais, lyginant su 2011 metais, išaugo 79,4 ktne, arba 1,1 procento. Bendrasis galutinės energijos suvartojimas išaugo 121,8 ktne, arba 2,6 procento. Galutinės energijos suvartojimas ūkio sektoriuose 2012 metais lyginant su 2011 metais, išaugo taip:

- 1) pramonės sektoriuje – 59,8 ktne, arba 6,6 procento;
- 2) transporto sektoriuje – 30,3 ktne, arba 2,0 procento;
- 3) namų ūkių sektoriuje – 1,8 ktne, arba 0,1 procento;
- 4) paslaugų sektoriuje – 30,1 ktne, arba 5,2 procento.

Augančiam bendrajam galutinės energijos suvartojimui šalyje ir jos ūkio sektoriuose įtakos turėjo šalies ekonominė padėtis.

Bendroji pridėtinė vertė (BPV) Lietuvos pramonės sektoriuje 2012 metais padidėjo 670 mln. litų, arba 3,7 procento, o paslaugų sektoriuje – 1920,5 mln. litų, arba 4,1 procento.

Namų ūkių disponuojamosios pajamos (piniginės ir natūrinės pajamos vienam namų ūkiui) 2011 metais sudarė 28440,0 lito. Duomenis apie 2012 metais šalies namų ūkių disponuojamasias pajamas Lietuvos oficialiosios statistikos tiekėjas (Lietuvos statistikos departamentas) paskelbs vėliau – 2014 metų III ketvirčio pabaigoje, mat tyrimo duomenys apie 2012 metų disponuojamasias paslaugas bus gauti tik šiais metais.

Kalbant apie bendrąjį namų ūkių skaičių Lietuvoje, tenka pažymėti, kad šis skaičius kito nežymiai, jei 2011 metais buvo 1326 tūkst. vienetų, tai 2012 metais – 1327 tūkst. vienetų,– padidėjo 1 tūkstančiu vienetų, arba 0,01 procento.

Šalies BVP 2011 metais siekė 80918,0 mln. lito, o 2012 metais – 83879,0 mln. lito,– padidėjo 2961 mln. litų, arba 3,7 procento. Taigi, 2012 metų Lietuvos BVP pokyčius galima vertinti palankiai. Nors ir nebe tokia greita, plėtra pasirodė esanti geresnė, nei buvo tikimasi metų pradžioje.

Išaugo Lietuvos šiluminės elektrinės pagamintos elektros energijos kiekis. 2011 metais buvo šiose elektrinėse pagaminta 3033,9 GWh elektros energijos, o 2012-aisiais metais – 3336,6 GWh, tai yra, 302,7 GWh, arba 10,0 procento, daugiau.

Lietuvoje kogeneracijos būdu (vienalaikė energijos gamyba, kai to paties technologinio proceso metu gaminama elektros energija ir naudingoji šilumos energija) 2011 metais buvo pagaminta 1810 GWh elektros energijos, o 2012 metais – 1823 GWh. Šiuo būdu elektros energijos gamyba padidėjo nežymiai – 13 GWh, arba 0,7 procento.

Šalies šiluminės elektrinės 2011 metais buvo pagaminta 469,0 ktne šilumos energijos, o 2012 metais mažiau – 467,3 ktne, tai yra, šilumos gamyba sumažėjo 1,7 ktne, arba 0,4 procento.

Kogeneracinės elektrinės pagamintas šilumos energijos kiekis, įskaitant pramonės įmonių atliekinės šilumos energiją, 2011 metais sudarė 713,2 ktne, o 2012 metais sumažėjo iki 703,3 ktne, tai yra kogeneracinės elektrinės pagamintas šilumos energijos kiekis 2012 metais sumažėjo 9,9 ktne, arba 1,4 procento.

Kuro sąnaudos šiluminės elektrinės 2011 metais sudarė 1022,9 ktne, o 2012 metais – 1072,0 ktne,– padidėjo 49,1 ktne, arba 4,8 procento.

Kuro sąnaudos kogeneracinės elektrinės 2011 metais sudarė 651,3 ktne, o 2012 metais – 624,4 ktne,– sumažėjo 26,9 ktne, arba 4,3 procento.

Energijos transportavimo ir paskirstymo nuostoliai 2011 metais siekė 216,9 ktne, o 2012 metais nežymiai sumažėjo iki 215,4 ktne, kas sudarė 1,5 ktne, arba 0,7 procento.

Nors galutinės energijos suvartojimas 2012 metais lyginant su 2011 metais, transporto sektoriuje sumažėjo 30,3 ktne, arba 2,0 procento, tačiau efektyvumas padidėjo:

1) bendrasis keleivio kilometrų skaičius (pkm) 2011 metais buvo 4101 mln. kilometrų, o 2012 metais – 4408 mln. kilometrų, – išaugo 307 mln. kilometrų, arba 7,5 procento;

2) bendrasis tonkilometrų skaičius (tkm) 2011 metais siekė 37199 mln. tonkilometrų, o 2012 metais išaugo iki 38255 tonkilometrų, kas sudarė padidėjimą 1056 tonkilometrais, arba 2,8 procento.

Lietuvoje 2011 metais gyventojų vidutinis metinis skaičius buvo 3028,1 tūkst. vienetų, o 2012 metais sumažėjo iki 2987,8 tūkst. vienetų, – sumažėjo 40,3 tūkst. vienetų, arba 1,3 procento.

Centralizuotai tiekiamos šilumos gamyba 2011 metais sudarė 8,8 TWh, o 2012 metais – 9,0 TWh, – padidėjo 0,2 TWh, arba 2,3 procento. Kuro sąnaudos centralizuotai tiekiamos šilumos gamybai sudarė 2011 metais 813,1 ktne, o 2012 metais – 825,9, tai yra padidėjo 12,8 ktne, arba 1,6 procento. Tai rodo, kad išaugo centralizuotai tiekiamos šilumos gamybos efektyvumas.

b) naujausia informacija apie svarbiausias praėjusiais metais įgyvendintas teisėkūros ir ne teisėkūros priemonės, padedančias siekti bendrų nacionalinių 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų.

Praėjusių (2013) metų svarbiausioms teisėkūros priemonėms, kuriomis padedama siekti nacionalinių 2020 metų energijos vartojimo efektyvumo tikslų, priskiriamas vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES reikalavimais rengtas Lietuvos Respublikos energijos efektyvumo įstatymo projektas, kuriuo siekiama nustatyti energijos tiekimo ir vartojimo efektyvumo pagrindinius reikalavimus, tvarką ir sąlygas, kuriomis užtikrinami energijos tiekimo ir vartojimo efektyvumas ir pirminės energijos sutaupymo tikslai Lietuvos Respublikoje. Numatoma pasiekti suvartojamos energijos sutaupymus, atitinkančius Europos Sąjungos teisės aktais nustatytus tikslus, pašalinti energetikos sektoriuje kliūtis, kurios trukdo efektyviai tiekti ir vartoti energiją. Kartu parengti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo, Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo, Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo pakeitimų projektai, kuriais siekiama perkelti į šiuos sektorius atitinkamas Direktyvos 2012/27/ES nuostatas.

Taip pat atsižvelgiant į Direktyvos 2012/29/EB ir kitų teisės aktų nuostatas, mokslo tyrimus ir kt., Energetikos ministerija parengė Nacionalinės šilumos ūkio plėtros 2014–2020 metų programos projektą. Pagal šį projektą, strateginis Lietuvos tikslas šilumos sektoriuje – padidinti šilumos gamybos, perdavimo ir vartojimo efektyvumą, tuo pačiu metu keičiant šilumos gamybai naudojamą gamtines dujas biomase bei mažinant šilumos kainas. Numatoma plėtoti vietinės elektros energijos gamybą, naudojant didelio naudingumo kogeneraciją.

c) valstybių narių centrinės valdžios subjektams priklausančių ir jų naudojamų pastatų, kurių bendras naudingasis patalpų plotas viršija 500 m², o nuo 2015 m. liepos 9 d. – 250 m², patalpų bendras plotas, kuris ataskaitos teikimo metų sausio 1 d. neatitiko Direktyvos 2012/27/ES 5 straipsnio 1 dalyje nurodytų energinio naudingumo reikalavimų.

Įgyvendindama Direktyvos 2012/27/ES 5 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2013 metų gruodžio mėn. 18 dienos nutarimu Nr. 1256 „Dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų sąrašo sudarymo“ pavedė Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai parengti ir kasmet atnaujinti valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų, kurių bendras patalpų plotas viršija 500 kv. metrų, o nuo 2015 metų liepos mėn. 9 dienos – 250 kv. metrų, sąrašą, kurio pagrindu bus sudaromas valstybės institucijų naudojamų pastatų, kurių 3 procentai bendrojo ploto bus renovuojama nuo 2014 metų, sąrašas.

Vykdamas minėtą pavedimą, Lietuvos Respublikos energetikos ministras 2014 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 1-7 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų

valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų sąrašo“ patvirtino Valstybei nuosavybės teise priklausančių šildomų ir (arba) vėsinamų valstybės institucijų ir įstaigų – valstybinio administravimo subjektų naudojamų pastatų, kurių bendras plotas viršija 500 kv. metrų, sąrašą¹⁹. Šiame sąraše nurodyta, kad pastatų, kurių bendras naudingasis patalpų plotas viršija 500 kv. m, bendrasis plotas yra 3,1 mln. kv. metrų, o neatitinkančių Direktyvos 2009/27/ES 5 straipsnio 1 dalyje nurodytų energinio naudingumo reikalavimų (čia patenka ir tie pastatai, kuriems dar neatliktas energinio naudingumo įvertinimas) plotas yra 2,2 mln. kv. metrų.

d) Direktyvos 2012/27/ES 5 straipsnio 1 dalyje nurodytas valstybės narės centrinės valdžios subjektams priklausančių ir jų naudojamų šildomų ir (arba) vėsinamų pastatų patalpų bendrasis plotas, kuris praėjusiais metais buvo renovuotas, arba reikalavimus atitinkančiuose jų centrinės valdžios subjektams priklausančiuose ir jų naudojamuose pastatuose sutaupytos energijos kiekis, kaip nurodyta Direktyvos 2012/27/ES 5 straipsnio 6 dalyje.

Šis Direktyvos 2012/27/ES reikalavimas taikomas nuo 2014 metų sausio mėn. 1 dienos.

e) energija, sutaupyta taikant Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 1 dalyje nurodytas nacionalines energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas ar alternatyvias priemones, priimtas taikant Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 9 dalį.

Šis Direktyvos 2012/27/ES reikalavimas taikomas nuo 2014 metų sausio mėn. 1 dienos.

¹⁹<https://www.e-tar.lt/portal/forms/legalAct.html?documentId=8beb222084fa11e3aba3d2563f167b94>

2 PRIEDAS.

**MINIMALAUS SUTAUPYTO ENERGIJOS KIEKIO NUSTATYMAS 2014–2020 METŲ
LAIKOTARPIUI PAGAL DIREKTYVOS 2012/27/ES 7 STRAIPSNĮ**

MINIMALAUS SUTAUPYTO ENERGIJOS KIEKIO NUSTATYMAS 2014–2020 METŲ LAIKOTARPIUI PAGAL DIREKTYVOS 2012/27/ES 7 STRAIPSNI

Kiekvienais metais nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. turi būti pasiekiami naujų energijos sutaupymų, kurie sudaro bent 1,5 procento vidutinių metinių energijos pardavimų kiekių galutiniams vartotojams. Vidurkis skaičiuojamas trejiems metams prieš 2013 metus, t. y. 2010, 2011, ir 2012 metams. Turi būti įskaičiuojamai visų energijos pardavėjų ir/ar skirstytojų visų energijos ir energijos išteklių rūšių pardavimai galutiniams vartotojams, išskyrus energijos kiekius, sunaudotus transporto sektoriuje (jie gali būti įskaičiuojami arba ne).

Bendram Lietuvos galutinio energijos suvartojimo taupymo tikslui apskaičiuoti buvo naudojami galutinio energijos suvartojimo Lietuvoje 2010–2012 metų duomenys, pateikti 1 lentelėje. Galutinis energijos suvartojimas 2010, 2011 ir 2012 metais paimtas iš Lietuvos Respublikos statistikos departamento kasmetinio leidinio „Kuro ir energijos balansas“, kuriame pateikiama oficiali Lietuvos statistika. 2010 metų galutinio energijos suvartojimo eilutė šiame leidinyje sutampa su Eurostat duomenimis. 2012 metų leidinyje Lietuvos statistikos departamentas pakoregavo 2011 metus, todėl Eurostat duomenys už 2011 metus nesutampa (atitinkamai turės būti koreguojami Eurostat bazėje).

1 lentelė. Galutinis energijos suvartojimas Lietuvoje 2010–2012 metais.

	2010	2011	2012	
Galutinis energijos suvartojimas pramonės sektoriuje, tūkst. tne	900	941	1001	2010–2012 m. vidurkis, tūkst. tne
Galutinis energijos suvartojimas transporto sektoriuje, tūkst. tne	1.551	1.544	1.575	
Galutinis energijos suvartojimas kituose sektoriuose, tūkst. tne	2.308	2.230	2.184	
Galutinis energijos suvartojimas, iš viso, tūkst. tne	4.759	4.715	4.759	4.744
Galutinis energijos suvartojimas, iš viso (išskyrus transporto sektorių), tūkst. tne	3.208	3.171	3.185	3.188

Vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 1 dalies 2 pastraipa į BGEST rodiklio apskaičiavimą neįtraukiamas visas galutinės energijos suvartojimas transporto sektoriuje. Galutinis vidutinis energijos suvartojimas, iš viso (išskyrus transporto sektorių) – 3.188 tūkst. tne. Tokiu atveju, sutaupyti reikalingas energijos kiekis yra 1.339 ktne. Atsižvelgiant į Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 3 dalį BGEST rodiklis gali būti sumažinamas ne daugiau nei 25 procentų.

Pagal Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 2 dalies a punktą galima sutaupymus sumažinti iki 1.060 tūkst. tne (sumažėja 20,8 procento), kaip pateikiama 2 lentelėje.

2 lentelė. BGEST rodiklio skaičiavimas neįtraukiant energijos suvartojimo transporto sektoriuje ir jį sumažinant pagal Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 2a punktą

Metai	Energijos sutaupymai		
	procentai	tūkst. tne	GWh
2014	1,00	32	371
2015	2,00	64	741
2016	3,25	104	1.205
2017	4,50	143	1.668
2018	6,00	191	2.224
2019	7,50	239	2.781
2020	9,00	287	3.337
	BGEST	1.060	12.327

Pagal Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 2 punkto c ir d dalis iš BGEST išskaičiuojama transformavime, perdavime, skirstyme ir pagal ankstyvuosius veiksmus sutaupyta 1,18 TWh energijos t.y. sumažiname dar 4,2%:

- 1) Dėka atnaujintų ar pakeistų susidėvėjusių šilumos tinklų perdavimo yra sutaupyta apie 0,18 TWh energijos, t.y. nuo 2008 m. gruodžio 31 d. viso atnaujinta apie 720 km sutartinių 100 mm skersmens viengubų vamzdžių;
- 2) Dėka įrengtų biokogeneracinių elektrinių yra sutaupyta apie 1 TWh energijos lyginant su atskira šilumos ir elektros energijos gamyba, t.y. viso nuo 2009 m. įrengta apie 75 MW elektrinės ir apie 210 šiluminės galios įrenginių CŠT sektoriuje.

Maksimaliai (25 procentai) sumažintas BGEST rodiklis sudaro **1.004 tūkst. tne** arba **11,677 TWh**. Planuojama, kad kiekvienais metais bus sutaupomas vienodas papildomas energijos kiekis. Tokiu principu išdėstytas BGEST rodiklis pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė. BGEST rodiklio laiko grafikas

Energijos sutaupymai		
Metai	tūkst. tne	GWh
2015	48	556
2016	96	1.112
2017	143	1.668
2018	191	2.224
2019	239	2.780
2020	287	3.336
BGEST	1.004	11.677

Transporto sektoriaus įtraukimas į BGEST rodiklio skaičiavimą

Vadovaujantis Direktyvos 2012/27/ES 7 straipsnio 1 dalies 2 pastraipa į BGEST rodiklio apskaičiavimą neįtraukiamas visas galutinės energijos suvartojimas transporto sektoriuje.

3 PRIEDAS.

VARTOTOJŲ INFORMAVIMO PROGRAMOS IR MOKYMAS

VARTOTOJŲ INFORMAVIMO PROGRAMOS IR MOKYMAS

1. Energetikos įmonių teikiama informacija energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, energijos kainas bei energijos vartotojams teikiamas paslaugas.

Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 6 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos energetikos ministerija organizuoja keitimąsi patirtimi efektyvaus energijos išteklių ir energijos vartojimo srityje tarp valstybės institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu. Šiame įstatyme taip pat numatytos šios atsakingos institucijos ir priemonės susijusios su informacijos ir konsultacijų galutiniais vartotojams teikimu ir užtikrinimu:

7 straipsnis. Susisiekimo ministerijos kompetencija:

2) teikia rekomendacijas ir įgyvendina priemones, didinančias energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą transporto objektuose;

3) kartu su Energetikos ministerija vykdo informavimo ir švietimo veiklą, skatinančią transporto objektuose efektyviai naudoti energijos išteklius ir energiją;

13 straipsnis. Savivaldybės administracijos direktoriaus kompetencija:

5) dalyvauja atliekant taikomuosius mokslo tiriamuosius darbus, rengiant visuomenės informavimo ir švietimo priemones, skatinančias efektyviai vartoti energiją ir energijos išteklius;

25 straipsnis. Informacijos teikimas:

4. Energetikos įmonės savo veiklos teritorijoje Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka energijos vartotojams ir savivaldybių institucijoms teikia informaciją apie efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą, saugų ir efektyvų energetikos objektų ir įrenginių naudojimą, statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius, valstybės reguliuojamas energijos kainas ir energijos vartotojams teikiamas paslaugas.

Informacijos, susijusios su energetikos veikla, teikimo valstybės, savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir (ar) kitiems asmenims taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. 1-145, nustato su energetikos veikla susijusios informacijos teikimo tvarką, kiekį ir sąlygas, klausėjų, teikėjų ir (ar) kitų asmenų (galutinių energijos vartotojų, ES institucijų ir įstaigų, valstybių narių, trečiųjų šalių, tarptautinių organizacijų) santykius. Taisyklės taikomos energetikos veikla besiverčiantiems asmenims, valstybės, savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir kitiems asmenims.

Asmenys, vykdanys šilumos, elektros ir dujų tiekimo veiklą (toliau – energijos tiekėjai), savo veikimo teritorijoje pagal kompetenciją galutiniams energijos vartotojams teikia informaciją apie:

- galutiniams energijos vartotojams tiekiamą energiją ir teikiamas paslaugas;
- energijos tiekimo sutarčių sudarymo principus ir galutinių energijos vartotojų teises;
- energijos kainas ir tarifus;
- saugų ir efektyvų energetikos objektų bei įrenginių naudojimą;
- statomus, rekonstruojamus energetikos objektus ir įrenginius;
- efektyvų energijos išteklių ir energijos vartojimą.

Energijos tiekėjai viešai paskelbia telefonų numerius ir elektroninio pašto adresus, kuriais galutiniai energijos vartotojai gali kreiptis dėl aukščiau nurodytos informacijos.

Energijos tiekėjai ir tiekėjai, turintys valstybės institucijų išduotas licencijas vykdyti atitinkamą veiklą, galutiniam energijos vartotojui ir, jeigu energija teikiama daugiabučiam namui, daugiabučio namo savininkų bendrijai arba jį administruojančiai institucijai aiškia ir suprantama forma kartu su sąskaita, jeigu sutartyje nėra nustatyta kitokios atsiskaitymo (apmokėjimo) tvarkos, arba atskirai raštu ar elektroniniu paštu priklausomai nuo to, kokia forma vartotojas gauna atsiskaitymo dokumentus, arba internetinėse savitarnos svetainėse mažiausia vieną kartą per metus pateikia:

- galutinio energijos vartotojo suvartotos energijos palyginimą su tos pačios vartotojų grupės mažiausiu ir vidutiniu galutinio energijos vartotojo energijos suvartojimu. Teikiamo mažiausio ir vidutinio galutinio energijos vartotojo energijos suvartojimas esant galimybei perskaiciuojamas, įvertinant energijos vartojimui įtaką darančius veiksnius, nepriklausančius nuo galutinio energijos vartotojo elgsenos ir veiksmų, pavyzdžiui, klimatinės sąlygas, pastatų naudojimo valandas ir pan. Energijos tiekėjai kartu su palyginimu pateikia lyginamų galutinių energijos vartotojų apibūdinimą;
- galutinio energijos vartotojo už atsiskaitomąjį laikotarpį suvartoto energijos kiekio ir jo per tą patį praėjusių metų laikotarpį suvartotų energijos kiekių palyginimą, esant galimybei nurodant parametrus, lemiančius energijos suvartojimą. Šio palyginimo teikti neprivaloma, jeigu teisės aktai nenustato sąskaitų teikimo.

Energijos tiekėjas bei mažmeninės prekybos naftos produktais įmonė galutiniam energijos vartotojui kartu su sąskaita sutartyse, kvituose ar kitokia forma ir, esant galimybei, savo interneto svetainėje teikia organizacijų, institucijų, įstaigų ir įmonių kontaktinę informaciją, įskaitant tinklalapių adresus, kuriuose galima rasti informacijos apie energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, galutinių energijos vartotojų suvartojamos energijos palyginimą ir (arba) energiją naudojančios įrangos technines specifikacijas ir pan.

Informaciją galutiniams energijos vartotojams rekomenduojama teikti bet kuriuo iš šių būdų:

- rengti, leisti ir platinti brošiūras, lankstinukus, skrajutes, plakatus ir kitus informacinius leidinius;
- surengti konferencijų, seminarų, paskaitų, susitikimų;
- rengti radijo ir televizijos laidas, diskusijas ir (arba) dalyvaujant jose;
- rengti ir teikti straipsnius žiniasklaidos priemonėms;
- naudoti elektronines informavimo bei kitas priemones.

Galutiniams energijos vartotojams teikiamos informacijos kontrolę atlieka Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos.

2. Informacijos skelbimas apie vykdomas programas, teikiamas konsultacijas ir rengiamus mokymus, kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis.

Informaciją apie šalyje vykdomas su energijos vartojimo efektyvumu susijusias programas, kuriomis siekiama nacionalinio orientacinio energijos sutaupymo tikslo, ir konsultacijas kaip pasinaudoti programų nustatytais priemonėmis teikia už tų programų įgyvendinimą atsakingos institucijos:

Apie ES struktūrinės paramos strategijos 2007–2013 metų laikotarpiu pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 4 priemonių grupės „Energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo bei atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo didinimas“ priemones:

- „Energijos gamybos efektyvumo didinimas“,
- „Viešosios paskirties pastatų renovavimas nacionaliniu lygiu“,
- „Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu“ ir
- „Viešosios paskirties pastatų renovavimo projektai, atitinkantys BPD 1.2 priemonės naudos ir kokybės vertinimo kriterijus“,

teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.ukmin.lt> Lietuvos Respublikos ūkio ministerija ir LVPA. Susijusi informacija taip pat teikiama svetainėje <http://www.esparama.lt>.

Apie Nacionalinę energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 443, ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.enmin.lt> Lietuvos Respublikos energetikos ministerija.

Apie Lietuvos būsto strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60, ir Lietuvos būsto strategijos įgyvendinimo priemonių plano,

patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1145, įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.am.lt> Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.

Apie Daugiabučių namų modernizavimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213, ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėse BETA – <http://www.betalt.lt/> ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija – <http://www.am.lt>.

Pagal Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programą yra finansuojamas programos „Energiją tausojančių technologijų įvedimas Lietuvos ligoninėse, teikiančiose paslaugas neščiosioms, gimdyvėms ir naujagimiams“ įgyvendinimas. Paramos susitarimas dėl lėšų skyrimo programos įgyvendinimui pasirašytas 2011 m. gruodžio 20 d. Funkcijų pasiskirstymas tarp atsakingų institucijų yra detalai apibrėžtas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. 1K-418 patvirtintose Lietuvos ir Šveicarijos bendradarbiavimo programos administravimo Lietuvoje taisyklėse. Finansų ministerija atlieka nacionalinės koordinavimo institucijos funkcijas. Apie šios programos įgyvendinimą informaciją teikia Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.

Apie Ignalinos programą (visuomeninių pastatų išorinių atitvarų šiltinimas ir langų bei durų keitimas) ir jos įgyvendinimą informaciją teikia CPVA.

Apie Aukštųjų mokyklų studentų bendrabučių atnaujinimo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugsėjo 1 d. nutarimu Nr. 843, ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.smm.lt> Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Apie Įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo 2004–2009 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. 619, ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje <http://www.kalejimudepartamentas.lt> Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos.

Apie Kultūros centrų modernizavimo 2007–2020 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785, ir jos įgyvendinimą teikia ir skelbia savo interneto svetainėje Lietuvos Respublikos kultūros ministerija – <http://www.lrkmlt.lt>.

3. Konsultavimas, informavimas galutinių energijos vartotojų, mokymų organizavimas, informacinės medžiagos rengimas, žiniasklaidos priemonių panaudojimas energijos taupymo idėjų sklaidoje, konferencijų seminarų, renginių organizavimas dėl energijos vartojimo efektyvumo.

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos tinklalapyje ²⁰ yra skelbiamos rekomendacijos „Energiją taupyti verta“ ir šilumos energijos taupymo priemonės.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija koordinuoja visuomenės informavimo akciją „Europos judrioji savaitė“, kurią vykdo savivaldybės ir kurios metu siekiama paskatinti gyventojus naudotis visuomeniniu transportu, važiuoti dviračiais ir vaikščioti, taip pat paremti šias transporto rūšis ir investuoti į naują būtiną infrastruktūrą. Pagrindinis Europos judriosios savaitės tikslas – didinti visuomenės informuotumą apie poreikį kovoti su tarša, atsirandančia dėl intensyvėjančio motorinių transporto priemonių eismo miestuose.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija taip pat koordinuoja akciją „Diena be automobilio“. Pagrindiniai akcijos organizatoriai yra savivaldybės. 2013 metais akciją „Diena be automobilio“ Lietuvoje organizavo 18 savivaldybių. Dažniausiai rengiant akciją apsiribojama informacijos paskelbimu vietinėje ar nacionalinėje spaudoje, mažais renginiais mokyklose ar viešose vietose. Akcijos „Diena be automobilio“ tikslas – skatinti mažiau naudotis automobiliu ir rinktis ekologiškesnes transporto priemones. Akcija yra proga viešinimo kanalais pranešti apie automobilių keliamą taršą, atkreipti dėmesį į problemą ir populiarinti alternatyvias, aplinkai

²⁰ http://www.enmin.lt/lt/activity/veiklos_kryptys/energijos_efektyvumas/Energijos_taupymas.pdf

mažiau kenksmingas transporto priemonės, o ne kaip realią priemonę sumažinti automobilių srautus.

BETA (www.betalt.lt, www.atnaujinkbusta.lt) teikia konsultacijas ir pagalbą būsto savininkams daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) klausimais, vertina ir derina pateiktus investicijų planus, pirkimų dokumentus, bendradarbiauja su savivaldos institucijomis, inžinerinėmis konsultacinėmis įmonėmis, mokymo įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis ir kt. BETA taip pat įgyvendina su Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa susijusią veiklą būsto priežiūros ir kokybės, efektyvių energiją taupančių priemonių įgyvendinimu, organizuoja mokymus, seminarus.

Aplinkos ministerija kartu su BETA 2013 metais vykdė mokymų, skirtų savivaldybių paskirtiems daugiabučių namų modernizavimo programų įgyvendinimo administratoriams, ciklą. Mokymuose dalyvavo apie tris šimtus klausytojų – daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos įgyvendinimo administratoriai, savivaldybių ir daugiabučių namų savininkų bendrijų atstovai. Jie buvo išsamiai supažindinti su minėtąja programa, projektų finansavimo galimybėmis ir rengiamomis finansų valdymo priemonėmis, teisinio reguliavimo ypatumais ir pokyčiais, investicinių planų rengimu, statybos procesų valdymu ir kitais renovacijai svarbiais klausimais. Diskusijų metu taip pat aptarti mokymų dalyviams aktualūs daugiabučių namų atnaujinimo programų rengimo ir įgyvendinimo aspektai. Minėtos organizacijos taip pat vykdė mokymų, skirtų savivaldybių paskirtiems daugiabučių modernizavimo programos įgyvendinimo administratoriams, ciklą. Pagrindinis šių mokymų tikslas – užtikrinti sklandų rangos darbų su projektavimo paslaugomis pirkimą per centrinę perkančiąją organizaciją.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijoje vyko seminaras statinių statybos techninės priežiūros vadovams. Seminaro metu pristatytas naujasis daugiabučių namų modernizavimo programos modelis, statinio statybos techninių prižiūrėtojų parinkimas per centrinę perkančiąją organizaciją, aptartos statinio statybos techninės priežiūros reglamentavimo naujos, valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos vaidmuo daugiabučių namų atnaujinime (modernizavime), dažniausiai pasitaikančios klaidos atnaujinant daugiabučius namus.

AB „Lietuvos dujos“ naudodama įvairias informavimo priemones (skrajutes, lankstinukus, internetinę svetainę www.dujos.lt ir kt.) arba tiesiogiai bendraudama su esamais bei potencialiais gamtinių dujų vartotojais nuolat teikia jiems informaciją apie efektyviai gamtines dujas naudojančius įrenginius bei priemones, taupančias energiją. Esamiems AB „Lietuvos dujos“ vartotojams suteikiama galimybė savitarnos svetainėje gauti informaciją apie suvartotus gamtinių dujų kiekius, atliktus mokėjimus ir informaciją, kuri yra aktuali priimant sprendimus dėl gamtinių dujų vartojimo efektyvumo. Dalis vartotojų kreipiasi į AB „Lietuvos dujos“ skambučių centrą domėdamiesi apie galimus būdus sumažinti gamtinių dujų suvartojimo apimtį. 2012 metais pasirodė AB „Lietuvos dujos“ agitaciniai straipsniai keliuose dienraščiuose ir žurnale „Statyk“, kaip taupyti šilumą (tuo pačiu ir gamtines dujas).

AB „Lesto“ įgyvendinamos priemonės, kurių tikslas didinti energijos vartojimo efektyvumą, visuomenės informavimo srityje:

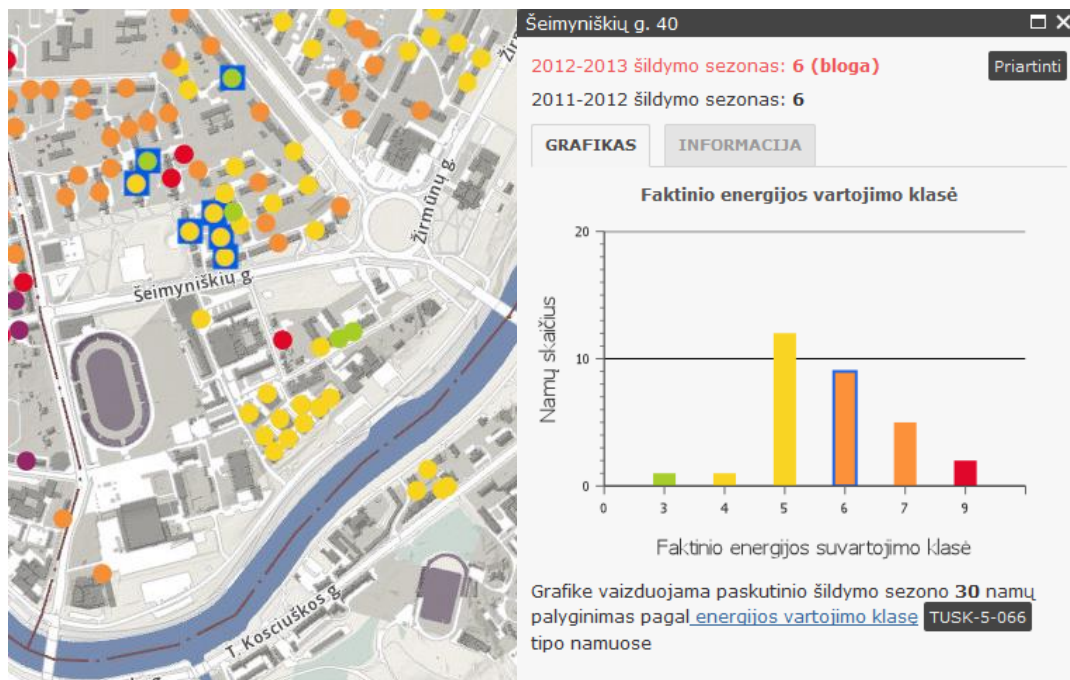
- Racionalų energijos vartojimą skatinanti iniciatyva „Tiek, kiek reikia“. Iniciatyva „Tiek, kiek reikia“ siekiama informacinėmis priemonėmis, švietimu skatinti gyventojus racionaliai naudoti elektros energiją, atkreipti dėmesį į ydingus elektros vartojimo įpročius ir juos keisti, įtraukti bendruomenes ir nevalstybines organizacijas į elektros energijos taupymo projektų kūrimą bei jų įgyvendinimą. Išsami informacija apie iniciatyvą „Tiek, kiek reikia“ skelbiama projekto interneto svetainėje www.tiekkiekreikia.lt. Įmonės kviečiamos prisijungti prie „Žaliojo protokolo“. Tai AB „Lesto“ inicijuotas vienintelis šalyje tokio pobūdžio susitarimas, kuriuo įmonės ir organizacijos patvirtina, kad yra susipažinusios su aplinką tausojančiomis idėjomis, skatinančiomis racionalų elektros energijos vartojimą, šioms idėjoms pritaria ir pasižada jas taikyti praktikoje. 2012 metų pabaigoje protokolą buvo pasirašiusios 107 įmonės (2011 metais – 74). Įmonių sąrašas skelbiamas projekto

svetainėje www.tiekkiekreikia.lt. 2012 metais AB „Lesto“ organizavo konferenciją verslui „Energetinio efektyvumo sprendimai – kelias verslo konkurencingumui“, kurioje dalyvavo per 200 dalyvių. 92 procentai užpildžiusių renginio vertinimo anketą pareiškė, kad jų lūkesčiai pateisinti, 98 procentai nurodė, kad tokia renginyje dalyvautų dar kartą;

- Elektros energijos nuostolių mažinimo ir gyventojų švietimo iniciatyva „Operacija 2020“. 2010 metais pradėta ilgalaikė gyventojų švietimo iniciatyva „Operacija 2020“, kuria siekiama skatinti atsakingą elgesį su elektra, elektros tinklo įrenginiais ir mažinti dėl neatsakingo ar piktavališko elgesio kylančias neigiamas pasekmes. Iniciatyvos „Operacija 2020“ tikslai atitinka Europos Sąjungos siekius iki 2020 metų numatyta 20 procentų sumažinti šiltnamio efektą skatinančių dujų išsiskyrimą, 20 procentų padidinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą ir 20 procentų sumažinti elektros suvartojimą, didinant tinkle efektyvumą ir skatinant racionalų vartojimą. 2012 metais regionuose AB „Lesto“ organizavo susitikimus su vietos savivalda, kvietė ieškoti būdų spręsti aktualiausias gyventojų problemas, susijusias su elektros tinklo modernizavimu, saugumo bei visuomenės atsakingumo didinimu. 2012 metais buvo išdalinta per 120 000 vnt. „Atsakingo elektros vartojimo žinyno“ egzempliorių. AB „Lesto“ 2012 metais vykdė elektros energijos nuostolių mažinimo skirstomajame tinkle priemones: elektros skaitiklių keitimas tikslesniais, mažiau elektros energijos naudojančiais skaitikliais; transformatorių keitimas į optimalios galios transformatorius, transformatorių pastočių keitimas į optimalios galios; elektros energijos prietaisų optimizavimas (automatizuotas duomenų nuskaitymas);
- Edukacinė iniciatyva vaikams „Elektromagija“. Edukacinė iniciatyva „Elektromagija“ yra skirta šviesti vaikus ir jaunimą apie elektros energiją, jos naudas, grėsmes, racionalų vartojimą, taupymą, saugumą. Iniciatyvos tikslas – žaidimais, bandymais ir kitomis patraukliomis priemonėmis paskatinti moksleivius saugiai elgtis su elektra ir jos įrenginiais. Informacija skelbiama projekto svetainėje www.elektromagija.lt. 2012 metais buvo suorganizuotas kūrybinis konkursas, kurio metu vaikai buvo kviečiami kurti trumpas istorijas apie „Elektromagijos“ šalies gyvenimą ir jos personažus. 2012 metų pabaigoje jau trečius metus iš eilės moksleivius kvietė konkursas „Eko Kalėdos 2012“. Moksleiviai buvo kviečiami kurti 2013 metų kalendorių su kiekvienam mėnesiui numatytomis aplinką tausojančiomis veiklomis. Konkurse dalyvavo 23 mokyklos;
- Kiti projektai. Aplinkosauga: harmoninga plėtra, taršos prevencija. AB „LESTO“ drauge su Lietuvos ornitologų draugija ir Gamtos tyrimų centro Ekologijos institutu bei partneriais įgyvendina Europos Sąjungos finansinės priemonės aplinkosaugai „LIFE+“ projektą „Baltojo gandro apsauga Lietuvoje“. Ant elektros stulpų kraunami gandrai neretai mirtinai traumuojami elektros srovės, o bendrovė patiria nuostolių dėl elektros nutekėjimo bei laidų nutrūkimo. Todėl šio projekto tikslas – užtikrinti baltųjų gandrų apsaugą įrengiant specialias, paukščiams ir oro linijoms saugias platformas ant elektros stulpų.

UAB „Vilniaus energija“ kartu su išsamiomis sąskaitomis visuomenės informavimui pateikia dalomąją informacinę medžiagą apie renovacijos ir biokuro vartojimo naudą. Taip pat įmonė klientus jiems rūpimais klausimais konsultuoja gyvai (Termobusas – atsakymai į su šildymu susijusius klausimus) bei ryšio priemonėmis, nemažai informacijos yra pateikiama ir internetiniame puslapyje www.vilniaus-energija.lt. UAB „Vilniaus energija“ atlieka pastatų energetinių resursų vartojimo ir komercinių nuostolių auditavimą analitinėmis priemonėmis ir In Situ, taip pat atlieka pastatų energijos vartojimo auditą, gerina bendradarbiavimą ir komunikaciją su šilumos ūkio priežiūrą atliekančiomis įmonėmis, pastatų valdytojais ir Vilniaus miesto savivaldybe. Paruoštas žemėlapis „Faktinio energijos vartojimo klasės“ (žemėlapio fragmentas

pateiktas 1 paveiksle). Faktinio energijos vartojimo klasės yra nuo 1 (geriausia) iki 15 (blogiausia). Išskaičiuojama kiekvieno daugiabučio faktinis energijos vartojimas, visi pastatai grupuojami pagal analogiškus projekto tipus, kad galima būtų palyginti, kiek konkretaus pastato vartojimas atitinka tokio projekto tipo pastatams.

1 pav. Faktinio energijos vartojimo klasės²¹

UAB „Vilniaus energija“ jau daugiau nei prieš 10 metų pradėjo vystyti pažangiąją matavimo sistemą (nuotolinė pažangioji matavimo, duomenų perdavimo ir monitoringo sistema) ir sėkmingai naudoja jos teikiamais privalumais. Pradžioje tokia matavimo sistema buvo diegiama galutinio vartotojo įvadinei šilumos apskaitai, tačiau taip pat buvo vystomos ir įdiegtos matavimo sistemos galutinio vartotojo individualiai šilumos apskaitai dalikliais, individualiai šilumos apskaitai šilumos skaitikliais, karšto vandens apskaitai ir pan.

²¹ <http://www.vilnius.lt/vmap/t1.php?layershow=siluma>